ENCIKLIKA PAPE PIJA XII

O KRISTOVU MISTIČNOM TIELU

ZAGREB 1944

19318

ENCIKLIKA PAPE PIJA XII

O KRISTOVU MISTIČNOM TIELU

ZAGREB 1944

NAKLADNA KNJIŽARA „MARULIĆ"

Tiskanje i razpačavanje dopušteno odlukom Državnog izvještajnog i promičbenog ureda
br. 1524 — II — 1 — 1944.

Prievod i bilježke odobrio je Nadb. duh. stol u Zagrebu dne 7. III. 1944. br. 1847.

Narodna tiskara Zagreb, Kaptol br. 27

SV. OTAC PAPA PIO XII.

»Božanski Spasitelj upravlja svojim mističnim Tielom redovitim i vidljivim načinom po svojem Namjestniku na zemlji... Jer, budući da je premudar, nije On mogao družtvovno tielo Crkve, što ju je osnovao, ostaviti bez vidljive glave.«

Iz encikl. o Kristovu Tielu.

PREDGOVOR

Enciklika je obširno pismo vrhovnoga crkvenog poglavara sv. Otca Pape, upravljeno biskupima čitavoga svieta ili pojedine zemlje. To, što papa u enciklici oslavlja biskupe, a ne vjernike, ne znači, da se sadržaj enciklika ne tiče i vjernika. Nauka vrhovnoga poglavara Crkve dostavlja se vjernicima preko njihovih biskupa, jer su oni redoviti, zakoniti od Boga i sv. Otca ovlašteni crkveni naučitelji.

O čemu pišu enciklike? Enciklike sadržavaju jasno mišljenje Svete Stolice o kojem vjersko-ćudorednom, crkveno-pravnom ili družtvovnom pitanju. Dobrim dielom razlažu načine, kako se imadu kršćanske istine i načela primieniti na javni i privatni život, osobito u prilikama dotičnog vremena. Enciklike dakle sadrže jasna načela i praktična pravila za život vjernika.

Događa se kadkada, da enciklika obrađuje koje poglavlje čisto vjerske nauke, kao n. pr. nauku o nadahnuću sv. Pisma, o Bl. Djevici Mariji kao Bogorodici i sl. To biva ipak zbog kojega posebnog razloga: bilo da je kakova obljetnica toga otajstva vjere, bilo da su učestale zablude na tom području, bilo da sv. Otac smatra veoma koristnim i pobudnim, ako baš u to doba naglasi baš tu vjersku istinu.

Ovo posljednje je jedan od glavnih razloga, zašto je sv. Otac Pio XII. baš sada uzeo za predmet svoje treće enciklike čisto vjersku nauku o Crkvi kao mističnom Tielu Isusa Krista te o našem sjedinjenju u Kristu i s Kristom u tom Tielu. Hoće sv.

Otac, da u katolicima tako različitih zemalja i odnosa probudi sviest, da su svi oni članovi jedne te iste divne Božje obitelji, Crkve Kristove. Hoće, da u teškoćama današnjice vjernici nađu bogato vrelo utjehe u nauci o mističnom Tielu Isusa Krista. Sv. Otac hoće, da i onima, koji još nisu članovi katoličke Crkve ili su se od nje nehajno odalečili, prikaže ljepotu i uzvišenost sjedinjenja s Kristom u Crkvi, koja je mistično Tielo Kristovo.

Mistično ovdje znači: tajanstveno, vrhunaravno. Tielo je složeno od mnogo različitih udova, tako i Crkva od raznolikih članova (Papa, biskupi, svećenici, redovnici, vjernici, bogati i siromašni, zdravi i bolestni, sveti i grješni). U tom se smislu i svaka druga družtvovna zajednica naziva tielom; no to nije fizičko tielo (kao čovječje tielo), nego družtvovno (socialno). Takovo družtvovno tielo je i Crkva, jer je i ona vidljiva zajednica ljudi. Ali ona je još nešto mnogo više. Njezin postanak i svrha su vrhunaravnog obilježja. I životni princip, koji povezuje članove Crkve s Kristom i međusobno, je vrhunaravan, jer je to Duh Sveti, Duh Kristov. Duh Sveti je duša Tiela Crkve, a Isus Krist je Glava toga Tiela. Tajanstvena je to zajednica i vez vjernika s Kristom u Crkvi. Tielo je to posebno uzvišene vrsti, zato ga i zovemo mističnim (tajanstvenim) Tielom Isusa Krista. — U ovoj svojoj enciklici sv. Otac nam je napose pokazao načine, kako možemo nauku o mističnom Tielu Isusa Krista što bolje izkoristiti za svoj duhovni napredak.

Na koncu ćemo se još sada osvrnuti na pitanje: Moramo li mi prihvatiti nauku, koju sv. Otac razlaže u enciklikama, ako on tu nauku izričito ne proglašuje člankom vjere, t. j. tako obvezatnom, da bi onaj, koji ju ne bi prihvatio, bio krivovjerac?

Dosta su riedki slučajevi, da sv. Otac u enciklici proglašuje koju nauku člankom vjere, kao što je n. pr. Pio IX. proglasio Bezgrješno Začeće Bl. Dj.

Marije u enciklici: »Ineffabilis Deus« 1854. god. Ipak, papinske enciklike moraju svakomu vjerniku biti velika svetinja. Prvo zato, jer one često govore o vjerskim istinama, koje već jesu članci vjere (dogme). Nauka o mističnom Tielu Isusa Krista jest članak vjere, jer se temelji na sv. Pismu i na obćenitoj predaji sv. Otaca. Drugo, jer enciklike sadrže izvode iz dogmi, njihove primjene na život i prilike vremena. Treće, što enciklike sadržavaju nauku Namjestnika Kristova, najvećeg ugleda na zemlji, nepobjedive Petrove pećine, neugasivog svjetionika. Nauka, koju Sveti Otac razlaže i kao redoviti crkveni vrhovni naučitelj, imade najveći ugled, ona sadrži sigurne smjernice. Zar je diete obvezano slušati roditelje samo onda, ako neposluh nosi neizbježivo kobne posljedice po njegov život ili zdravlje? Nije li ono vezano stalnom poslušnošću i poštovanjem prema roditeljima? Tako isto: zar smo mi dužni slušati sv. Otca samo u onom što on »ex cathedra« proglasi dogmom? Zar nismo mi vezani stalnom poslušnošću i štovanjem prema redovitom crkvenom učiteljstvu, koje sačinjavaju sv. Otac Papa i s njime sjedinjeni biskupi? »Tko vas sluša, mene sluša«, rekao je Spasitelj (Luk. 10, 16). A sv. Augustin piše: »Ne može imati Boga za Otca, tko nema Crkvu za majku«. Prema tomu, tko bi prezirao i mimoilazio nauku crkvenoga učiteljstva, napose sv. Otca Pape, bio bi na opasnom putu, da će zaći u teške zablude. Njegovo je vladanje mrzko Bogu i na veliku duhovnu štetu. Tko pak životne smjernice traži u riečima crkvenoga učiteljstva, taj se služi neugasivim svjetionikom, koji će mu pokazati siguran put do duhovne sreće i k luci vječnoga spasenja. Blago i onome narodu, gdje vjernici, svećenici i redovnici mnogo ciene ne samo osobu, nego i rieči sv. Otca Pape, Isusova Namjestnika na zemlji!

Prevodilac

Crkva kao čitav Krist

UZ NOVU ENCIKLIKU O MISTIČNOM TIELU KRISTOVU

Piše: **I. Gemmel D. I.***

Enciklika kao plod bujnog katoličkog života

Poput zviezda što se penju iz dubina do svog zenita da tamo zablistaju u svom punom sjaju, imaju i tajne vjere točke, vremena svojih triumfa. Gorušično zrnce Evanđelja mora rasti i dozrievati. A našem je vremenu, čini se, dosuđeno gledati tajnu mističkog Tiela Kristova u njezinoj punoj čistoći i sjaju. Sretno vrieme, uza svu patnju, kojega žarko čeznuće za zajednicom,[1] rasplamtjelo okrutnom osamom pojedinaca i naroda, dobiva sada nagradu po neporedivo toploj i dubokoj, vječnoj zajednici jedne od božanskih Osoba, koja sve obuhvaća! Pod imenom sociologije okupljena strastvena nastojanja, koja teže prema novom, mirnom i plodnom družtvovnom poredku, naći će ovdje izpunjenje, koje nadilazi svako očekivanje i slutnju.

---

* Ovaj snažan članak učenog Isusovca odtisnut je prvotno u »Životu« (br. 3—4, god. 1943). Dozvolom pisca objavljujemo ga ovdje kao članak, koji nas stručno uvodi u razumievanje same Enciklike. Jer je pisan i s mnogo poleta, članak će oduševiti svakoga čitatelja, da se s veseljem odluči na čitanje čitave Enciklike.

[1] O dubljem shvaćanju rieči »zajednica« prema rieči »družtvo« vidi V. Rieger, Uvod u družtvenu politiku, Zagreb 1943. — str. 103 i sl.

Prislanja li se razvoj Objave uviek na čeznuća vremena, koja su kao sokovi zemlje za gorušično zrnce Evanđelja, onda je doista ovo otajstvo moglo naći osobito prikladno tlo u vjernome puku. Sam Papa pokazuje na početku Enciklike na neke katoličke pokrete zadnjih vremena, koji su sami od sebe prodirali prema što užoj povezanosti sa Crkvom i sa Kristom, koji njome vlada, i tako doprli do onog duševnog razpoloženja, koje u tajni mističnog Kristova Tiela gleda središnje otajstvo vjerovanja za nauku i život.[2]

Ova jaka strujanja katoličkog života na koja ukazuje Papa bila su: liturgijski pokret, živa euharistična pobožnost, toplo poštivanje Srdca Isusova i katolička akcija sa svojom bujnom, mladenačkom svježinom.

Sigurno će katolički puk sa velikom zahvalnošću i ponosnim zadovoljstvom pozdraviti ovo s najvišeg mjesta dano i zbilja zasluženo priznanje tom tihom ali ipak tako snažnom djelovanju svojih najboljih sinova i kćeri, koji su se okupili u spomenutim pokretima. Ima još nešto čemu se vjerni puk može veseliti. Napomena, da je Enciklika plod bujnog katoličkog života, najljepšim je — i još k tome službenim — dokazom za prastaro načelo: Lex orandi est lex credendi, da je zakon molitve ujedno i zakon vjerovanja.[3] Najprije proživljavao je katolički puk u molitvi ovo liepo, nanovo odkriveno otajstvo, a onda je službena Crkva sa svojim objavljivanjem nauke dala pečat svoje potvrde i svog blagoslova ovoj snažnoj klici nutarnjeg žarkog života.

[2] Kao primjer navodimo ovdje obsežno djelo Fr. Jürgensmeier, Die Lehre vom mystischen Leibe Christi als Grundprinzip der Aszese, 1932.

[3] Denzinger, n. 139 i 2200.

Nova Enciklika, plod bujnog katoličkog života današnjice, htjela bi nagraditi a ujedno i pojačati taj život. Zato i označuje svojom zadaćom: razpiriti oduševljenje svojih najboljih sinova i kćeri za Krista i za Crkvu do najvećeg žara, da bi tako zasjala sva neporediva ljepota i dostojanstvo Crkve kao mističnog Krista i sve neopisivo plemstvo vjernih kao udova tog mističnog Tiela.

Papa ne bi bio zamjenik Kristov kad ne bi kao dobar pastir mislio također i na one, koji su izvan Crkve. I upravo Pio XII. razširio je svoje ruke, kao što sam veli u Enciklici, da dade svoju dobrodošlicu svim onima za koje dobro zna, da im se čežnja za katoličkim jedinstvom i ljubavlju još jače razplamtjela sadašnjom raztrganošću čovječanstva. Tako se obraća u Enciklici i protestantima i istočnjacima, koji veoma često od srdca časte »veliko i slavno Tielo Kristovo«. On bi htio da im odkrije nebesku tajnu o mističnom Tielu Kristovom u onom pravom obliku i ljepoti, koja odgovara Objavi, kako bi bili usrećeni posjedovanjem istine umjesto da služe «nepoznatom Bogu«.

Nekoje od zabluda nekatolika s obzirom na tajnu vjerovanja o kojoj govori Enciklika, prodrle su također i u katoličke krugove. Zato je Enciklici pridošla još i daljnja veoma suvremena zadaća, da očisti tu tajnu od svih izkrivljavanja i krivih tumačenja izvan i unutar Crkve, da bi tako onda zasjala u svom punom sjaju.

Izlaganja koja sliede, posvećena su ovoj posljednjoj zadaći, naime novim, važnim naučavanjima Enciklike, koja se mogu razdieliti u tri skupine:

1. Katolička Crkva, a ne bilo koja druga svojevoljna zajednica, jest mistični Krist;

2. Ta toliko bliza i topla prisutnost Kristova u njegovoj Crkvi ne smije se ipak tako pretjerivati kao da je Crkva čak ono n a r a v n o, od Marije za-

četo tielo, i koje prebiva među nama u presv. Oltarskom Sakramentu;

3. Treba da posvetimo naše oduševljenje i naše sile budućnosti, u kojoj ćemo gledati mistično Tielo Kristovo u svoj njegovoj istini i sjaju.

I. KATOLIČKA JE CRKVA MISTIČNI KRIST

Pavlova vizija Crkve

Pred Damaskom gledao je Crkvu njezin progonitelj Saul samo kao zajednicu onih, koji su prekršili vjeru Jahvi. Ali pogođen milošću vidio je, i ako oslijepljen, Krista, a s njime i Crkvu. Jer Krist je dao Crkvi svoj »ja«, kad je rekao: »Saule, Saule, zašto me progoniš?« Saul upozna, da je u onima, koje je progonio, pogodio Krista. Krist i Crkva nekako su jedna te ista osoba. Crkva je na neki način sam Krist.*

To što je Saul vidio pred Damaskom: divnoga Krista i u njegov »ja« uzdignutu Crkvu, koja je njegova Zaručnica, dapače njegovo Tielo, toga više nije mogao nikako zaboraviti. Taj dar onog sata pred Damaskom pratit će ga kroz sav njegov život.

U samotnim časovima u arabskoj pustinji i u burnim danima apostolata misli on o divnom jedinstvu Krista i njegove Crkve. I tako je nastala njegova Duhom Svetim razžarena vizija Crkve, koja će u buduće zanieti bezbrojne ljude do oduševljene ljubavi prema Crkvi, u kojoj kuca Kristovo Srdce, kao što je zaniela Pavla samoga. Što je vidio sv. Pavao u svojoj viziji Crkve? On nije kao drugi Apostoli gledao Krista za njegovog zemaljskog boravka. Ali prema rieči: »Blaženi, koji ne vide, a ipak vjeruju« (Iv. 20, 29) nadoknađeno mu je to podpuno time, što je vidio još većeg Krista: Krista

* Vidi bilježke 50—52 u tekstu Enciklike (Nap. prired.).

kao Glavu Tiela, koje po svojoj Crkvi obuhvaća sve narode i sva vremena. Ti ljudi nisu kao udovi naravnog Kristovog tiela, koje boravi u nebu. Niti je Crkva samo neka moralna zajednica poput ostalih družtvovnih tvorevina. Jer niti u najtješnijoj ljudskoj zajednici, u obitelji, ne bi mogao otac progonitelju svog sina, reći: »M e n e si progonio«. A Krist daje progonjenim kršćanima svoj vlastiti »ja«: »Zašto me progoniš?« — Tako je sv. Pavao usrećio prve kršćane, a hvala novoj Enciklici i sve nas, objavom o Kristu, koji obuhvaća nebo i zemlju. I kao što se Krist u Euharistiji zaodjenuo prilikama kruha, tako sada Crkva prolazi kroz narode i vjekove kao vidljiva njegova haljina, koja odaje njegovu božansku prisutnost.

Evo Apostolovih toliko smjelih, ali i toliko toplih rieči, koje nas stavljaju u takvu poredbu sa Kristom, kakve nije nitko osim njega upoznao u Crkvi: »Krist je Glava tiela Crkve« (Kol. 1, 18). »Jer kao što u jednome tielu imamo mnogo udova... tako smo mnogi jedno Tielo u Kristu a pojedini udovi jedan drugomu.« (Rim 12, 5). »A vi ste Tielo Kristovo i pojedini udovi.« (1. Kor. 12, 27). Stoga smije Efežanima upraviti dirljivu opomenu: »... držeći se istine, da u svakom pogledu uzrastemo u ljubavi, u jedinstvu s njime, koji je Glava: Kristu. Od njega je cielo Tielo složeno i združeno svakim vezom, da jedan drugomu pomaže silom, koja je odmjerena svakome pojedinom dielu. To čini, da raste Tielo i usavršuje se u ljubavi« (Ef. 4, 15-16).

Veličanstvena Pavlova vizija Crkve nije mogla pasti u zaborav makar kako oluje razdirale Crkvu. Častno ističe naša Enciklika posebne zasluge Grgura Nisenskog, Sv. Augustina i svetog kardinala Bellarmina, koje su si stekli s obzirom na ovo otajstvo. Svi su ovi ukazivali na novu mističnu osobu, koja obuhvaća Krista i Crkvu. Krist je na neki način »ja«, p r e d s t a v n i k C r k v e, koji sve vjerne obuhvaća kao svoj vlastiti »ja«. Prije svega bio je

sv. Augustin, koji je u snazi svoje ljubavi i svog jezika iznašao paulinsko smjeli a ujedno i psihološki odgovarajući izraz za naše otajstvo: Crkva je »čitavi Krist« (Enarr. in Ps. 17, 51). Glava je Krist sam, ali ona ne sadrži još svu puninu Kristove čežnje i djelatnosti. Tek Glava i Tielo Kristovo zajedno, Crkva, čine čitavog Krista, puninu Kristovu. Prema tome može se, prema Augustinu, Crkva nazivati mističnim Kristom samim. Za njega je Krist, koji nevidljivo u Crkvi krsti, čini pretvorbu, rješava od grieha. Kad Crkva propovieda Krista, to onda Augustin označuje kao da Krist propovieda Krista.

Lažni pneumatizam i duhovnost Crkve

U svietlu paulinske vizije Crkve izkrsava pitanje, sudbonosno za sve, koji su odieljeni od rimske Crkve: K o j a od crkvi jest mistično Tielo Kristovo? Odieljeni istočnjaci i mnogi protestanti pozdravljaju Pavlovu viziju Crkve sa ne manjim oduševljenjem nego li mi katolici. Dapače, predbacuju katoličkoj Crkvi kao da je ona zamračila to otajstvo.[4]

Prema nauci ovih odieljenih mora mistično Tielo biti sasvim svrhunaravno i stoga nevidljivo. Ne može se dakle s nikojom ljudskom zajednicom poistovjetiti, kao na pr. s rimsko-katoličkom Crkvom. Jer bi onda božansko bilo okaljano, oskvrnuto čovječanskim. Mistično Tielo obuhvaća prema njima zapravo samo one, koji su sveti ili pak vjernike s v i j u c r k v i i s e k t a. Svejedno je dakle, kojoj tko crkvi pripada samo ako je članom mističnog Tiela Kristova.

Ovo odjeljivanje mističnog Tiela od postojeće Crkve u vezi je s hiljadugodišnjom jednom zabludom. Zajedno s Platonom držali su Manihejci, da je materija, tielo, nešto, što se protivi duhu i Bogu. Isto tako pripisivali su Doketi Kristu samo neko

[4] Ireneus. Adversus Haereses IV., 33, 7. MG. 7, 1076.

prividno tielo. Jednako se prema »Pneumaticima«, propovjednicima izključive duhovnosti Crkve, koji se uviek ponovno javljaju u crkvenoj poviesti, nesmije niti mistično Tielo Kristovo dovesti u vezu sa prahom, sa nekom crkvom, koja bi ga, kao djelo čovjeka, okaljala.[5]

Protiv ovakvog duha, koji bi htio razdvojiti što je Bog povezao, ustaje katolička Crkva u svim vremenima, da obrani Bogom dano jedinstvo. Za nju ne postoje zadnji principi, koji bi si međusobno bili protuslovni. Bog je dosta jak, da i prah preobrazi i u svoje Tielo pretvori. Tako je Bog i materiju kao slabi svoj odsjev iz ništa stvorio. Sjedinio je tielo i dušu u remekdjelo, čovjeka. U jednoj Kristovoj Osobi sjedinjena je čitava ljudska narav sa božanskom. I sličnim je načinom htio Krist sjediniti se s ljudskom zajednicom, sa svojom Crkvom u novo, otajstveno, mistično jedinstvo. Ali samo s onom Crkvom, koju on zove »svojom«. Rekao je Petru: »Ti si Petar, stiena, i na toj stieni sagradit ću s v o j u Crkvu.« Crkva sv. Petra i njegovih nasljednika, rimo-katolička Crkva, nije dakle djelo ljudi, kao što vele oni, koji su od nje odieljeni. Ona je Kristovo djelo. Rieči »Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga« daju Petru i njegovim nasljednicima božansku silu. Za crkvu, koja ne priznaje Petra, te rieči ne vriede. Stoga takva crkva i nije Kristova Crkva, »njegova« Crkva. Ona nije njegov »ja«, njegovo Tielo. S pravom je dakle Bonifacije VIII. u

[5] Da napomenemo ovdje samo najnoviji prikaz nauke rusko-ortodoksnog teologa iz sredine prošlog stoljeća A. S. Homjakova o Crkvi. On gleda u Crkvi nadnaravno tielo, koje nema svog jedinstva po auktoritetu, nego proizlazi iz slobodne ljubavi. Romanizam t. j. rimska Crkva, veli on, razorila je slobodu auktoritetom. Protestantizam je posljedica romanizma, jer je u borbi protiv auktoriteta prešao u drugi ekstrem, u anarhiju slobode, koja je postala grobom jedinstva i ljubavi. — »Homjakovi doctrina de Ecclesia,« auctore Georgio Paša, Zagreb 1943.

svojoj ne samo za crkvenu poviest nego i za književnost značajnoj buli »Unam Sanctam« primienio na rimsku Crkvu rieči Velepjesme: »Jedna je moja golubica, moja savršena!«

Papinska i biskupska Crkva

Primatom kao i službom apostolskom i biskupskom prenio je Krist na jednu pravu Crkvu svoju trostruku božansku službu proroka, kralja i velikog svećenika, t. j. službu naučavanja, vođenja i posvećenja vjernih. Ako se dakle sveobći crkveni Sabor ili papa, dok govori »ex cathedra« nazivlju nepogrešivima, ako biskupi izdaju zakone, onda to nije ljudska drskost i još manje neki možda od nevjernih država izprosjačeni dar, kao što to običavaju misliti mnoge protestantske crkve, nego božanskim pečatom proviđeni nalog Onoga, koji kao mistični Krist sam u papi i u biskupima uči, vodi i posvećuje.

Ovaj Bogom dani auktoritet Crkve ima takve odlike, da se mistično Tielo njime ne samo ne kalja, nego dobiva novi sjaj.

Po od Boga joj danoj biskupskoj vlasti postaje Crkva, koja je po primatu monarhistička, ujedno aristokratičnom. Ali to ne ugrožava jedinstva Crkve, budući da su biskupi podređeni papi, koji ih ipak čedno zove svojom »braćom«.

Novom jednom odlukom pojačava naša Enciklika crkveno jedinstvo te tako dodaje daljnji ures mističnome Tielu. Dosad je bilo među teolozima prieporno pitanje, da li biskup nakon posvećenja prima svoju jurisdikciju od pape ili izravno od Boga, tako da bi papa imao samo označiti novome biskupu područje na kome će izvršivati svoju vlast. Enciklika odlučuje, da biskupi primaju svoju vlast neposredno od pape. Da biskupi postoje, to je od Boga. Ali da neki određeni biskup vlada, to je od pape. Odluka čuva dakle božansku biskupsku čast, ali ugrađuje još čvršće Crkvu u Petrovu stienu. Mistično Tielo Kristovo ima u Petru i u papi doista svoju glavu, koja učestvuje u jedinstvu i snazi nevidljive Glave, Krista.

Crkva kao Crkva milosti i Sakramenata

Službenici Crkve dobivaju radi svoje božanske zadaće posvećivanja sakramenat ređenja, čime su urešeni kao odjećom velikog božanskog svećenika. Radi nje obstoji i spomenuta vlast jurisdikcije. Opremljeni ovim dvjema vlastima mogu se službenici Crkve predati trim dužnostima: naučavanju, upravljanju i posvećivanju. Dužnost posvećivanja neumrlih duša jest pri tom glavna zadaća Crkve, dakle i njezine sakramentalne vlasti i vlasti vladanja kao i ostalih dviju službi, naime naučavanja i upravljanja. Crkveni auktoritet, crkveno pravo, proizlaze iz neba i vode k njemu. Prema tom uzvišenom cilju, koji siže u vječnost, Crkva nije Crkva sile, nego Crkva posvećenja, milosti i sakramenata. Ona nosi ključeve kraljevstva nebeskog, ona je Tielo Najsvetijega, druga pokaznica.

Gertrud von Le Fort stoga i govori o Crkvi:

»Ti zapoviedaš sljepoću, da ja vidim
i gluhost, da čujem!
Majko, ja u tvoje ruke
Polažem svoju glavu.«[6]

Vlast reda i vlast jurisdikcije osposobljuje službenike Crkve za njihovo djelovanje u trim službama Crkve, pa se tako pred nama pokazuje uzvišena arhitektonika osoba i službi. Ako crkveni zakonik od 1917. napose ističe dvie vlasti Crkve — potestas ordinis et iurisdictionis, a Enciklika opet tri službe, naime naučavanje, upravljanje i posvećivanje — prema čestom izrazu Enciklike: munera — to se ipak ne može govoriti o nekoj protuslovnosti ili

[6] Hymnen an die Kirche, München 1936., str. 14.

ili promjeni nauke: Dvie vlasti služe trim službama. Vlasti se odnose na osobe, službe naprotiv na područje njihovog djelovanja. Odatle možemo naslućivati ljepotu i izpravnost Pavlovih izraza o strukturi, zglobovima i arhitektonskim zakonima mističnog Tiela Kristova.[7]

Duh Sveti kao duša Crkve

Ako su sve vlasti i sve službe Crkve podređene posvećivanju duša, onda je razumljivo, da je Krist svom mističnom Tielu, jedinoj pravoj Crkvi, na dan Duhova poslao Duha Svetoga Posvetitelja, da tješi nakon uzašašća prividno ostavljenu Zaručnicu, Crkvu, i da On, koji je ljubav i savršeno izpunjenje presvetog Trojstva, sada Crkvu, taj najljepši odsjev presvetog Trojstva na zemlji ujedinjuje i oživljuje gorućom ljubavlju i sjajnom svetošću te tako po njoj preobrazuje zemlju u nebo. Stoga, kao što je Krist Glava, tako je Duh Sveti ujedinjujuća i posvećujuća duša Crkve.

Marija — srdce Crkve

Papa Pio XII., veliki apostol novog štovanja Marije, koje potječe iz Fatime, obraća se u svojoj Enciklici dirljivom i djetinjom molitvom Mariji. Slavi je kao majku mističnog Tiela Kristova, zove je nedvojbenim riečima posredovateljicom sviju milosti, koje svojim zagovorom u najvećem obilju sipa svim udovima mističnog Tiela. Ona je najplemenitije i najznatnije udo mističnog Tiela, ona je srdce Crkve.

Kako razumljiv i kako nam drag postaje taj nebeski sastav mističnog Tiela izlaganjem Enciklike, koja je tako bogata novim naučavanjem! Božanski

[7] Daljnja izlaganja o crkvenim vlastima i službama vidi u »Scholastik« 11 (1940), str. 135 sl., i 16 (1941) str. 1496 sl.

je Zaručnik doista Crkvu, svoje mistično Tielo, razkošnim obiljem uresio, da mu bude »njegova savršena golubica«. On je Glava, Duh Sveti duša, Marija srdce te Crkve — tko bi se mogao oduprieti ovoj zanašajućoj ljepoti? Ne moraju li svi nastojati, da postanu udovima te Crkve, mističnog Tiela?

Udovi mističnog Tiela

Prema svemu, što smo izložili, rimokatolička Crkva jest Crkva božanskog auktoriteta, u kojoj nevidljiva Glava, Krist, i vidljiva, Papa, čine samo jednu Glavu, predstavljaju jedan ja. Jer samo ona je Crkva božanskih milosti i sakramenata, jedina prava duhovna Crkva, kojoj pripada majčinsko srdce Marijino. Stoga je Enciklika morala izreći sudbonosnu odluku, koja se tiče sviju, bili oni u Crkvi ili izvan nje, da je samo rimo-katolička Crkva Kristova Crkva i prema tome samo ona je mistično Tielo Kristovo. Ne može pripadati mističnom Tielu, tko ne pripada Papi. Tko traži mistično Tielo Kristovo izvan Petrove Crkve, taj sanja o kuli u zraku, taj je u nepobitnom protuslovlju sa činjenicama sv. Pisma.

Članom mističnog Tiela Kristovog je prema Enciklici svaki onaj tko je kršten, dokle god zlom voljom ne zanieče rimo-katoličko vjerovanje ili se odieli od jedinstva papinske Crkve ili bude iz nje izključen crkvenim prokletstvom. Fali li zla volja, kao na pr. kod nedužne djece ili kod onih vjernika drugih kršćanskih zajednica, koji su u dobroj vjeri, onda ti svi mogu pred Bogom pripadati mističnom Tielu Kristovom i ujedno rimokatoličkoj Crkvi, iako ne znaju zato. Osjete li poziv milosti, upoznavajući, da je jedino rimo-katolička Crkva istinita, moraju se odlučiti za nju. Protive li joj se, pokazuju svoju zlu volju i tim časom diele se od rimokatoličke Crkve, kojoj su do tada sve ne znajući za to pripadali i gube ujedno pripadnost mističnom Tielu Kristovu.

Hvala Enciklici riešeno je sada jedno sporno pitanje: bilo je naime dosada katoličkih teologa, koji su tvrdili, da onaj, tko je jednom kršten, ostaje zauviek članom, udom mističnog tiela Kristovog, pa i ako bi se javno odielio od Crkve, ili bio najtežim crkvenim prokletstvom iz nje izključen.[8]

II. CRKVA NIJE FIZIČKO TIELO KRISTOVO

Nazori Karla Pelza

Ona težnja za božanskim, koja je razorila raj i često puta po panteizmu zavela pravo vjersko oduševljavanje na krivi put, ta je težnja mogla naći ponovne hrane u krivo shvaćenim riečima sv. Pavla o našoj jedinstvenosti s Kristom u njegovom mističnom Tielu. Izpravno se shvatilo, da Crkva nije samo neko obično »moralno« ljudsko družtvo. Dakle, zaključili su neki prebrzo, naše jedinstvo s Kristom iste je naravi kao ono, koje veže udove fizičkog tiela Kristovog, kog je Marija rodila. I dosljedno su zaključili: mi smo samo udovi, nismo više neovisne osobe. Ali to nije ni gubitak. Jer kao udovi jednakopravni smo, vele, Glavi, a jer je Glava Bog, to i mi učestvujemo u božanskoj časti, nama se mora izkazivati čast klanjanja. Treba dakle da žrtvujemo svoju osobnost, kako bismo zadobili božansku čast!

Što je mogao drugo P. Cordovani O. P. nego da knjizi berlinskog župnika dra Karla Pelza pripiše panteističke nazore, i ako je bila pisana iz plemenitog oduševljenja za nauku o mističnom Tielu Kristovom. Knjiga je stoga stavljena u popis zabranjenih djela.[9]

[8] Razloge ovog shvaćanja naveo je još nedavno Aug. Hagen, Die kirchliche Mitgliedschaft, Rottenburg 1938. On veli: Oni, koji su kršteni, ostaju zauviek članovima Crkve radi neizbrišljivosti krstnog karaktera, radi obveze savjesti prema Crkvi, koja im ostaje i zbog karaktera crkvenih kazni, kojih se poništenje ne može smatrati kao ponovno primanje u Crkvu.

Prava bit mističnog Tiela

Otajstvo mističnog Tiela Kristova, gledamo li ga u svietlu Objave, stoji između dvie oprečne zablude. Crkva nije samo neko obično »moralno« družtvo osoba. To su pravo shvatili oni s panteističkim natruhama.

Ali i ako smo se stopili sa Kristom na neki način u jednu osobu, ipak nismo dielom naravnog tiela Kristova, koga je Marija rodila. Nije Petar kao prst, Pavao noga Kristova i t. d. Niti smo sjedinjeni sa drugom Božanskom Osobom hipostatski, kao što je to naravno tielo Kristovo. Mistično je Tielo Kristovo nešto između običnog množtva osoba i jedinstva naravnog tiela. U mističnom Kristu ostaje množtvo osoba, ali su te ujedinjene u novo, duhovno, mistično Tielo, čija je Glava Krist. Stoga stavlja sv. Pavao u drugoj jednoj prispodobi Crkvu kao Zaručnicu naprama Zaručniku-Kristu (Ef. 5, 22), iz čega proizlazi, da se samostalne osobnosti udova ne dokidaju. U naravnom organizmu udo je bezvoljno oruđe. Udovi mističnog Tiela naprotiv slobodne su osobe, koje se mogu odlučiti za Glavu a mogu se i dignuti protiv nje, te se tako u mističnom Tielu odigravaju nebeske drame i najužasnije tragedije.

Opasnosti panteizmom natrunjenog misticizma

Budući da pojedini udovi ne gube svoje osobnosti u mističnom Tielu Kristovu, postoji neizmjerno razstojanje među Glavom, koja je Bog, i udovima. Zato nas i uči Crkva, Zaručnica Kristova,

[9] Karl Pelz, Der Christ als Christus — Cf. AAS. 32, 1940., 502.

moliti: »Gospodine, nisam dostojan«. Drugačije misle oni, koji su se zapleli u panteizam, te koji bi htjeli pripisati udovima božansko dostojanstvo. Enciklika mora žigosati čitav niz takvih zabluda, koje bi mogle pretvoriti novo oduševljenje za mistično Tielo Kristovo u opasno, čak i revolucionarno krivovjerje. Neke od tih zabluda nose na čelu značajan biljeg nadimanja, luciferske oholosti, a ne pečat poniznosti, koja je tako draga Kristu, Glavi. Ukazat ćemo na ove zablude i na njima suprotstavljene presude Enciklike, da bi našim vjernim katolicima zasjala tajna mističnog Tiela Kristova u punoj svojoj čistoći i ljepoti.

Nedostojnost kvietizma

Prema zabludi onih, koji se zanašaju panteizmom, udovi nemaju nikakvog vlastitog života, jer, da je milost Duha Svetoga, koja sve čini. To nas podsjeća na Molinov kvietizam, koji je zabačen već g. 1687. Taj je učio: »Htjeti aktivno djelovati, to znači vrieđati Boga, budući da on hoće da je sam i jedini, koji djeluje. Stoga se Bogu valja savršeno prepustiti i nakon toga biti tek kao lješina.«[10] Naša Enciklika ponovno zabacuje taj kvietizam. Udovi mističnog Tiela ostaju slobodne osobe, snašajući punu odgovornost za nebo ili pakao.

Luciferska se oholost, koja traži istovjetnost s Bogom, uviek obraća u protivnost. Udovi nisu postali istovjetni s Bogom, no zato su lišeni kraljevskog diadema slobodne volje, slični životinji i mrtvoj prirodi. Drugačije zvuči pjesma Blaženih: »Učinio si nas... kraljevstvom našem Bogu i svećenicima — i vladat ćemo na zemlji. (Apokal. 5, 10.) K r a l j e v i, vladari, ali ponizni pred Bogom, trebaju sačinjavati mistično Tielo Kristovo, a ne bezbrojni, krivi bogovi.

[10] Denzinger, n. 1222.

Pohvala molitve Kristu

Izpravno opaža Enciklika, da krivo poistovjetovanje Glave i udova pobožanstvuje ljude, ali ponizuje Krista. I doista, ljudi te struje, ne bi htjeli da se molimo K r i s t u liturgički nego, da se molimo samo još Otcu p o K r i s t u prema nekim crkvenim molitvama.

Sigurno, Krist je postao čovjekom, da nam bude Posrednikom. Možemo se dakle moliti p o Njemu. No, Krist je ujedno i Bog. Stoga se i obraćamo u mnogim crkvenim molitvama s a m o m e Kristu. Već Klement Aleksandrijski pjeva čitav oduševljeni »Himan Kralju i Spasitelju Kristu«, u kojem se među ostalim ovako moli:

»Isuse... sveti Pastiru duhom obdarenih ovčica, Kralju, Vođom budi tvojim neokaljanim malima!«[11]

A i sam Krist kaže :»Ako m e n e zamolite u moje Ime, učinit ću vam« (Iv. 14,14). Koliko se Isus više ponizio, toliko više treba da mu želimo Ime, koje je nad sva imena.

Pohvala liturgijske i posebničke molitve

Kako po ovakvoj zabludi udovi nemaju nikakvog vlastitog htienja, nuždno se moralo posebničkoj molitvi zaniekati svaku vriednost u korist zajedničkoj, liturgijskoj molitvi Crkve, mističnog Tiela Kristova. Dakako, Enciklika ne kani nikako oduzimati liturgijskoj molitvi njenog sjaja. Naprotiv: koristi se ovom prilikom, da je javno pohvali. Ona veli: »Dakako da je javna molitva, jer je vrši Majka Crkva, uzvišenija od svake druge molitve, poradi dostojanstva Zaručnice Kristove.« Svi oni, koji se trude oko liturgijske ljepote službe Božje, bit će joj zahvalni za ove rieči. No, bez privatne molitve brzo bi nestao raj pravog liturgijskog po-

[11] Kirch. Enchiridion n. 147.

kreta. Jer uništenjem posebničke molitve, pokret bi sebe sama doveo do propasti. Nisu li možda najkrasniji biseri liturgijske molitve proizašli iz najsvježijeg vrela liturgije, iz posebničke molitve?

Crkva sliedi Krista, svoju Glavu. On hvali, skupe li se dvojica ili trojica u njegovo Ime, no hvali isto tako molitvu u sobici. On sam se molio i u dvorani zadnje večere i na osamljenoj uzvisini. Od njega nam se naučiti, kako treba da se uviek molimo. Često smo bačeni na tlo osame, a moramo znati kako ćemo se moliti i onda, kad ne bruje akordi orgulja i kad se ne sjaje krasna odiela kod oltara. Sjedinjenje sa mističnim Tielom nije navezano na kamenitu crkvu. I u osamljenoj molitvi na bolestničkom krevetu mole se Glava i udovi s nama, jer duhovno kolanje krvi nosi našu molitvu i patnju do najudaljenijih duša: »Trpi li jedan ud, trpe i svi udovi. Bude li jedan ud proslavljen, vesele se i svi udovi.« (1. Kor. 12, 26).

Pohvala česte izpoviedi

Uviek je ganutljiv čas, kada se svećenik pred narodom duboko prigne na »confiteor«, a zatim puk preko ministranata. Naravno da se ovim »Izpoviedam se« mogu brisati laki griesi, ako je povezan s pravim pokajanjem. No ipak mnoge revne duše ne žele biti bez sakramenta sv. pokore ni s obzirom na praštanje lakih grieha, jer ciene vriednost izpitivanja savjesti, duhovnog vodstva i nada sve one milosti, koje podieljuje sakramenat. Stoga i poziva Crkva svećenike i redovnike na čestu izpoviied.

Uzprkos toj jednoznačnoj, jasnoj činjenici, govore neki, da je zapravo »confiteor« kod sv. Mise ono izkonsko, liturgijsko sredstvo za praštanje malih grieha, a ne izpoviied, koja da je samo za težke griehe.

Lako je uvidjeti, da bi ta zabluda, provedena jednoć u životu, morala prouzročiti ne samo prestanak česte izpoviedi, nego izpoviedi uobće. Tko bi još pristupio izpoviedi, kad bi time javno morao pokazati, da ima težkih grieha na duši?

Svećenici, redovnici i brojni laici, koji se često i dobro izpoviedaju, molit će »confietor« kod sv. Mise najponiznije, najozbiljnije i najplodonosnije. A i svetost mističnog Tiela uzdići će se u svom sjaju čestom izpoviedi kao i sudjelovanjem kod sv. Žrtve.

Pohvala razmatranja

Sv. Pismo, liturgija i crkvena nauka neumorno navieštaju blagoslove razmatranja, pa je stoga ta vježba propisana svećenicima i redovnicima na poseban način. Uz to su već odavna mnogi laici naučili, napose preko duhovnih vježbi, kako valja razmatrati Evanđelje, da bi tako bolje shvatili liturgiju.

Rado borave duhom u Palestini ili u nebu, ili se vesele ljepoti drugih vjerskih otajstva. Takovim produbljivanjem postaje vjera čvršća i veselija.

No, i tu se nastavilo razorno djelovanje spomenute zablude: taj sviet utjehe, a često puta i uzvišene mistike, morao bi biti uništen, budući da su ljudi iz tog kruga gledali u razmatranju tek posebničku, stoga bezvriednu molitvu.

Enciklika zaštićuje i ovu katoličku nauku, sliedeći Duha Svetoga, koji iztražuje »sve, pa i dubine Božanstva«. Savez očišćenog liturgičkog pokreta i pokreta duhovnih vježba pribavit će čitavoj Crkvi, mističnom Tielu Kristovu, novi sjaj.

Pohvala prosne molitve

Ako Glava sama čini sve za udove, onda se ovi ne moraju za ništa moliti. Što više, prosna bi molitva bila uvreda Božja i nedostatak pouzdanja, napose kad bismo htjeli moliti za zemaljska dobročinstva.

To su naučavali oni krugovi. Ali i ovdje Crkva sliedi svoju Glavu, Krista, koji nas sam poziva na prosnu molitvu: »Molite i primit ćete«. Sjećajmo se samo ganutljivih Evanđelja iz prosnih dana! Smijemo se moliti i za vremenita dobra, u koliko nam služe za spasenje. Zar nije Krist uslišao molitvu bolestnika za ozdravljenje? On sam poziva nas ujedno, da u Otčenašu molimo za svakdanji kruh. Stoga i govori bez ograničenja: »S v e, što budete u molitvi tražili — vjerujte, da ćete primiti i dat će vam se« (Marko 11, 24). Dat će nam se ono za što molimo ili nešto bolje. Bieda treba da nas vodi k Bogu. Onda će i prosna molitva postati zahvalna i veličajna.

Čujmo, kako slavi Gertrud von Le Fort prosnu molitvu, koja se odnosi i na zemaljska dobročinstva, stavljajući Crkvi ove rieči u usta:

»Imam još molitava, što ih čuju polja,
I oluju znadem kako treba ublažiti
I vodu blagosivam.«[12]

Očišćena od svake sjene treba da tajna vjere o mističnom Tielu Kristovu zablista u onom sjaju, u kojem smo je kao dar primili od sv. Pavla, a koji bi nam mogli, kao daleku slutnju, dočarati stihovi spomenute spisateljice:

CORPUS CHRISTI MYSTICUM

»Kao što plava ljubav neba nad svim bićima,
tako ti razvijaš svoj šator kao svod nad razasutima!
Kao što zlatno sunčano more od polja do polja,
tako se ti talasaš od duše do duše!
Ti si kao složno strujanje. Ti si kao zahvat u dubine blaženstva.
Ti si kao cvjetanje naše domaje. Ti si kao razsvjetljenje našeg tamnog uma.

[12] Hymnen an die Kirche, München 1936., str. 20.

Mi smo počivali u krilu Božanstva, jedan u drugom — počivali smo neprobuđeni u tajni svoga Stvoritelja,
Bliži smo si bili nego ljubav, jedno smo bili prije nego su nastupili oblici.
Gle, uzpinješ se kao crkva puna sjećanja iz mraka, uzpinješ se kao snažna gromada iz potresa vremena!
Svim zvonima zvoniš o našem podrietlu, i dan i noć zvoniš o našem vječnom povratku u nebesa.[13]

III. BUDUĆNOST MISTIČNOG KRISTA

Mistično Tielo Kristovo jest Katolička Crkva, i to ne kao jednostavna ljudska zajednica niti kao naravno tielo Kristovo, nego jer je povezana sa Glavom kao zaručnica, dapače na neki način osobno. Na taj se način Crkva diže do neba, i svaka će joj se plemenita ljubav i oduševljenje prikloniti. No jer Crkva ujedno obuhvaća zemlju sa svom njenom biedom, to mora ova plemenita ljubav postati djelotvorna pomoć. Zato i jest Papin zov: »D j e l o t v o r n a l j u b a v — actuosus amor — prema Crkvi, koja je Krist!

Nakon što su svladane zablude, ne će više ta djelotvorna ljubav biti zavađana. I opet mogu uzkrsnuti vremena, u koja je mistično Tielo Kristovo doživljavalo najgorljiviju ljubav i najjunačkija djela.

Sveta baština

Enciklika nas upućuje na onog, čija je ljubav prema Crkvi neizporedivo najsrdačnija: na samog Krista. On »je ljubio Crkvu i predao se za nju, da je posveti očistivši je kupelju vode u rieči, da On prikaže sebi slavnu Crkvu — gloriosam Ecclesiam,

[13] Hymnen an die Kirche, München 1936., str. 29.

koja nema ljage ni nabora, ili što slično, nego da bude sveta i neokaljana.« (Ef. 5, 25).

Nešto se od te ljubavi prema Crkvi spustilo u srdce jednog Pavla i jednog Ivana. Ivan označuje najnježnijim izrazima svatbenu svečanost Jaganjca sa Zaručnicom Crkvom, koju je Duh Sveti ukrasio. »Ja — Isus — blistava sam danica. Duh i Zaručnica govore: Dođi!« (Odkriv. 22, 17).

Već sv. Ignacije Antiohijski, kod kojeg po prvi put susrećemo izraz »katolička Crkva«, veli, da su na neki način Crkva i Krist isto: »Gdje je Krist Isus, tamo je katolička Crkva.«[14]

Abercije Frižanin pokazuje u svojem glasovitom grobnom nadpisu na onog »svetog Pastira, koji velikim očima pazi svoje ovčice«. Taj ga je poslao u Rim, da se tamo divi »Kraljevskom dvorcu i Kraljici u zlatnom ruhu i zlatnoj obući«.[15]

Tako je slika Crkve poprimila sve divnije obrise. U njoj je sv. Augustin gledao svoju »Božju državu«, Dante opjevao njezina blistava kola, a Michelangelo je napokon našao u kupoli crkve sv. Petra zgodan simbol za onu snagu Kristove Crkve, kojom ona nadilazi sav svijet.

Prelazimo na sadašnjost. Doba, u koje bivša protestantkinja (Gertruda von Le Fort) slavi Crkvu oduševljenim himnima, zrelo je, da ga svietlo tajne o Crkvi, po Enciklici, podpuno prelije. Ono će razumjeti i ostvariti parolu za budućnost mističnog Tiela Kristova: Djelotvorna ljubav prema Crkvi — Kristu.

Ljubav prema Crkvi, kakova jest

Podmuklo je sotona htio suprotstaviti mistično Tielo kao neku sanjarsku crkvu naprama pravoj, hierarhičkoj, katoličkoj Crkvi. Enciklika već u prvoj rečenici izriče istovjetnost mističnog Tiela sa katoličkom Crkvom, te još pojačava to poistovjetovanje dodatkom »rimska« za pravu Crkvu Kristovu. Kod dosadašnjih četiriju glavnih oznaka: jedna, sveta, katolička, apostolska, stavlja Enciklika umjesto naziva »jedna« naziv »rimska«. S pravom! Papinstvo je jamstvo za jedinstvo. Enciklika je i ovdje sliedila, kao kod mnogih svojih presuda, poticaje današnje mladenački-svježe i žive teološke znanosti.

Ljubav će prema Crkvi samo rasti, kad ta ljubav upozna ono pravo što mora ljubiti, umjesto da trči za nekom »maglovitom univerzalnom« »ekumenskom« crkvom, kakvu si je zamišljahu Friedrich. Wilh. Förster ili Friedrich Heiler. Ta će ljubav sada, nakon Enciklike, bolje moći shvatiti vitežke rieči sv. Ignacija Lojolskog o »osjećanju s Crkvom«: »Moramo biti spremni, ostavivši vlastiti sud, slušati u svemu pravu Zaručnicu Kristovu, to jest: našu svetu Majku, hierarhičku Crkvu.

Ljubav prema čitavoj Crkvi

Enciklika nam pokazuje premnoge zgode, u kojima možemo na djelu pokazati ljubav prema mističnom Tielu.

Ne smijemo zaboraviti, napose danas, na upravljače, kojima je u mističnom Tielu povjerena odlučna zadaća za milijone ljudi. Moramo se moliti za tu težku i odgovornu zadaću, sliedeći u tom primjer same Crkve, koja je tako često svečano zazivala u kanonu Božji blagoslov na careve i kraljeve. I najmanjih se moramo sjećati, djece, pa onih, koji su najsiromašniji i konačno iznakaženih. Za mistično Tielo ne vriedi Nietzscheovo evanđelje: »Mi moramo prihvatiti kao istinu, iako to okrutno zvuči, da robstvo spada na bit uljudbe.«[16] Pa ipak je, da uzput spo-

[14] Ad Smyrnaeos 8.
[15] Kirch, Enchiridion n. 155.
[16] »Vorwort an Richard Wagner«, u knjizi »Die Geburt der Tragödie aus dem Geiste der Musik«.

menemo, Nietzsche sam dugovao jedinu pomoć u težkoj, dugoj bolesti, kršćanskom milosrđu. Mi navještamo s Enciklikom ne okrutnu nego utješnu istinu: da u bit prave kršćanske uljudbe u budućnosti spada razkidanje svih robskih lanaca, iztriebljenje svake okrutnosti te djelotvorna ljubav za najsiromašnije i iznakažene, kojima napose pripada ljubav trnjem Okrunjenoga, i za koje On hoće, da jednom budu sudionici njegovog preobraženja.

Kao što je Kristova ljubav bila obćenita tako i naša djelotvorna ljubav mora obuhvatiti s v e r a s e, jer za sve vriedi rieč da su: »Pozvani, da budu ud na mističnom Tielu Kristovu,« kao i ono što je sv. Ivan čuo u nebeskoj pjesmi: »Odkupio si nas za Boga iz svih plemena, jezika, puka i naroda« (Odkriv. 5, 9). A »pet točaka« Pape Pija XII. o novom međunarodnom poredku poklonit će nam obitelj naroda, u kojoj može porasti mistično Tielo Kristovo do podpune svoje snage.

I oni, koji su z a l u t a l i ili su o d v o j e n i, treba da osjete našu djelotvornu ljubav. Enciklika ih poziva krasnim riečima Pape Gelazija I., da bi »pohitili k jednoj Glavi u zajednici najčastnije ljubavi«. Sada oni znaju, gdje je jedino Krist. Njihova ljubav prema Kristu mora postati ljubav prema papinskoj Crkvi.

Kao što uzročnost u prirodi odrazuje, prema sv. Tomi Akvincu, najbolje Božju moć i ljubav, tako i Glava u novostvorenom poredku mističnog Tiela — ne poradi slabosti, nego iz ljubavi — očekuje djela svih udova. Sv. Pavao želio je na svom tielu nadopuniti za Tielo Kristovo, Crkvu ono, što još nedostaje na Kristovom trpljenju (Kol. I, 24 i s.) Stoga je već prvi Papa poticao: »Vi ste rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti narod... Treba da proglasite djela Onoga, koji vas pozva iz tame k divnom svietlu svome.« (1. Petr. 2, 9).

Zastave nek se viju!

Poziv Pape na ljubav i djela u mističnom Tielu čin je Providnosti. Čovječanstvo, do smrti izmučeno, vapi za pomoć. S pravom veli Papa: Ako ikada, a onda mora danas mistično Tielo Kristovo dokazati svoju nebesku snagu. Zato se moraju pokrenuti i posljednje snage pa i zadnjeg uda mističnog Tiela. No, onda će i ustati vojska, kakvoj nema ravne na jedinstvu i u snazi, i koja nosi sigurnu pobjedu u rukama. Pogledajmo te pobjedonosne stiegove, koji se viju!

Naprama pijanom, ludom i r a c i o n a l i z m u, koji gleda svoju slavu u tome, da mišljenje naziva izrodom — bit će naobraženi katolici budućnosti ponosni s v j e t l o n o š e kao što bijaše Krist svietlo svieta, jer će se oslanjati na neoborive zasade Sv. Tome i na neprevarljive presude Crkve.

Naprama n e ć u d o r e đ u, koje nuždno sliedi iz anarhije mišljenja, prelit će se po želji Enciklike svietom novi val težnje za s v e t o š ć u. Udovi mora da su dostojni presvete Crkve.

Naprama ubitačnom p e s i m i z m u, plodu anarhije mišljenja i djela, razvit će Crkva svu svoju l j e p o t u i v e s e l j e. Pokažimo potištenima sjaj liturgije! A prije svega darujmo mladeži čare bogatog crkvenog života zajednice.

Zastave nek se viju!

Tko je upoznao mističnog Krista u svom sjaju, ne će više nikada tražiti lažnu istovjetnost s Kristom. Ali će ga provejavati tajanstvena težnja kao ona za domajom i neko pouzdanje: da bi ostao povezan sa Glavom zauviek u djelotvornoj ljubavi. I sve će više biti uvjeren sa Sv. Pavlom: »Ni smrt ni život, ni anđeli ni poglavarstva, ni sadašnjost, ni budućnost, ni sile, ni visina ni dubina, ni drugo kakvo stvorenje ne može nas razstaviti od ljubavi Božje, koja je u Kristu Isusu, Gospodinu našem«. (Rim. 8, 38).

Onaj, koji tako živi u Kritu, bacit će svoje odreknuće u obraz svietu, duhovnom tielu sotone:

»Čujte, vi drzki vikači, vi vjetrenjaci duha i djeca vlastite samovolje:
Od žeđe izginusmo kraj vaših izvora,
izgladnjesmo kraj vaše hrane — osliepismo pri vašim svjetiljkama . . . !
Danas ste kolievka istini vašoj,
a sutra ste i njezin grob!«[17]

[17] G. von Le Fort, Hymnen an die Kirche, München 1936., str. 18.

Encikličnо pismo

Svetog Otca po Božjoj Providnosti

Pape Pija XII.

Častnoj Braći Patrijarsima, Primasima, Nadbiskupima, Biskupima i drugim Mjestnim Ordinarijima, koji su u miru i zajednici s Apostolskom Stolicom,

O MISTIČNOM TIELU ISUSA KRISTA I O NAŠEM SJEDINJENJU S KRISTOM U TOM TIELU

UVOD[1]

Nauka o mističnom Tielu Kristovom — a to je Crkva (uzporedi Kol. 1, 24), — primljena prvotno iz ustiju samoga Spasitelja, tako liepo osvietljuje ono veliko, nikada dosta uzvisivano dobročinstvo najintimnijega našeg sjedinjenja s tako uzvišenom Glavom; predmet je, bez sumnje, koji svojom uzvišenošću i dostojanstvom zove sve ljude, u kojima djeluje Božji Duh, da ga promotre, i prosvietljujući njihove pameti, veoma ih potiče na ona spasonosna djela, koja odgovaraju ovim zapoviedima. Zato držimo, da Nam je dužnost, da vam o tom progovorimo u ovom Encikličnom Pismu, razvijajući i tumačeći napose ono, što se odnosi na vojujuću

[1] Izvorni latinski tekst enciklike teče u cielosti bez diobe na podnaslove. Mi ćemo, radi veće preglednosti, staviti podnaslove, uglavnom prema talijanskom prievodu (L'Osserv. Rom. 153) i dodat ćemo bilježke tumačenja.

Crkvu. Na što Nas ne pokreće samo silna uzvišenost ove nauke, nego i prilike sadašnjeg vremena.

Kanimo dà, govoriti o bogatstvima pohranjenima u krilu Crkve, koju je Krist stekao svojom krvi (Djela Ap. 20, 28) i čiji se udovi diče Glavom, ovjenčanom trnovim viencem. Što je pak jasni dokaz, da se najuzviženije i najodličnije stvari ne rađaju nego samo iz bolova; zato valja, da se i mi radujemo združeni s Kristovim mukama, da se kličući uzradujemo i onda, kad se On objavi u svojoj slavi (Uzpor. I. Petr. 4, 13).

I sada na početku valja primietiti, da kao što je Odkupitelj ljudskoga roda bio obasut progonima, klevetama i mukama od istih onih, za koje je poduzeo djelo spasenja, da je tako i družtvo, koje je On osnovao i u tomu slično svome božanskom Osnivaču. Jer i ako ne niječemo, nego pače priznajemo to zahvalne prema Bogu duše, da ih ima ne malo i u ovom našem tužnom vremenu, koji, premda odieljeni od stada Isusa Krista, ipak gledaju na Crkvu kao na jedinu luku spasenja, tako ali znademo i to, da imade ne samo takovih, koji se — prezrevši svietlo kršćanske mudrosti — na najveću svoju nesreću vraćaju k naukama, životu i uredbama staroga poganstva, a Crkvu Božju preziru i oholo neprijateljski s njom postupaju, nego štoviše, imade mnogo kršćana, koji — bilo da su zavedeni sjajnom vanjštinom zabluda, bilo da su omamljeni nasladama i pokvarenostima svieta — ne će često puta da znadu za Crkvu, preziru je, ona im je omrznula, težka. To je, Častna Braćo, razlog, zašto ćemo Mi, da udovoljimo obvezi svoje savjesti i željama mnogih, svima predočiti i proslaviti ljepotu, pohvale i slavu Majke Crkve, kojoj iza Boga sve dugujemo.

A nadati se je, da će ove Naše zapoviedi i poticaji donieti vjernicima obilnije plodove baš u sadašnjim prilikama: znademo naime, da će tolike nevolje i boli, koje u ovo tako burno doba pre-

gorko muče nebrojene ljude, ako ih primaju smirena i dobrovoljna srdca kao iz Božje ruke, da će ih, nekim već naravnim učinkom odvrnuti od zemaljskih i prolaznih stvari i prikloniti k nebeskima i vječnima i da će u njima probuditi neku tajanstvenu žeđu za duhovnim dobrima i snažnu želju, koja će ih, uz poticaje Božjega Duha goniti, tako rekavši siliti, da brižnije traže ono, što se odnosi na Božje Kraljevstvo. Jer što se ljudi više odkidaju od taština ovoga svieta i oslobađaju od neuredne ljubavi k zemaljskim dobrima, to bez sumnje postaju sposobniji, da upoznaju svietlo nebeskih tajni. A danas se možda jače, nego ikada prije, upoznaje malovriednost i ništetnost zemaljskih stvari, kad se ruše kraljevstva i države, kad se silna imovina i bogatstva svake ruke potapaju po golemim prostorima oceana i kad se gradovi, mjesta i plodne zemlje zasiplju groznim ruševinama i oskvrnjuju bratoubijstvima.

Osim toga, nadamo se, da ovo, što ćemo sada razlagati o mističnom Tielu Kristovom, ne će biti bez ugodnosti i bez koristi dapače i onima, koji se nalaze izvan krila Katoličke Crkve. I to ne samo za to, što njihova naklonost prema Crkvi — kako se zapaža — raste iz dana u dan sve više, nego i zato, što i oni gledaju, kako se danas diže narod protiv naroda, kraljevstvo protiv kraljevstva i kako su do u neizmjernost porasle nesloge, zavisti i uzroci neprijateljstva. A ako obrate oči na Crkvu i kad promatraju njezino od Boga joj dano jedinstvo, po kojem se svi ljudi svih plemena u bratskom savezu spajaju s Kristom, tada će jamačno biti prisiljeni diviti se družtvu s takovom ljubavi i po nadahnuću i pomoću milosti Božje biti će potaknuti, da zažele, te i oni budu dionici istog jedinstva i te iste ljubavi.

Posebni je pak i najdraži razlog, zašto nam je pred oči došlo baš poglavlje te nauke i zašto Nam se duša na njoj posebno naslađuje. Prošle smo

naime godine, dvadeset i pete odkako smo primili Biskupsko Posvećenje, opazili nešto na najveću utjehu zbog čega je u svim dielovima svieta jasno i značajno zasjala slika mističnoga Tiela Isusa Krista. Vidili smo naime, premda je strašni i dugi rat biedno raztrgao bratsku zajednicu narodâ, da ipak imamo svuda toliko sinova u Kristu, jedne duše i istih osjećaja, što misle na zajedničkog Otca, koji, osjećajući brige i tjeskobe sviju, u tolikoj oluji upravlja lađom Katoličke Crkve.[2]

U tome pak ne samo što smo vidili divno jedinstvo kršćanske zajednice, nego smo i to kao utvrđeno upoznali, da kao što Mi privijamo na otčinsko srdce sve narode, da tako i katolici sa sviju strana — makar oni pripadali međusobno zaraćenim narodima, — upiru pogled na Namjestnika Isusa Krista kao na zajedničkog predragog Otca, koji — vođen podpunom nepristranošću prema svima i nepomućenim sudom, uzdižući se iznad burnih oluja ljudskih komešanja, — svim silama, što najviše može naglasuje i uzima u zaštitu istinu, pravdu i ljubav.

[2] Sadašnji sv. Otac Papa (Eugenio Pacelli) bio je u godinama prošlog svjetskog rata desna ruka kard. drž. tajniku Gasparri-u u crkvenoj upravi. God. 1917. imenuje ga papa Benedikt XV. apost. nuncijem za Bavarsku. Sam mu je papa podielio tada biskupsko posvećenje u Vatikanu, u t. zv. sikstinskoj kapeli. — God. 1925. prieđe Pacelli iz Münchena na njemačku nunciaturu u Berlin, a odanle g. 1929. u Rim za kardinala. Od g. 1930. vršio je službu kard. drž. tajnika, dok nije 2. III. 1939. izabran za papu, u istoj sikstinskoj kapeli, gdje je g. 1917. primio biskupsko posvećenje. Lanjske godine (1942.) priređivali su katolici širom čitavoga svieta Mise zahvalnice i svečane zborove u proslavu 25-godišnjice biskupskog posvećenja sv. Otca Pija XII. Te, po svim zemljama održane proslave, pokazale su, da sv. Otac imade svoju duhovnu djecu po čitavome svietu te su osvietlile bengalskim svietlom činjenicu, da je sveobća Crkva jedinstveno Tielo, kojemu je mistična glava Krist, a sv. Otac Papa je vrhovni vidljivi poglavar.

Nadalje, na ne malu Našu utjehu bila je i viest, da je sasma od svoje volje i radostno sakupljena svota, kojom će se moći podići nova crkva u Rimu i posvetiti svetom Našem Predšastniku i po imenu Našem Zaštitniku Eugeniju I.[3] Kao što će dakle ovaj hram, koji će se podići voljom i doprinosima svih kršćana, biti trajan spomen na ovaj presretni događaj, tako smo htjeli, da kao dokaz i izraz Naše zahvalnosti bude ovo Enciklično Pismo, u kojem se razpravlja o živom onom kamenju sazdanom na živom ugaonom kamenu, koji je Krist, a koje se ugrađuje u sveti hram, daleko uzvišeniji od svakoga rukama građenog hrama, u prebivalište naime Božje u Duhu. (Uzporedi Efež. 2, 21—22; I. Petr. 2, 5).[4]

Najglavniji pak razlog, zašto ćemo sad dosta obširno obrađivati ovu uzvišenu nauku, jest Naša pastirska skrb. Mnogo je doduše već o tomu pisano

[3] Stari je papinski Rim razmjerno malen prema današnjem, i ima množtvo vrlo liepih crkvi. Sadašnji Rim, kao glavni grad Italije, prostorno se mnogo proširio. Sveti Otac Papa kao biskup cieloga Rima skrbi se za podizanje novih crkvi u novim dielovima grada. Da se ovjekovječi spomen na lanjsku proslavu 25-godišnjice biskupskoga posvećenja sv. Otca Pape Pija XII. namislio je rimski Odbor za proslavu jubileja, da se sagradi jedna nova crkva i to u čast sv. Eugeniju, imenom zaštitniku sv. Otca. Sveti Eugenije I. bio je papom u VII. stoljeću. — Gradnju crkve sv. Eugenija pomažu svojim doprinosima katolici cieloga svieta. Slično je darovima svih katolika, prigodom 50- godišnjice misničtva Pija XI., u rimskoj crkvi sv. Karla (Al Corso) obnovljen oltar, na kojemu je taj papa nekoć služio prvu sv. Misu. Prigodom jednog jubileja pape Leona XIII. podignuta je tako u Rimu krasna crkva sv. Joakima.

[4] Vjernici podižu crkvu sv. Eugenija, a sv. Otac, također u znak zahvalnosti Bogu za 25-godišnji biskupski jubilej, slâže ovu Encikliku o duhovnom Božjem hramu, o mističnom Tielu Kristovom. Vjernici su živo, duhovno kamenje, od kojega je složen taj duhovni Božji hram, na živom ugaonom kamenu, Isusu Kristu.

i nije nam nepoznato, da se danas mnogi većim žarom bave ovim proučavanjima, koja zaslađuju i hrane i pobožnost kršćana. To pak, čini se, dolazi odatle, što — i obnovljeno proučavanje svete liturgije i uvedeno češće primanje Euharistijske okrepe i napokon, što nas danas veseli, pojačano štovanje presvetoga Srdca Isusova, — privedoše mnoge do većeg promatranja neshvatljivoga bogatstva Kristovog, koje je pohranjeno u Crkvi. Razsvietljenju ovoga predmeta doprinielo je, bez dvojbe, dosta i to, što su, u novije doba izdani spisi o Katoličkoj Akciji, sve više učvrstili vezu vjernika međusobno i sa crkvenim upraviteljstvom (hierarhijom), a u prvome redu s Rimskim Papom. I ako se možemo doista s pravom radovati radi gore spomenutih činjenica, to nipošto ne možemo zatajiti, da ne samo što u pogledu te nauke šire težke zablude oni, koji su odieljeni od prave Crkve, nego da su se i među vjernike uvukla mišljenja, koja su ili netočna ili sasvim kriva, pak odvode duše s pravog puta istine.

Dok naime s jedne strane još postoji lažni racionalizam, koji smatra absurdnim sve što nadilazi i nadvisuje sile ljudskoga uma, i dok se uza nj naslanja poznata vrsta zablude takozvani vulgarni naturalizam, koji ne vidi i ne će da vidi u Crkvi ništa drugo, nego samo puku juridičnu i družtvovnu (socialnu) organizaciju, dotle se s druge strane uvlači lažni misticizam, koji izvrće Sveto Pismo, nastojeći odstraniti nerazorive granice između stvorova i Stvoritelja.[5]

[5] Lažni racionalizam tvrdi, da ne postoje drugi predmeti spoznaje, nego samo naravnoga reda i ako postoje, da ih mi ne možemo spoznati, pak zato da o njima ne treba ni voditi računa. Racionalist smatra ljudski um neke vrsti božanstvom, a uspjehe prirodnih nauka najvećim vrednotama. Crkva po racionalističnom shvaćanju niti je božanska niti vrhunaravna ustanova, u kojoj bi od mistične Glave, Krista, kolala kakova vrhunaravna milost i Božji život.

Vulgarni naturalizam je neke vrsti posljedak spomenutoga racionalizma. On zaključuje: »Treba dakle ostati u naravnom redu i to ne samo obzirom na spoznaje, nego i u praktičnom životu«. Živi se zato bez Boga, bez Krista, bez molitve i sakramenata, u neobuzdanom uživanju i nekarakternosti: koristoljublje, prevare, golotinja, zlouporabe u braku itd.

Lažni misticizam tvrdi, da Crkva ne smije biti izvanjskim načinom uređena kao vidljivo družtvo, napose, da jedni zapoviedaju, a drugi moraju slušati, nego svaki pojedinac saobraća izravno s Bogom i Kristom i to na taj način, da vjeruje i živi onako, kako se njemu čini, da njega »nadahnjuje Duh Sveti«, pa makar to bilo i u protivnosti s naukom i propisima crkvenog upraviteljstva. — Krivi je misticizam i u tomu, ako se pojedinac smatra pravim božanstvom, istobitnim s Isusom Kristom, zato što sv. Pavao veli, da smo udovi Njegovog mističnog Tiela. To je ono, što tu veli sv. Otac, da lažni misticizam »nastoji odstraniti nerazorive granice između stvorova i Stvoritelja«, kad se čovjek, stvor, istovjetuje sa Stvoriteljem. — Još je lažni misticizam i u tom, ako se duhovni napredak tako pripisuje samo Bogu, da pojedinac ne treba ni nesmije išta poduzimati za svoje duhovno usavršenje (lažni kvietizam). — Vidi o tom kasnije u zadnjem odlomku I. diela enciklike (Juridična Crkva i Crkva ljubavi), kao i u početku III. diela (Krivi misticizam i Opasni kvietizam).

Ove pak međusobno protivne, protuslovne i lažne ideje uzrokom su, što gdjekoji u bezrazložnoj nekoj bojazni smatraju ovakovu višu nauku nečim pogibeljnim, pak joj se zato uklanjaju, kao liepom, ali zabranjenom voću raja zemaljskoga. Što je, dakako, posve krivo: jer ne mogu biti za ljude ubitačne vjerske istine, koje je Bog objavio, niti smiju ostati neizkorištene kao blago zakopano u polju, nego su zato od Boga dane, da budu na duhovnu korist onih, koji ih pobožno razmatraju.[6] Jer, kako

[6] Jer je, veli sv. Otac, u tumačenju nauke o Crkvi kao mističnom Tielu Kristovom moguće pasti u gornje i njima slične zablude, to gdjekoji misle, da je bolje pustiti to proučavanje po strani. Što međutim nije izpravno, jer, ako tu nauku razmatramo razborito i bogoljubno, naći ćemo u njoj sakriveno veliko duhovno bogatstvo, kojega se ne smijemo odreći.

uči Vatikanski Sabor, »vjerom prosvietljeni razum, ako marljivo, pobožno i triezno proučava, stiče, po Božjem daru, stanovitu spoznaju tajni i to veoma koristnu, bilo analogijom iz naravnih spoznaja, bilo iz međusobnog odnošaja tih tajni i iz njihove veze s vrhovnim ciljem čovjeka«; premda dakako, — kao što upozoruje sam sveti Sabor, — razum »nikada ne postaje sposoban, da te tajne obuhvati onako, kako shvaća one istine, koje su predmet naravnog razumskog spoznavanja«. (Sessio III: Const. de fide cath., c. 4).[7]

Razmislivši sve to dobro pred Bogom: zato, da savršena ljepota Crkve zasja novim sjajem; da se što bolje iztakne divna i u nadnaravni red uzdignuta uzvišenost vjernika, koji su u Kristovom Tielu združeni sa svojom Glavom; da se napokon podpuno spriječi uvlačenje mnogih zabluda u ovoj stvari; smatrali smo svojom pastirskom dužnošću, da putem ovoga Encikličnog Pisma razložimo svemu puku kršćanskom nauku o mističnom Tielu Isusa Krista i o sjedinjenju vjernika sa božanskim Odkupiteljem u tom Tielu; i da ujedno iz te preugodne nauke iznesemo neke misli, po kojima će veće proučavanje ove tajne donositi sve to obilnije plodove savršenstva i svetosti.

[7] Tako si n. pr. vjerom prosvietljeni razum nastoji putem analognog zaključivanja od naravne spoznaje o rađanju i izlaženju misli, predočiti način rađanja Božje Rieči od Otca. Ili, iz međusobne veze objavljenih istina o materinstvu Božjem i o Crkvi kao mističnom Tielu Kristovom zaključuje, da je Bl. Dj. Marija duhovna majka sviju Kristovih vjernika i prava domaćica u milostnoj Crkvi. Ili, kad nauku o milosti i osobnom zasluživanju dovedemo u vezu s našim najvišim ciljem, uživanjem Boga, slieditiće odatle poticaj za sticanje milosti i za umnažanje zasluga. Dakako da u vjerske tajne ne može razum sasvim prodrieti. Vjerom uz njih potpuno pristaje. I ono što čovjek od njih shvaća, od velike mu je duhovne koristi. — Gornji navod Vatikanskog Sabora nalazi se kod Denz. pod br. 1796. —

PRVI DIO:

CRKVA JE MISTIČNO TIELO KRISTOVO

Razmatrajući poglavlje ove nauke, nailazimo u početku na rieči Apostolove: »Gdje se umnožio grieh, većma je izobilovala milost« (Rimlj. 5, 20). Znamo naime, da je praotca čitavog ljudskog roda Bog bio postavio u tako odlično stanje, da svojemu potomstvu, zajedno sa zemaljskim životom preda i uzvišeni vrhunaravni život nebeske milosti. Ali, pošto se zbio nesretni Adamov pad, čitav je rod ljudski postao zaražen nasljednim griehom, izgubio je sudioničtvo božanske naravi (Uspor. II. Petr. 1, 4)i svi smo postali sinovi srčbe (Efež. 2, 3). No neizmjerno milosrdni Bog »tako je ljubio sviet, da je predao jednorođenoga Sina svoga (Iv. 3, 16) i Rieč je Vječnoga Otca s tom istom božanskom ljubavlju uzela na se ljudsku narav iz Adamovog pokoljenja, — ali dakako, bezgrješnu i bez svake ljage, — da bi se od novog i nebeskog Adama izlievala na sve potomstvo praroditelja milost Duha Svetoga. Oni su doduše, po griehu prvog čovjeka bili lišeni Božjeg posinačtva, ali postavši po Utjelovljenoj Rieči braća u čovječjoj naravi s Jedinorođenim Božjim Sinom, primili su vlast, da budu djeca Božja (Uspor. Iv., 1, 12). I zato Isus Krist, razapet na križ, ne samo da je zadovoljio povriedjenoj pravdi Vječnoga Otca, nego je i nama, svojoj subraći, zaslužio neizrecivo obilje milosti. To je obilje mogao sam izravno dieliti ljudskome rodu; ali On je htio, da se to zbiva po vidljivoj Crkvi, u

koju se ljudi udružuju, da preko nje svi na neki način pomažu jedni druge pri dieljenju (primjenjivanju) božanskih plodova Odkupljenja. Kao što se naime Rieč Božja, da odkupi ljude svojim bolovima i mukama, htjela poslužiti našom naravi, tako se služi svojom Crkvom kroz stoljeća, da započeto djelo bude trajno. (Uspor. Conc. Vat., Const. de Eccl., prol.).

Da se pak definira i prikaže ovu pravu Kristovu Crkvu — koja je sveta, katolička, apostolska, Rimska Crkva — (Uspor. ondje, Const. de fid. cath., cap. 1), nema ništa odličnijega, ništa izvrstnijega, a niti nešto većma božanskog od onog izraza, kojim se Crkvu naziva »mističnim Tielom Isusa Krista«. To izražavanje proiziče i kao cviet izbija iz mnogih mjesta Svetoga Pisma, a nalazi se i u spisima Svetih Otaca.

I. Crkva je »tielo«

Jedno, nerazdjeljivo, vidljivo, tielo

Sveto Pismo često nazivlje Crkvu tielom. »Krist je, veli Apostol, Glava Tiela Crkve (Kol. 1, 18). Ako je pak Crkva tielo, onda mora biti nešto, što je jedno i nerazdjeljivo, prema onoj Pavlovoj: »Mnogi, jedno smo tielo u Kristu (Rimlj. 12, 5). A ne samo, da mora biti jedno i nerazdjeljivo, nego i konkretno i vidljivo, kako to tvrdi Naš Predšastnik blage uspomene Leon XIII. u enciklici Satis Cognitum: »Crkvu baš zato, jer je tielo, očima gledamo« (Uspor. A. S. S., XXVIII., p. 710). Zato se udaljuju od Božje istine i u zabludi su oni, koji si Crkvu zamišljaju tako, da ju se ne može ni dohvatiti ni vidjeti, nego da je, kako vele, samo nešto »pneumatično«, po čemu su, (vele,) mnoge zajednice kršćana, iako zbog razilaženja u vjero-

vanju živu međusobno odieljene, ipak povezane nevidljivim vezom.[8]

Ali tielo nuždno zahtieva množinu udova, koji su međusobno tako povezani, da pomažu jedni druge. I kao što biva u sastavu našega smrtnog tiela, kad jedno udo trpi, da i svi drugi osjećaju s njime, i zdravi udovi priskaču u pomoć bolestnima: tako i u Crkvi pojedini udovi ne živu svaki jedino za se, nego pomažu i druge i svi se međusobno pomažu, bilo na uzajamnu utjehu, bilo na daljnje sazidavanje čitavoga Tiela.

Organički i hierarhijski složeno tielo

Nadalje, kao što se u prirodi tielo ne sastoji od bilo kakove hrpe udova, nego mora biti sastavljeno od takozvanih organa, — to jest udova, koji nemaju svi isto djelovanje i u zgodnom su redu složeni, — tako se i Crkva mora nazvati tielom najviše radi toga, što je sastavljena od dielova, koji

[8] Tako govore n. pr. protestanti, da Isus Krist nije osnovao Crkvu kao vidljivu zajednicu s vidljivim poglavarstvom i učiteljstvom, nego da je ona samo pneumatična (pneuma = duh), nevidljiva. Ta pneumatičnost ima prema njima biti u tome, što sve one, koji vjeruju u Isusa Krista, prožima i povezuje Kristov duh, a da i nisu inače suglasni obzirom na vjerske istine.

I mi priznajemo da je Crkva nevidljiva vrhunaravna zajednica (mistično Tielo Kristovo), ali je u isto vrieme i vidljiva, jer se ne sastoji samo od duhova, nego i od vidljivih ljudi, i jer joj je Krist dao vidljivo poglavarstvo, učiteljstvo i svećeničtvo. Baš to vidljivo poglavarstvo i učiteljstvo jest ono, što pravu Kristovu (rimokatoličku) Crkvu čini jedinstvenom i u vjerovanju i u disciplini. Dočim se protestanti i drugi »pneumatici« razdieliše u najrazličitije sekte, upadaju u mistički panteizam, racionalizam, naturalizam, ateizam i sl. Ne može prožimati jedan Kristov duh one, koji su međusobno razdieljeni bilo po vjerovanju bilo upraviteljstvom, kao što ni tjelesni život ne prodire u odieljene udove.

su međusobno izpravno i skladno svrstani i razpoređeni i što je snabdjevena različnim udovima, koji se međusobno popunjuju. Drugčije ne opisuje Crkvu ni Apostol, kad veli: »Kao što u jednom tielu imamo mnogo udova, a svi udovi nemaju istu službu, tako smo mnogi jedno tielo u Kristu, a svaki je od nas ud jedan drugomu (Rimlj. 12, 4).

Nipošto se pak ne smije držati, da je — ovako složen, ili kako vele, organički sačinjen — sastav Tiela Crkve već zaključen i dovršen time, što imade hierarhijske stupnjeve i da se jedino od njih sastoji.[9] Ne valja također ni ono, što drži protivno mišljenje, da se naime sastoji jedino od k a r i z m a t i k a, snabdjevenih čudesnim darovima, kojih ne će, dakako, u Crkvi nikada uzmanjkati.[10]

[9] Krivo je mišljenje, da Crkvu sačinjavaju j e d i n o Papa, biskupi i svećenici (h i e r a r h i j a). Crkva su i v j e r n i c i, dakako, ne u tom smislu, da se pomiešaju uloge, pak da viernici zapoviedaju, nego oni ostaju u svom položaju vjernika, uživaju blagodati milostnog života Crkve, pomažu se međusobno i na svoj način doprinose proslavi čitavoga Tiela Kristove Crkve. Baš kao u čovječjem tielu: različiti su udovi s različitim položajem, ali svi su u tielu, koriste se ostalim udovima i čitavim tielom. Ali i svaki pojedini mora ljubiti i pomagati kako ostale udove, tako i tielo kao cjelinu.

[10] K a r i z m a t a su izvanredni darovi, što ih Bog daje pojedinim osobama, kao n. pr. nadnaravna viđenja (objave), dar proricanja, čudesnog ozdravljanja, govorenja nepoznatih jezika i t. d. Svrha im je naposeta, da to bude na posebnu duhovnu korist i ostalih, jer se takovim izvanrednim pojavama ljudi utvrđuju u vjeri i jače potiču na krepost. K a r i z m a t i k a, t. j. ljudi s takovim izvanrednim Božjim darovima bilo je mnogo u Crkvi osobito u njezinim početcima (Vidi posl. I. Korinć. 12, 9—11). Htio je time Bog da posebno pomogne svoju Crkvu, tada još maleno drvce. da ojača i razvije se u veliko stablo. No i poslije bilo je uviek, pa i dandanas imade u Crkvi karizmatičnih osoba (svetci-čudotvorci. mistici s izvanrednim pojavama).

Krivo je mišljenje, koje tvrdi, da jedino takove osobe sačinjavaju Crkvu. I one imadu svoje važno mjesto u organizmu Crkve, ali niti su jedino one Crkva,

No svakako treba smatrati primarnim i glavnim udovima one, koji u takovom Tielu imadu duhovnu vlast, jer se preko njih, po odredbi samoga Božanskog Odkupitelja, trajno nastavljaju: učiteljska, kraljevska i svećenička služba Kristova. Ipak s punim pravom Crkveni Otci, kad veličaju službe, stepene, stanja, redove, poslove u ovome Tielu, nemaju pred očima samo one, koji su urešeni svetim redovima, nego i sve one, koji prigrlivši evanđeoske savjete, provode ili djelatni život među ljudima, ili skroviti u tišini ili nastoje oko obojega, već prema posebnoj ustanovi svojega reda.[11] Oni (Crkveni Otci) imaju pred očima i one, koji su se, premda živu u svietu, svom dušom posvetili bilo tjelesnim, bilo duhovnim djelima milosrđa; govore također i o onima, koji žive u rednom braku. Dapače, što treba iztaknuti, napose u sadašnjim prilikama, da i otčevima obitelji i maj-

niti su nad hierarhijom (nad crkvenim upraviteljstvom). I ako posjeduju izvanredne darove Božje, moraju se podvrgavati zakonitoj crkvenoj vlasti kako učiteljskoj, tako i upravnoj. Ako bi se u privatnim objavama t. zv. karizmatika našlo štogod protivno naučavanju ili odredbama crkvene vlasti, sigurno je, da to nije od Boga, nego od đavla ili je plod vlastitog umišljanja i oholosti.

[11] Tu misli sv. Otac na r e d o v n i k e, koji sliedeći evanđeoske savjete, polažu sv. zavjete (obično zavjet siromaštva, čistoće i poslušnosti). Neki redovnici provode više t. zv. a k t i v n i život, t. j. bave se propoviedanjem, obučavanjem mladeži, dvorenjem bolestnika i slično (dominikanci, milosrdnice), dok su drugi t. zv. k o n t e m p l a t i v n i redovi, kojima je stalna i glavna dužnost molitva i pokora (n. pr. bosonoge karmelićanke). Imade opet redova, kojima pravilo propisuje m j e š o v i t i život, t. j. nastoje oko intimnog sjedinjenja s Bogom u samoći, ali opet i izlaze, da djeluju i među ljudima.

Imade danas dosta ljudi, nažalost i među katolicima, koji zavedeni idejama modernog protukršćanskog materijalizma i naturalizma, najveće moderne zablude, vele, da bi kontemplativne redove trebalo ukinuti, a

kama, zatim krstnim kumovima i kumama, poimence onim laicima, koji pomažu hierarhiju Crkve u širenju kraljevstva Božanskog Odkupitelja, pripada u kršćanskoj zajednici častno, i ako zauzimlju često skromno mjesto. I oni se mogu, po Božjem nadahnuću i njegovom pomoći, dovinuti do vrhunca svetosti, koje, prema obećanjima Isusa Krista, ne će u Crkvi nikada uzmanjkati.[12]

Sredstva za život Tiela — sv. sakramenti

Kao što vidimo, da ljudsko tielo imade svoja sredstva, kojima se služi u nastojanju oko uzdržavanja života, zdravlja te za porast svoj i pojedinih dielova: tako se je Spasitelj ljudskoga roda u svojoj neizkazanoj dobroti pobrinuo za svoje mistično Tielo, obogativši ga Sakramentima. Pomoću njih, kao neprekidnim stepenima milosti,

redovnike koristno uposliti. Ovi zavedeni jadnici neznaju, koliko dobra dolazi svietu baš od tih redova, pa i njima istima, koji ih napadaju. Takovi samostani jesu oaze zelenog drveća, koje pribavlja griehom otrovanom svietu vrhunaravni ozon Božjeg smilovanja i Božjih milosti, da se ne uguše u svojim griesima, nego da mnogi bar konačno ipak spasu svoje duše. Crkva ima zadaću da u ime sviju svojih članova neprestano slavi Boga. To ona čini napose preko takovih redova, kojima je prvotna svrha molitva i zadovoljština. Kao što u ljudskome tielu svi udovi ne vrše istu funkciju, tako je i u organizmu Crkve divna razdioba uloga.

[12] Svećenici ne mogu sami na sve dospjeti i svuda prodrieti. Zato im u apostolatu pomažu laici, članovi t. zv. Katoličke Akcije. Zapravo bi svaki vjernik morao biti i apostol u svojoj sredini, gdje živi. — Osim glavne svrhe Katoličke Akcije, a to je apostolat, ne smiju njezini članovi zanemariti ni svoju daljnju duhovnu izgradnju, za koju im ima pružiti pomoć i samo družtvo, a apostolsko djelovanje i samo po sebi, ako se obavlja s vrhunaravnim razumievanjem, također je sredstvo osobnoga posvećenja. Laici, makar oni bili po zanimanju u najnižem staležu, u Crkvi zauzimlju častno mjesto, ako nastoje oko širenja kraljevstva Kristovog i nastoje oko vlastitoga posvećenja.

imadu se udovi (Crkve) uzdržavati od kolievke pak do posljednjega daha, a također se po njima namiruju zajedničke potrebe čitavoga Tiela. Tako oni, što se rode za ovaj smrtni život, po kupelji krstne vode, ne samo da se preporađaju iz smrti grieha i postaju članovi Crkve, nego i to, da pošto su obilježeni neizbrisivim duhovnim biljegom, postaju sposobni primiti daljnje svete darove.[13] Pomazanjem pak sv. Potvrde, daje se kršćanima nova snaga, da odvažno štite i brane Majku Crkvu i vjeru, što su je od nje primili.

Po Sakramentu Pokore pruža se spasonosni liek ne samo onim udovima Crkve, koji su pali u grieh, da ovi ozdrave, nego i da se drugi udovi mističnoga Tiela očuvaju od zaraze, a još više i zato, da im se dade poticaj i pokaže put prema kreposti.[14] Ni

[13] Sveti krst je prvi sakramenat, vrata Crkve. Tko nije kršten, ne može primati ostale sakramente. Po krstu postaje netko član Kristove Crkve i ima pravo i mogućnost za ostale sv. Sakramente.

[14] Sakramenat Pokore imade više svrha. Prva je: o p r a š t a n j e osobito težkih grieha, duhovno ozdravljenje, pomirenje s Bogom. To je glavna svrha (Konc. Trid. ses. XIV., cap. 3), jer je prava dužnost izpovedanja samo težkih grieha. Male griehe nismo dužni izpoviedati, opraštaju se i izvan nje, n. pr. pokajanjem, dobrim djelima. Ali se vrlo preporuča češće izpoviedanje i lakih grieha. Jer evo i Sv. Otac pripisuje izpoviedi i tu svrhu, da je ona naime i sredstvo, kojim se p r e d u s r e ć e grieh iliti duševno oboljenje. U tom je slučaju sv. izpovied kao n. pr. primanje injekcija unapried, da se spriječi obolenje od zarazne bolesti. Imade to shvaćanje i svoju dogmatsku podlogu. Primajući bilokoji od sv. sakramenata, dobivamo t. zv. s a k r a m e n t a l n e m i l o s t i, t. j. pravo na djelujuće milosti, koje odgovaraju svrši baš dotičnoga sakramenta. Tako izpoviedajući se, dobivamo pravo na djelujuće milosti, kojima je svrha svladavati napasti i požudu u nama, da ne padamo tako lako ili tako često u te svoje razne griehe i pogrješke. Što se češće izpoviedamo, više takovih sakramentalnih milosti primamo. Zato Sv. Otac u trećem dielu ove enciklike (Pastirski poticaji) osuđuje mišljenje onih svećenika, koji vele, da ne treba toliko izticati često primanje sakramenta sv. izpoviedi.

s time nije svršeno: jer po presvetoj Euharistiji hrane se i jačaju vjernici jednom te istom hranom i neizkazanim se božanstvenim vezom spajaju međusobno i s božanskom Glavom čitavoga Tiela. I napokon, i ljudima, koji su do na smrt oslabili, dolazi u pomoć dobra Majka Crkva, koja svetim bolestničkim pomazanjem, ako po Božjoj milosti i ne daje uviek zdravlje ovome smrtnom tielu, pruža nadnaravni liek izranjenim dušama, šaljući nebu nove građane, koji postaju novi njezini zaštitnici, koji će kroz sve vieke uživati Božju dobrotu.[15]

I za zajedničke potrebe Crkve pobrinuo se Krist na osobiti način, ustanovivši dva sakramenta. Po ženitbi — u kojoj su supruzi međusobno djelitelji milosti[15a] — povećava se izvanjski i urednim načinom kršćanska zajednica, i što je još najvažnije,

Običaj češće sv. izpoviedi uvela je Crkva po nadahnuću Duha Svetoga, veli sv. Otac. I oni, koji bi protivno putili vjernike ili im ne bi dali priliku za češću sv. izpoviedi, čine nešto, što se protivi Kristovom duhu i veoma škodi Njegovome mističnom Tielu. (»Zablude o izpoviedi i molitvi«).

Sveti Otac navodi ovdje još jednu vrlo važnu svrhu češće sv. izpoviedi. To je zapravo individualno duhovno vodstvo duša. Svećenik u ispoviedi upozna stanje pojedine duše: ne samo griehe, nego i nesavršenosti, sklonosti, vrline i težnje. Na temelju toga može dotičnoj osobi dati vrlo konkretne savjete i poticaje za usavršavanje i za duhovni život.

[15] Tu sv. Otac veli, da svi oni, i obični vjernici, koji dođu u nebo, makar oni ne bili od Crkve uzdignuti na čast oltara, već time što su u nebu, postaju zaštitnici i zagovornici Crkve i svojih milih pred Bogom. Kako je to utješna misao za vjernike, kad im umre netko od najmilijih. I zato neutješivost za pokojnikom ne dolikuje pravom kršćaninu.

[15a] Dok je djelitelj ostalih sakramenata redovito svećenik, dotle sakramentu ženitbe daju materiju i formu ženitbeni drugovi sami. Oni su zajednički djelitelji toga sakramenta. Valjanost redovito ovisi o tome, da sklapanju ženitbe prisustvuje ovlašteni svećenik.

osigurava se izpravan vjerski odgoj djece, bez kojega bi takovo Tielo došlo u težku pogibao.[16] Po Svetom pak Redu posvećuju se Bogu i zaređuju oni, koji imadu prikazivati Euharistijsku Žrtvu, koji će vjernički puk kriepiti hranom Anđeoskog hljeba i nauke, koji će ga voditi putem Božjih zapoviedi i evanđeoskih savjeta i napokon, utvrđivati ga po ostalim duhovnim službama.[17]

Uz to treba spomenuti, kao što je Bog u početku vremena snabdio čovjeka brojnim tjelesnim pomagalima (instrumentima), kojima će si podložiti sve stvorene stvari i umnoživši se napuniti zemlju, tako je u početcima kršćanstva snabdio i Crkvu potrebnim pomoćima, kojima će ona, svladavši gotovo nebrojene potežkoće, napuniti ne samo čitavu kuglu zemaljsku, nego i nebesko kraljevstvo.[18]

[16] Vidimo to najbolje danas. Svi su oni kršteni i zovu se katolici, a toliki od njih, kako se tuži i sv. Otac u uvodu ove enciklike, ne će često puta da znadu za Crkvu, preziru je, ona im je omrznula, težka. Ne vrše zapoviedi Božje, težko griješe, napose u pogledu bračne čistoće. Dolazi to odatle, veli sv. Otac, što: ili su zavedeni blještavim zabludama današnjice (koje se spominju tokom ove enciklike), ili su omamljeni naslađama i pokvarenostima ovoga svieta. U takva pak stanja dolaze najčešće zato, što je danas tako malo obitelji, u kojima bi djeca primala izpravan, napose vjerski odgoj.

[17] Nije ovo bez posebnog razloga, da Sv. Otac ovako jezgrovito iznosi pred nas blagodati sv. Sakramenata. Time On hoće iztaknuti posebnu ulogu sv. Sakramenata za ozdravljenje današnjeg tako bolestnog ljudstva. I doista, kako je god velika pokvarenost, kad bismo uspjeli ljude sklonuti da u velikom broju primaju dostojno sv. Sakramente i da pobuđuju u sebi po njima primljene milosti, procvala bi opet kršćanska svetost: obamrli i na pol truli udovi Tiela opet bi ozdravili i bujali životom. Dakako, da bi trebalo mnogo uztrajne i viešte pouke o važnosti Sakramenata i o načinima, kako se oni plodonosno primaju.

[18] Poslanje Crkve je u tome, da stanovnike čitave zemaljske kugle obraća na kršćanstvo te ih krštenjem

Tko spada među udove mističnog Tiela

Među udove (članove) Crkve broje se stvarno samo oni, koji su primili kupelj preporođenja i izpoviedaju pravu vjeru, te se nisu po nesreći odcieplili od cjeline Tiela, niti ih je zakonita vlast izključila zbog pretežkih prekršaja.[19]. »Jer, kaže Apostol, jednim Duhom mi smo svi kršteni u jedno tielo, bili Židovi ili Nežidovi, robovi ili slobodni« (I. Kor. 12, 13). Kao što je dakle u pravoj kršćanskoj zajednici samo jedno Tielo, jedan Duh, jedan Gospodin i jedno Krštenje, tako ne može biti nego samo jedna i vjera (Uspor. Efež. 4, 5); i stoga se, po zapoviedi Gospodinovoj, ima onoga, tko je Crkvi uzkratio posluh, smatrati poganinom i carinikom. (Uspor. Mat. 18, 17). Zato se ne može reći da živu u jednom ovakovom tielu i jednim njegovim Duhom oni, koji su odieljeni bilo po vjerovanju bilo po upravi.[20]

sebi pripaja; zatim, pomažući i sređujući život kršćanskih roditelja, da preko njih, povećava broj svojih članova na zemlji. Jer su pak to ujedno budući članovi nebeskoga kraljevstva, to je Crkva, koja puni i nebo.

[19] Članom Crkve postaje netko krštenjem (kupelj preporođenja). Ostaje ud (član) Crkve, dok izpovieda vjeru te prave Crkve (p r a v o v j e r n i k). Ako drukčije vjeruje, postaje k r i v o v j e r a c (h e r e t i k). Ako se odciepi od crkvenog učiteljstva ili upraviteljstva, tada je r a z k o l n i k (s k i z m a t i k). Događa se, da i sama crkvena vlast izključi nekoga iz Crkve (t. j. iz vjerničke zajednice), radi stanovitih težkih (već unapried označenih) prekršaja. To su i z o p ć e n i (e k s k o m u n i c i r a n i).

[20] Krivo je, što govore nekatolici, da Crkvu Kristovu sačinjavaju sve kršćanske grane, dok u Krista vjeruju i dok se susreću međusobnom ljubavlju, makar se razilaze u vjerskim istinama i svaka ima svoju neovisnu od druge upravu. (Pneumatici. Vidi bilježku br. 8). Zato sv. Otac ovdje ističe, da se i krivovjerci i razkolnici i izopćeni nalaze i z v a n T i e l a mističnog Krista, izvan prave Kristove Crkve, makar bili kršteni i

Grješnici ostaju udovi mističnog Tiela

Ne valja međutim mišljenje, da je Tielo Crkve, zato što je obilježeno Kristovim imenom, već i sada za zemaljskog putovanja sastavljeno samo od udova, koji se odlikuju svetošću ili da se sastoji samo od zajednice onih, koji su od Boga preodređeni za vječno blaženstvo. Ne tako, jer Spasitelj poradi svoga neizmjernog milosrđa ne izključuje ni iz svoga mističnog Tiela one, kojima nije ni nekoć kratio, da budu s njime zajedno kod stola. (Uspor. Mat. 9, 11; Mark. 2, 16; Luka 15, 2). Jer svaki grieh, pa bio on i težki, ne odciepljuje odmah već po samoj naravi čovjeka od Tiela Crkve, kako to čine: razkol, krivovjerje ili odpadničtvo (apostazija). Niti ih napušta svaki život. Oni su doduše griehom izgubili ljubav i milost Božju te nemaju pravo na zasluge nebeskog nagrađivanja,[20a] ali ipak zadržavaju vjeru i kršćansko ufanje, te prosvjetljivani nebeskim svietlom, bivaju unutarnjim savjetima i djelovanjem Duha Svetoga poticani na spasonosni strah, dobivaju i vrhunaravne poticaje, da se mole i da svoj pad okaju.

Neka zato svaka duša od grieha zazire, jer se njime kaljaju Odkupiteljevi mistični udovi; ali tko

premda priznaju Krista, (kojega, dakako oni shvaćaju na svoj način).

Događa se danas nerietko, da i katolici upadaju u težku zabludu, držeći da i nadalje ostaju katolici, članovi Crkve i da stoje na putu spasenja i ako ne vjeruju ovu ili onu nauku Crkve ili se izvana odiele od vlasti crkvene hierarhije. To je vrlo pogibeljna zabluda. koje se treba dobro čuvati. Crkvi treba pripadati i duhom, vjerujući sve što ona vjeruje i izvanjskim načinom. pokoravajući se u svemu crkvenoj upravi (hierarhiji).

[20a] Dok je čovjek u težkome griehu ne može činiti ništa zaslužno za nebo. Da umre u težkom griehu, došao bi u pakao, bez obzira na prijašnje njegove zasluge.

je po nesreći posrnuo, a nije poradi tvrdokornosti postao nevriedan zajednice vjernika, neka se takvoga prima s najvećom ljubavi i u njemu treba gledati i djelotvornom ljubavi susretati bolestnog člana Tiela Kristovog. Bolje je naime, kako upozorava Biskup Hiponski, »da budu u organizmu Crkve liečeni, nego li da ih se kao neizliečive udove odsieca od njezinoga tiela« (Augustin. Epist. CLVII, 3, 22; Migne, P. L. XXXIII, 686). »Jer za sve, što se još bar donekle drži tiela, može se je nadati ozdravljenju, dočim ono što je već odrezano, nije moguće ni liečiti ni ozdraviti (August. Serm. CXXXVII, 1; Migne, P. L. XXXVIII, 754).[21]

II. Crkva je Tielo »Kristovo«

Iz dosadašnjega smo razlaganja, Častna Braćo, vidjeli, da je Crkva tako složena, te se može uzporediti s tielom; prestaje nam sada još da jasno i

[21] Tko sagrieši, makar i težko, samo po sebi time ne prestaje biti član Crkve Kristove i ud Njegovoga mističnog Tiela. I grješnici su članovi Crkve. Dopušta to u svojoj prevelikoj dobroti onaj Spasitelj, koji je nekoć na zemlji jeo zajedno s grješnicima, ne da bi time odobravao njihove griehe, nego da na njih djeluje te se obrate. Zato je i odredio, da oni koji sagrieše ostanu ipak dalje u njegovoj Crkvi, da može zdravi sok božanskih milosti do njih dopirati te svetom silom prodrieti u te bolestne udove nadvladavajući otrov grieha i bacile putenosti ili oholosti, koji prieče brzo ozdravljenje. Tko zna, ako ne prije, možda će u zadnji tren života, na samrti, u agoniji, konačno ipak pobiediti u nečijoj duši milost, iako je za cielog života bio grješnik i mi smo ga sa sigurnošću smatrali izgubljenim za uviek. Ne valja dakle prelomiti štap nad nijednim griešnikom niti prestati za njih raditi i moliti, vjerujući u veliku moć Božje milosti. Veoma je utješno to upozorenje sv. Otca napose za dušobrižnike, kojima, kad gledaju danas oko sebe toliku pokvarenost, a ne vide uspjehe, znade nadoći pomisao, da nema smisla mučiti se, jer da je i onako već sve to propalo. Nemojmo zaboraviti što veli Sv. Pismo: »Ruka Božja nije umanjena« (Izaija 59, 1) i opet: »Bog može i od kamena načiniti sinove Abrahamove« (Luka 3, 8).

točno razložimo, zašto se nju ne naziva kakvim drugim tielom, nego Tielom Isusa Krista. To dolazi odatle, što je Naš Gospodin Osnivač, Glava, Uzdržavalac, Spasitelj toga Tiela.

Isus Krist je »Osnivač« toga Tiela

Kad hoćemo, da ukratko razložimo, u kojem je smislu Krist osnivač svoga družtvovnog (socialnog) Tiela, odmah nam dolaze na pamet rieči Našega Predšastnika bl. usp. Leona XIII.: »Crkva, koja je već bila začeta, rodila se iz samoga boka drugoga Adama, kao usnulog na Križu, a ljudima se svečanim načinom prvi puta objavila na preslavni dan Duhova« (Encycl. Divinum Illud: A. A. XXIX, p. 649)[22] Božanski je naime Odkupitelj počeo graditi mistični hram Crkve kad je propoviedajući dao svoje zapoviedi; završio ga onda, kad je proslavljen visio na Križu; a tada ga je istom očitovao, kad je na vidljiv način poslao nad učenike Duha Tješitelja.

[22] U Genezi 2, 21. pripovieda sv. Pismo, kako je Adam zaspao, a Gospod mu uzeo jedno rebro i načinio mu od njega ženu, Evu. Sveti Pavao i Sveti Oci nazivaju Spasitelja drugim Adamom, a Crkvu, odnosno i Bl. Dj. Mariju, drugom Evom. Prvi Adam upropastio je ljudski rod, drugi ga Adam, Isus, spasava (Vidi Rimlj. 5, 21). Eva je stvorena, dok je Adam snivao, Crkva se rodila u času smrtnog sna Gospodinovog na križu; Eva je proizašla iz rebra prvoga Adama, a kolievka je Crkve probodeni bok drugog, novog Adama, Isusa Krista. — Što pak Sv. Oci i Bl. Dj. Mariju zovu drugom Evom, to je zato, što je Ona sudjelovala kod spasenja sviju ljudi, dok je Eva bila povod njihovom unesrećenju, jer je Adama navela na grieh. Evino ime u hebrejskom jeziku znači: majka sviju živih, jer je pramajka po tielu svima ljudima na zemlji. (Gen. 3, 20). Bl. Dj. Marija je u vrhunaravnom smislu majka sviju živih, a isto je tako i sv. Crkva majka sviju koji žive vrhunaravno: ona ih po sv. krštenju rada na vrhunaravni život.

Počima gradnju Crkve propoviedanjem

Dok je naime vršio službu propoviedanja, izabrao je Apostole, poslao ih je kao što je njega poslao Otac (Ivan 17, 18) t. j. da budu u zajednici vjernika učitelji, upravitelji i proizvoditelji svetosti; označio je njihovoga Vrhovnog Poglavara i svoga Namjestnika na zemlji (Uzpor. Mat. 16, 18—19);[23] sve, što je čuo od Otca, njima je odkrivao (Ivan 15, 15 sa 17, 8 i 14); odredio je i krst (Uzpor. Ivan 3, 5), po kojemu će se pripajati Tielu Crkve oni, koji uzvjeruju,[24] i napokon, kad je došao u predvečerje života; slaveći zadnju večeru, ustanovio je Euharistiju, čudesnu žrtvu i čudesni sakramenat.[25]

[23] Obično se veli, da je riečima Mt. 16, 18-19. Spasitelj Petru obećao vrhovnu vlast u Crkvi t. j. da će biti poglavica Crkve i njegov namjestnik na zemlji, a da mu je tu vlast stvarno podielio poslije uzkrsnuća (Ivan 21, 15-17). Zato ovdje veli sv. Otac, da je tom prvom zgodom Spasitelj »označio« (indicabat) apostolskoga poglavicu i svoga namjestnika u sv. Petru. — Stručnjaci međutim napominju, da bi buduće vrieme (futur) u izvornom tekstu imalo značenje trajnog zbivanja, tako da bi Spasiteljeve rieči Petru kod Mat. 16, 18 zvučile: i na toj stieni gradim Crkvu svoju. To bi se tako liepo podudaralo s onim, što sv. Otac veli, da je Spasitelj počeo graditi svoju Crkvu, kad je javno propoviedao i dao svoje zapoviedi. Nuzgredice ću ovdje spomenuti jednu snažnu misao u vezi s tekstom Mat. 16, 18-19. Pa da rieči Gospodinove: sagraditi ću, tebi ću dati ključeve, označuju samo obećanje, pa kad i ne bi postojao onaj tekst kod Ivana 21, 15-17 ili kad on ne bi jasno sadržavao podieljenje prije obećane vlasti, mi bismo ipak mogli biti nepogrješivo sigurni, da je Spasitelj sv. Petru tu vlast kasnije svakako i dao, jer Sin Božji, koji vidi svu budućnost, ne bi obećao, što ne će doista i izvršiti.

[24] Iz rieči Spasiteljevih kod Ivana 3, 5 ne vidimo, kad je Gospodin ustanovio sakramenat sv. krsta, da li već prije ili tek kasnije; ali je iz tih rieči jasno, da se vrhunaravni preporod ljudi ima zbivati »vodom i Duhom svetim«. Stoga je nesumnjivo, da je Spasitelj takav sakramenat doista i odredio, ustanovio. Iz rečenog razloga ne veli ovdje sv. Otac, da je Spasitelj ustanovio krst već u vrieme svoga naučavanja, nego veli, da ga je odredio, označio: »designabat«.

[25] Presv. Euharistija kao žrtva jest sv. Misa, a kao sakramenat je u sv. Pričesti.

Dovršuje Crkvu umirući na Križu

Da je pak svoje djelo dovršio na drvu Križa, tvrdi to neprekinuti niz svjedočanstava Svetih Otaca, koji iztiču, da se Crkva rodila na Križu iz boka Spasiteljeva, kao nova Eva, majka sviju živih (Uzpor. Geneza, 3, 20).[26] »Baš sada, — tako veli veliki Ambrozije, govoreći o probodenom Kristovom boku, — gradi se, baš sada se izrađuje, baš sada se oblikuje i baš sada stvara... Sada se duhovna kuća podiže do svetoga svećeničtva« (Ambroz., In Luc., II, 87, Migne; P. L. XV. 1585). Tko pobožno promotri tu častnu nauku, lako će moći upoznati i razloge, na kojima se ona temelji.

Prije svega, smrću je Odkupiteljevom Novi Zavjet nastupio mjesto Staroga Zakona, koji je ukinut; tada je po krvi Isusa Krista postao pravomoćan i za čitavi sviet obvezatan Zakon Kristov zajedno sa svojim otajstvima, zakonima, uredbama i svetim obredima. Jer, dok je Božanski Spasitelj propoviedao na malom samo prostoru — bio je naime poslan samo k ovcama doma Izraelova, što pogibaše (Uzpor. Mat. 15, 24) — tekli su uzporedo Zakon i Evanđelje (Uzpor. Sv. Tomu, I—II, q. 103, a. 3., ad 2.); a na Križu svoje smrti Isus je dokinuo Zakon i njegove odredbe (Uzpor. Efež. 2, 15), zadužnicu Staroga Zavjeta prikovao je na Križ (Uzp. Kol., 2, 14), ustanovljujući Novi Zavjet u svojoj krvi, koja je prolivena za sav ljudski rod. (Uzpor. Mat. 26, 28 i I. Kor. 11, 25). »Ovako se je tada, tako

[26] Vidi bilježku br. 22.

veli Sv. Leon Veliki govoreći o Križu Gospodinovu, zbio očiti prielaz od Zakona k Evanđelju, od Sinagoge na Crkvu, od mnogih žrtava k jednoj, da je, u času, kad je Gospodin izpustio dušu, izvanredna sila raztrgala odzgora do dolje onu tajnovitu zavjesu, koja je dielila svetinju nad svetinjama od unutrašnjosti hrama« (Leon Vel., Serm. LXVIII, 3; Migne, P. L., LIV, 374).[27]

[27] U ovom se odlomku prikazuje odnos Staroga Zavjeta prema Novomu. Stari se zavjet naziva najčešće: Lex, Zakon, t. j. Zakon Mojsijev, a Novi se Zavjet izriče i pojmom: Evanđelje, a to je Zakon Kristov. Zato je Stari Zakon bio na snazi samo do Isusa Krista. Dok je još Isus propoviedao i postepeno objavljivao evanđeoski Zakon, mogla je još djelovati i sinagoga t. j. starozavjetna vjerska zajednica, čuvarica i učiteljica Mojsijevog Zakona. Vidimo, da i Isus izpunja još neke propise toga Zakona. No u času Isusove smrti nastaje, kako veli Sv. Leon Vel., potpuni prelaz od sinagoge k Crkvi, od mnogostrukih starozavjetnih žrtava k jednoj žrtvi sv. Mise, od Zakonika Mojsijevog k Evanđelju Isusa Krista. Po Božjem određenju i po samoj naravi starozavjetnog uređenja ne može dalje postojati sinagoga sa svojim žrtvama i propisima, nego treba da i svi sinovi Izraelovi prigrle Krista, te da zajedno s ostalim narodima bez razlike, uživaju blagodati Crkve i vrše Zakon Evanđelja.

Dakako, da Evanđelje u sebi sadrži i neke zakone St. Zavjeta, u okoliko ih je neke Spasitelj usavršio, a druge je neke zadržao zato, jer oni ujedno sadrže i obvezu naravnog zakona. Možda je i katol. Crkva neke svoje obrede uredila prema običaju sinagoge, ali od svega starozavjetnog vriedi samo ono, što je ili Krist uvrstio u Evanđelje ili što su zadržali Apostoli i Crkva. Katolička Crkva zadržala je i čitavo sv. Pismo Staroga Zavjeta kao objavljenu Rieč Božju.

Sveti je Otac smatrao potrebnim i koristnim da jasno označi odnos Staroga Zavjeta prema Novomu, vjerojatno radi onih sinova Izraelovih, koje su prilike današnjice jače potakle, da se približe katoličkoj Crkvi ili da u nju stupe. Iz ovoga razlaganja mogu oni vidjeti, da time ne čine ništa, čime bi se u savjesti ogriešili pred Bogom, nego je obratno: St. Zavjet je, prema sliedećoj rečenici enciklike, s m r t o n o s a n, ako se netko i dalje tvrdokorno samo njega drži, a zna za Krista i njegovu Crkvu.

Na Križu je dakle Stari Zakon umro, imao je zatim biti pokopan, jer će inače u buduće biti smrtonosan (Uzpor. Jeron. i August. Epist. CXII, 14 i CXVI, 16: Migne P. L. XXII, 924 i 943; Sv. Toma I—II- q. 103, a. 3 ad 2; a. 4 ad 1; Sabor Flor., pro Jacob.: Mansi XXXI, 1738), on mora ustupiti mjesto Novomu Zavjetu, koji imade prikladne službenike Apostole, što ih je odabrao Krist (Uzpor. II. Kor. 3, 6). Zato, iako je naš Spasitelj postao Glava čitave ljudske obitelji već u utrobi Djevice, vrši On tu ulogu Glave u svojoj Crkvi u najpunijem smislu baš po sili Križa. »Jer je, prema nauci Anđeoskog i Općeg Učitelja, pobjedom Križa zaslužio vlast i gospodstvo nad narodima« (Uzpor. Sv. Tomu, III, q. 42, a. 1). Pobjedom Križa On nam je do neizmjernosti povećao ono blago milosti, što ih, kraljujući u nebu, bez prestanka dieli svojim smrtnim udovima; po krvi njegovoj prolivenoj na križu, jer je odstranjena zapreka Božje srčbe, teku iz izvora Spasiteljevih za spasenje ljudi, napose vjernika, svi nebeski darovi Novoga i Vječnoga Zavjeta i to osobito duhovni (darovi); na drvu Križa, napokon, stekao si je On i Crkvu svoju, to jest sve udove svoga mističnog Tiela. Oni po krstnoj kupelji ne bi pripadali ovome mističnom Tielu, da nije te sile Križa, dok su po njoj već u najpunijem smislu pod vladavinom Krista.[28]

Jer kako je naš Spasitelj po svojoj smrti u punom i podpunom smislu rieči postao Glavom Crkvi,

[28] Prema ovomu, što sv. Sakramenti dobivaju svoju moć istom po zaslugama sv. Križa, izgleda vjerojatno ono mišljenje, koje drži, da je Spasitelj krst i ostale Sakramente (osim Euharistije) ustanovio istom nakon svoga uzkrsnuća, ili, ako ih je obzirom na materiju i formu uredio već prije, da je odredio, neka ih počnu izvršivati istom po njegovoj smrti. Premda, samo po sebi, mogao je materiji i formi pridieliti vrhunaravne učinke i prije svoje smrti, u kojem bi slučaju Sakramenti tu svoju vrhunaravnu moć primali u ime budućih zasluga Križa.

jednako je tako Crkva po njegovoj krvi obogaćena onim preobilnim priobćenjem Duha, koji nju razsvjetljuje odkako je »Sin čovječji« podignut na Križ svojih patnja i na njemu proslavljen. Odtada naime, kako primjećuje Augustin, (Uzpor. De pecc. orig., XXV, 29: Migne, P. L., XLIV, 400) odkako se razdro hramski zastor, rosa milostnih darova Tješiteljevih — koja se do tada spuštala samo na runo, t. j. na Izraelski narod, — nije više kvasila runo ni na njega padala, već široko i obilno natapa čitavu zemlju t. j. Katoličku Crkvu, koja nije omeđena nikakovim granicama ni rase ni područja.[29] Kao što je Sin Vječnoga Otca ljudsku narav, koju je bitno sa sobom sjedinio, uresio u prvom času začeća puninom Duha Svetoga, da bude Božanstvu podesno oruđe u djelu krvnoga Odkupljenja, tako je htio u času svoje predragocjene smrti obogatiti svoju Crkvu preobilnim darovima Tješitelja (Duha Svetoga), da bude jako, dakako i trajno sredstvo utjelovljene Rieči u dieljenju božanskih plodova.

[29] U Knjizi Sudaca 6, 36-38 govori se o runu, što ga je izraelski sudac (vođa) Gedeon noću izložio na gumno i molio Boga da mu dade znak, hoće li pobieditи neprijatelje. Taj je znak imao biti u tom: da bi u jutro cielo gumno bilo suho, a runo puno rose. I tako se dogodi. Kad sutradan ustane Gedeon iztisne rosu iz runa, cielu zdjelu punu vode. Gedeonovo runo je slika izraelskoga naroda, koji je jedini u Starom Zavjetu bio pod okriljem Božjim i primao milost s neba, dočim suho veliko gumno označuje sve ostale narode, koji su tada svi bili pogani, neznabožci. Od časa Isusove smrti događa se obratno: rosa milosti Duha Svetoga preobilno natapa čitavu zemlju, jer se po njoj cieloj prostire Crkva obuhvatajući sve narode, koji nekoć bijahu pogani, a dažd Božjih milosti više ne pada na runo Gedeonovo t. j. na narod izraelski, osim u koliko se i on uklopi u zajednicu mističnog Tiela Kristovog, u Crkvu. Dakako da su neizrecivo veće milosti Duha Svetoga što ih primaju članovi Crkve u Novom Zavjetu, od onih, što su ih primali ljudi St. Zavjeta. Pa i one sve milosti u St. Zavjetu, dieljene su u ime zasluga smrti Isusove na Križu.

Jer i juridična, kako je zovu, misija (poslanje) Crkve i vlast naučati, upravljati i dieliti sakramente, zato imaju božansku jakost i silu za izgradnju Tiela Kristovog, što je Isus Krist viseći na Križu otvorio svojoj Crkvi izvor božanskih darova, pomoću kojih će (Crkva) moći i učiti ljude neprevarljivu nauku i spasonosno ih upravljati po Pastirima razsvietljenim božanskim svietlom i natapati ih kišom nebeskih milosti.[30]

Ako li pažljivo promotrimo sva ova otajstva Križa, nisu nam više nejasne rieči Apostolove, kojima podučava Efežane, da je Krist svojom krvi spojio u jedno Židove i Nežidove, »razvalivši tielom svojim pregradu« što je dielila dva naroda;[31] također je ukinuo i Stari Zakon, »da od dvojice načini u sebi jednoga novog čovjeka«, to jest Crkvu: i da Križem pomiri s Bogom oba u jednom Tielu (Uzpor. Efež., 2, 14—16).

Objavljuje Crkvu na Duhove

I tu Crkvu, koju je osnovao svojom krvi, učvrstio je na dan Duhova posebnom silom, što je sišla s neba. Nakon što je svečano uveo u njegovu uzvi-

[30] Pod juridičnom misijom Crkve misli se ovdje pravo (jus) po kojem ona nasljeđuje sinagogu i organizira vjernike. Dakako, da je u toj misiji uključena i vlast naučavati, upravljati i dieliti sakramente.

[31] U izvornom tekstu rieči: »Židovi i Nežidovi« izražene su sa »Judaei et Gentes«. Takvo izražavanje često nalazimo kod sv. Pavla. Sa »gentes« kao i »gentiles« označeni su svi narodi svieta, koji nisu Židovi, a bili su u ono vrieme pogani. Danas se već »gentes« ili »gentiles« ne može prevesti sa »pogani«, jer su gotovo svi narodi »kršteni«. Ne može se taj izraz ovdje prevesti ni sa »Grci«, kako neki prevode, jer danas se izraz »Grci« odnosi samo na jedan, grčki, narod, dok je doista nekoć on označivao sve druge narode, koji nisu bili Židovi, budući je gotovo svuda bila grčka kultura. S tih razloga prevodim »gentes« sa »Nežidovi«, jer to stvarno i znači.

šenu službu onoga, koga je već prije označio za svoga Namjestnika,[32] uzašao je na nebo; i sjedeći s desne Otcu, htio je da očituje i objavi svoju Zaručnicu vidljivim dolazkom Duha Svetoga, po šumu silnoga vjetra i s ognjenim jezicima (Uzpor. Dj. Ap. 2, 1—4). Jer kao što je njega njegov Vječni Otac, kad je počeo službu propoviedanja, objavio po Duhu Svetomu, koji je nad njega sišao i nad njim ostao (Uzpor. Luka 3, 22; Marko 1, 10), jednako tako, kad su Apostoli imali započeti svetu propovjedničku službu, Krist je Gospodin poslao s neba svoga Duha, koji je time, što se na njih spustio u plamenim jezicima, kao Božjim prstom označio nebesku misiju (poslanje) Crkve i od neba joj povjerenu zadaću.

Isus Krist je »Glava« toga Tiela

Drugi razlog, zašto se ovo mistično Tielo, t. j. Crkva, kiti Kristovim imenom, jest u tome, što je Krist — i to moraju svi priznati — u punom smislu rieči — Glava toga Tiela. »On je, kako reče Pavao, Glava Tiela Crkve« (Kol. 1, 18). On je Glava, po kojoj čitavo, skladno sastavljeno Tielo raste i napreduje na svoje sazidanje (Uzpor. Efež., 4, 16 i Kol. 2, 19).

Poznato vam je, Častna Braćo, s kakovim su sjajnim svietlom misli o tom razpravljali Učitelji Školastičkog Bogoslovlja, a osobito Anđeoski i Zajednički svima Učitelj;[33] a poznato vam je također i to, da dokazi, što ih je on iznesao, vjerno odgovaraju naučavanju svetih Otaca, koji opet u svojim izlaganjima i tumačenjima nisu iznosili drugo, nego izjave Svetoga Pisma.

[32] Sv. Petra je Spasitelj označio za svoga Namjestnika u Crkvi riečima kod Mat. 16, 18-19, a u tu ga je službu uveo neposredno prije svoga Uzašašća na nebo: Ivan 21, 15-17. (Vidi bilježku br. 23).

[33] Sv. Toma Akvinski.

Zauzima prvenstvo položaja u Tielu

Htjeli bismo to ipak ovdje sažeto prikazati radi obće koristi. Ponajprije, jasno je, da Božjega Sina i Blažene Djevice treba nazivati Glavom Crkve iz osobitog jednog razloga, a to je posebna njegova uzvišenost. Glava je naime postavljena na najvišem. A tko je postavljen na višem od Krista Boga, koga moramo priznavati »prvorođenim od svih stvorova« (Kol., 1, 15), jer je Rieč Vječnoga Otca? Tko stoji na većoj visini od Krista čovjeka, koji je rođen od bezgrješne Djevice, a pravi je i naravni Sin Božji, i koji je zbog čudesnog i slavnog uzkrsnuća od mrtvih, pošto je pobiedio smrt, postao »prvorođeni od mrtvih« (Kol., 1, 18; Odkriv., 1, 5)? Tko je napokon na višem vrhuncu od njega, koji na jedan sasvim čudnovat način spaja zemlju s nebom, jer je »jedan... posrednik između Boga i ljudi« (I. Tim., 2, 5); i koji je, uzdignut na Križ, kao na priestolje milosrđa, sve k sebi privukao (Uzpor. Iv., 12, 32); a i napokon, jer njeda, Sina Čovječjega, koji je izabran između nebrojenih, Bog ljubi više od sviju ljudi, od svih anđela i od svih stvorova (Uzpor. Ćiril Aleks., Comm. in Joh. 1, 4; Migne, P. G. LXXIII, 69; Sv. Toma, I. q. 20, a. 4, ad 1.).

Upravlja i ravna Crkvom

Budući da Krist zauzima tako uzvišeno mjesto, s punim pravom je samo On onaj, koji Crkvom upravlja i ravna; zato ga se i s tog razloga mora uzporediti s glavom. Jer, kao što je glava — da se poslužimo riečima Ambrozijevim — »priestolnica« tiela (Hexaëm., VI, 55: Migne, P. L. XIV, 265); te ona, jer je obdarena većim darovima, po samoj naravi upravlja svim udovima, nad koje je postavljena, da se za njih brine (Uzpor. August. De Agon.

Christ., XX, 22: Migne, P. L. XL, 301), tako i božanski Odkupitelj vlada i upravlja čitavom kršćanskom državom. Pošto pak, upravljati zajednicom ljudi ne znači drugo, nego: koristnim nastojanjem, svrsishodnim sredstvima i po izpravnom planu voditi ih k određenom cilju (Uzpor. Sv. Toma, I, q. 22, a. 1—4), lako je upoznati, da sve to, upravo divnim načinom čini naš Spasitelj, koji je bio izgled i uzor dobrih Pastira (Uzpor. Ivan 10- 1—18; I. Petr. 5, 1—5).

On nas je naime, dok je bio na zemlji, učio zakonima, savjetima, opomenama, takovim riečima, koje ne će nikada proći i koje će ljudima svih vremena dati duh i život (Uzpor. Iv. 6, 63). U tu je svrhu dao Apostolima i njihovim nasljednicima trostruku vlast, naime: ljude naučavati, upravljati ih i privoditi k svetosti. Tu vlast, koja je točno izražena u pojedinačnim zapoviedima, ovlastima i službama, postavio je primarnim zakonom čitave Crkve.[34]

Upravlja izravno sam, nevidljivim načinom

Ali, božanski naš Spasitelj i sam izrazno ravna i upravlja svojom Crkvom, koju je osnovao. On naime vlada u dušama i srdcima ljudi te i iste buntovne volje savija i kao šili. »Srdce je kraljevo u ruci Gospodnjoj, on ga naklanja kamo god hoće« (Poslov., 21, 1). Tim pak unutarnjim upravljanjem

[34] Kristova nauka (Evanđelje) je uviek ista i uviek suvremena. Ona može i mora biti ljudima svakog vremena i duh i život. Ali je potrebno, da u svako doba netko ljudima tu nauku tumači, da ih upravlja na put spasenja i vodi k vrhunaravnom cilju. Čini to Crkva po trostrukoj vlasti: naučavanja, upravljanja i posvećivanja. Da bi nastojanje Crkve donielo dušama namjeravanu duhovnu korist, potrebno je podložiti se vlasti i uredbama Crkve. Obveza podložnosti toj vlasti je primarni (prvi i bitni) zakon, kojim Krist obvezuje sve udove čitave Crkve.

brine se on, kao »pastir i biskup naših duša« (Uzpor. I. Petr. 2, 25) ne samo za pojedince, nego i za čitavu Crkvu, bilo što prosvietljuje i jača njezine upravljače, da mogu svaki svoju službu vjerno i plodonosno vršiti;[35] bilo što — naročito u težim prilikama vremena — podiže u krilu Majke Crkve muževe i žene, koji se odlikuju sjajem svetosti, da budu primjer ostalim vjernicima, po čemu napreduje njegovo mistično Tielo.[36] Ovdje valja i to dodati, da Krist s neba uviek s posebnom ljubavlju gleda svoju neokaljanu Zaručnicu, koja radi i trpi u ovom zemaljskom izagnanstvu; i kad ju vidi, da je u pogibli, izbavlja ju iz olujnih valova ili sam lično ili po svojim anđelima (Uzpor. Dj. Ap. 8, 26; 9, 1—19; 10, 1—7; 12, 3—10) ili po Onoj, koju zovemo Pomoćnicom Kršćana ili po drugim nebeskim zaštitnicima; a kad je utišano i smireno more, razblažuje ju mirom »koji nadilazi svaki osjećaj« (Filip. 4, 7).[37]

Upravlja Crkvu i vidljivim načinom po Sv. Otcu Papi

Ne valja, ali, držati, da on upravlja (Crkvom) samo nevidljivim načinom (Uzpor. Leo XIII., Satis Cognitum: A. S. S., XXVIII, 725) ili samo prigo-

[35] Uviek, a napose kad Crkva proživljuje težka vremena, Bog osobito pomaže i prosvietljuje crkvene vođe (biskupe), napose vrhovnoga (sv. Otca Papu). Slušajmo zato uviek njihov glas, kao glas Božji.

[36] Netko bi mislio, da je već vrlo daleko od nas ono neko kao legendarno doba, kad je na zemlji bilo svetaca. Mi međutim vidimo, da Bog bogatstvom svoje milosti i u najnovije vrieme podiže mnogo svetaca. Prijašnji sv. Otac Pijo XI. proglasio je za svoga pontifikata možda stotinu što blaženika, što svetaca. Spisi mnogih stotina iztražnih postupaka svetosti čekaju u pismohrani papinske kongregacije sv. Obreda, dok dospiju u rješavanje. Sve su to znaci, da je rimokatolička Crkva prava Kristova Crkva, kad rađa tolike svetce. Poticaj je to svim članovima Crkve, jer vide,

dice, nego naprotiv: Božanski Spasitelj ravna svojim mističnim Tielom na vidljiv i redoviti način po svome Namjestniku (Zamjeniku) na zemlji. Poznato je naime svima, Častna Braćo: nakon što je Krist Gospodin za vrieme svoga smrtnog života sam lično na vidljiv način ravnao »malim stadom« (Luka 12, 32), da je onda, kad se spremao da ostavi ovaj sviet i vrati se k Otcu, vidljivu upravu čitave zajednice, koju je osnovao, povjerio Prvaku Apostolâ. Jer, kako je premudar, nije mogao družtvovno (socialno) tielo Crkve, koje je osnovao, ostaviti bez vidljive glave. Ne može se to pobijati tvrdnjom, kao da bi zbog uređenja prvenstva vlasti (primata jurisdikcije) u Crkvi, ovakovo mistično Tielo imalo dvie glave. Jer Petar je snagom prvenstva samo zamjenik (vikar) Kristov i stoga je samo jedna vrhovna Glava ovoga Tiela, naime Krist, koji, iako ne prestaje tajnovitim načinom sam upravljati Crkvom, ipak, po onomu, koji na zemlji zastupa njegovu osobu, ravna i vidljivim načinom tom istom Crkvom, koja se poslije njegovog Uzašašća na nebo ne sazidava više samo na njemu, nego i na Petru, kao na vidljivom temelju. Da sačinjavaju samo jednu Glavu Krist i njegov Namjestnik, to je svečano naučavao Naš Predšastnik neumrle uspomene Bonifacije VIII. u Apostolskom

---

da se je moći posvetiti i među današnjim zlim naraštajem, samo tko hoće i ako oko toga nastoji.

[37] Ovaj mali odlomak sadrži više jakih i vrlo krepkih motiva, koji su kadri i u najtmurnijem vremenu uliti u kršćansku dušu smireno predanje u volju Božju. Gospodin Bog je onaj, koji još uviek ima posvemašnju vlast nad svakom i najokorjelijom voljom; On utvrđuje vjeru i razvija zanos, podižući među ljudima svetačke pojave: On posebno prosvietljuje i jača one, koji se bore s Crkvom i za Crkvu. Tko pak pozna slast onog blaženog mira, što ga u čistoj duši rađaju žrtve za Krista i u Kristovom duhu podnesene, ne će se ničega plašiti. Nastojmo se sve više oslobađati zemaljskih spona, a sve jače uroniti u bogati život mističnog Tiela Kristovog!

Pismu »Unam Sanctam« (Uzpor. Corp. Jur. Can., Extr. comm. I, 8, 1), a od tada nisu to nikada prestali opetovati njegovi nasljednici.[38]

Zato se nalaze u pogibeljnoj zabludi oni, koji misle, da mogu posjedovati Krista Glavu Crkve iako vjerno ne prianjaju uz njegovog Namjestnika na zemlji. Odstranivši naime tu vidljivu Glavu i razkinuvši vidljive veze jedinstva tako zamagljuju i iznakazuju mistično Tielo Kristovo, da ga oni, koji traže luku vječnoga spasenja, ne mogu više vidjeti ni naći.

---

[38] Prigovaraju nam nekatolici, da time, što proglašujemo Rimskoga Papu vrhovnom Glavom Crkve, ili ničemo, da je Isus Krist vrhovna Glava ili su pak dvie v r h o v n e glave. Katolička nauka međutim uči, da je samo j e d n a vrhovna Glava Crkve i to n e v i d l j i v i nama Isus Krist, koji je u nebu, ali, koji se v i d l j i v o očituje u svome Namjestniku na zemlji sv. Otcu Papi. Sv. Otac Papa je dakle vidljivo očitovanje nevidljive Glave Crkve, te ga zato smijemo nazivati, da je vrhovna v i d l j i v a glava Crkve. Sav milostni život, koji struji po organizmu Crkve dolazi od nevidljive Glave, Isusa Krista, a sv. Otac, vidljivi glavar, samo upravlja milostnim zakladom, što ga je Isus namro svojoj Crkvi (n. pr. primjenjivanje oprosta).

Kao što se nevidljiva Glava Crkve Isus Krist vidljivo očituje u sv. Otcu Papi, tako Crkva počiva ne samo na n e v i d l j i v o m temelju Isusu Kristu, nego i na v i d l j i v o m temelju, sv. Petru. «Ti si Petar, i na toj stieni sagradit ću Crkvu svoju» (Mat. 16, 18).

I ako se napried veli, da je gradnju Crkve Spasitelj dovršio, kad je umro na križu, ipak je zgrada Crkve i dalje n a z i d a v a n a ulaženjem novih vjernika u Crkvu, koji su se krstili nakon propoviedanja sv. Petra i ostalih apostola. Zato tako liepo veli sv. Pavao: «Nazidani ste na temelju apostola i proroka, a ugaoni kamen je sam Isus Krist» (Efež. 2, 20).

Crkva je d o v r š e n a na Križu u tom smislu, što je po smrti Spasiteljevoj dobila pravo na obstanak i rad (juridičku misiju) i što je Krist na Križu zaslužio sve milosti od kojih Crkva živi.

U pojedinim biskupijama upravlja Crkvu po biskupima

Što smo ovdje kazali o općoj Crkvi, to se isto mora kazati i za pojedinačne zajednice vjernika, bilo na Iztoku, bilo na Zapadu, koje sve sačinjavaju jednu Crkvu Katoličku: njima također upravlja Isus Krist po glasu i vlasti pojedinog vlastitog Biskupa. Stoga, ne samo da treba Crkvene Predstojnike (biskupe) smatrati odličnim udovima obće Crkve, budući da su na posve poseban način vezani sa božanskom Glavom čitavoga Tiela, te se zato s pravom nazivlju »prvim dielovima Gospodinovih udova« (Grgur Vel., Moral., XIV, 35, 43: Migne, P. L., LXV, 1062); nego su oni, svaki pojedini u svojoj vlastitoj Biskupiji i pravi Pastiri, koji u Kristovo ime pasu i upravljaju svaki svoje povjereno mu stado (Uzpor. Conc. Vat., Const. de Eccl., cap. 3); ali u tom nisu podpuno neodvisni, nego stoje pod dužnom vlasti Rimskoga Biskupa (Pape), premda je njihova jurisdikcionalna vlast redovna, podieljena im izravno od istoga Vrhovnog Svećenika (Pape). Radi toga ih puk mora poštivati, jer su po Božjoj odredbi nasljednici Apostolâ (Uzpor. Cod. Jur. Can., can. 329, 1); i većma, nego li za svjetske pa i najviše upravnike, vriedi za Biskupe ona rieč: »Nemojte dirati u moje Pomazanike!« (I. Paralip., 16, 22; Ps., 104, 15), jer oni su urešeni pomazanjem Duha Svetoga.[39]

Stoga nas napunja najvećom žalošću, kad čujemo, da mnogi od Naše Braće u Episkopatu —

[39] Biskupi, koji upravljaju pojedinim biskupijama, jesu po Božjem određenju nasljednici apostola, kao što je sv. Otac nasljednik poglavice apostolskoga sv. Petra. Zato i vlast, koju imadu biskupi u svojim biskupijama ne nazivamo izvanrednom ili delegiranom, nego redovnom vlasti (potestas ordinaria). Ipak oni tu vlast primaju od Sv. Otca i to onda, kad ih on imenuje biskupima. Tu vlast biskupi i izvršuju ovisno o Papi, kao što su se nekoć i apostoli podvrgavali sv. Petru.

samo zato što su izgled stadu u punom smislu (Uzpor. I. Petr. 5, 3) i jer čvrsto i kako treba vjerno čuvaju sveti »poklad vjere« (Uzpor. I. Timot., 6, 20), koji im je predan; samo zato, što traže izvršivanje najsvetijih zakona, što ih je Bog upisao u duše i jer po primjeru Vrhovnog Pastira brane od grabežljivih vukova stado, koje im je povjereno, — moraju podnositi progone i zlostavljanja, koja se nanose ne samo njima, nego, — što je za njih okrutnije i mnogo teže — (nanose se) i njihovoj brizi povjerenim ovcama, drugovima u apostolskom radu ili čak istim Bogu posvećenim djevicama.[40] Takovu nepravdu smatramo Mi da se nanosi i nama samima te opetujemo veliku misao Našega Predšastnika neumrlog sjećanja Grgura Velikoga: Naša čast, čast je sveobće Crkve; učvršćena Naša čast, jakost je naše Braće i tada smo doista i Mi počašćeni, kad se ne uzkraćuje čast ni jednomu od njih (Uzpor. Ep. ad Eulog., 30: Migne, P. L. LXXVII, 933).

Ne smijemo ipak misliti, da Krist Glava, zato što zauzima tako visoko mjesto, ne zahtieva pomoć od Tiela. Jer i za ovo mistično Tielo treba reći ono, što sv. Pavao tvrdi za sastav ljudskoga tiela: »Ne može reći... glava nogama: ne trebate mi« (I Kor., 12, 21). Bjelodano je, da vjernici bezuvjetno trebaju Božanskog Spasitelja, jer je On sam rekao: »Bez mene ne možete ništa učiniti« (Iv. 15, 5) i jer, po izreci Apostolovoj, svaki porast u sazidavanju ovoga mističnog Tiela biva od Krista kao Glave (Uzpor. Efež., 4, 16; Kološ., 2, 19). Ipak, valja držati i to, makar izgledalo veoma čudno, da i Krist treba svoje udove. Prvo zato, što osobu Isusa Krista predstavlja Vrhovni Svećenik (Papa), koji opet mora pozvati tolike druge, da s njim surađuju u njegovom trudu, da ga ne

[40] Pod drugovima u apostolskom radu misli se svećenike i članove Katoličke Akcije, a Bogu posvećene djevice to su redovnice.

satre težina pastirske službe; on treba da bude svaki dan kriepljen snagom molitava čitave Crkve.[41] A i u koliko Spasitelj sam upravlja Crkvom nevidljivim načinom, On hoće, da mu udovi njegovog mističnog Tiela pomažu u izvršivanju odkupiteljskog djela. To dakako ne biva zato, kao da bi On bio potreban iil slab, nego zato, što je On to tako uredio na veću slavu svoje neokaljane Zaručnice (Crkve). Kad je umirao na Križu, dao je Crkvi bez ikakove njezine suradnje, neizmjerno blago Odkupljenja. A kad se pak radi o dieljenju toga bogatstva, onda ne samo da je to djelo posvećivanja predao svojoj Zaručnici, nego hoće još i to, da to posvećivanje na neki način i izvire iz njezinoga djelovanja. Doista, potresna je to tajna i o kojoj se nikad ne može dovoljno razmišljati, naime, da spasenje mnogih ovisi o molitvama i o svojevoljnim trapljenjima, što ih u tu svrhu preuzimlju na sebe udovi mističnog Tiela Isusa Krista, da ovisi i o djelovanju, što ga trebaju pružati našem Božanskom Spasitelju kao pomoć suradnje Pastiri i vjernici, u prvome redu otci i majke obitelji.[42]

[41] Nije lako upravljati i manjom zajednicom ljudi, a kamo li ovakovom kao što je Katolička Crkva, koja je raširena po čitavome svietu i broji preko 300 milijuna članova. To teža je služba sv. Otca Pape, što su teže prilike za vjeru. Zato u kanonu sv. Mise čitava Crkva svaki dan moli za sv. Otca. Za nj moli pravi katolik i privatno.

[42] Razlikujemo t. zv. pasivno i aktivno odkupljenje. P a s i v n o t. j. odkupljenje c i e l o g a ljudskog roda dovršio je Spasitelj smrću svojom na križu, jer nas je pomirio s Bogom i zaslužio milosti potrebite za spasenje. Pod a k t i v n i m otkupljenjem razumieva se konačno spasenje p o j e d i n o g čovjeka i nastojanje oko toga spasenja. Ono se sastoji u primjenjivanju milosti na pojedinu dušu. — Tom aktivnom spasenju pojedinaca pomaže nastojanje svećenika i dobrih vjernika, koji poukom, odgojem, molitvama i žrtvama približuju pojedince milosti Božjoj, po kojoj se zbiva spasenje i posvećenje. Često puta

K ovim razlozima, što smo ih sada izložili, iz kojih sliedi, da treba Krista Gospodina nazivati Glavom Njegovog družtvovnog (socialnog) Tiela, valja dodati još tri druga, koji također stoje u međusobnoj tiesnoj povezanosti.

Spasitelj ima najsavršeniju ljudsku narav

Počinjemo s međusobnim skladom, što ga zapažamo između Glave i Tiela, jer su iste naravi. S tim u vezi valja pripomenuti, da naša narav, premda je niža od anđeoske, ipak, po dobroti Božjoj, nadvisuje anđeosku. »Krist je naime, kako veli Akvinac, Glava Anđelâ. I Krist predstoji anđelima i po čovječanskoj naravi... Dapače, On kao čovjek anđele prosvjetljuje i u njima (milostno) djeluje. Ali što se tiče istovjetnosti naravi, po tom Krist nije glava Anđelâ, jer si nije uzeo anđele (njihovu narav), nego — kako veli Apostol — sjeme Abrahamovo« (Comm. in ep. ad Eph., cap. 1, lect. 8; Žid., 2, 16—17).[43] No ne samo da je Krist uzeo našu narav, nego je postao i naš brat po krvi u

imaju pojedinci svoje spasenje zahvaliti samo molitvama i žrtvama koje dobre duše, nastojanju roditelja ili vjeroučitelja.

[43] Isus Krist je Glava i anđelâ i ljudi: i po svome dostojanstvu i po tome, što sav njihov milostni život dolazi od Njega. Isus i k a o č o v j e k (secundum quod homo) nadilazi dostojanstvom i anđele, jer je posjednik čovječje naravi u Njemu O s o b a, koja je B o g. Spasitelj je Glava ljudi ne samo radi svoga Božanskog dostojanstva (kao što je kod anđelâ) nego i zato, što je On najsavršeniji čovjek, ima l j u d s k u n a r a v (od potomstva je Abrahamova, kako veli Sv. Pavao u posl. Žid. 2, 16—17). Sin Božji nije postao anđeo, a čovjek je postao.

I ako je po savršenstvu sastava i darova čovječja narav n i ž a od anđeoske, ipak, poradi hipostatskoga sjedinjenja Isusove čovječnosti s Božjom Osobom, naša je ljudska narav uzdignuta i z n a d anđeoske — u Isusu Kristu.

krhkome tielu, podložnom trpljenju i smrti. I ako je Rieč »sebe poništila uzevši bit sluge« (Filiplj., 2, 7), to je učinila i zato, da svoju braću po tielu učini dionicima Božje naravi (Uzpor. II. Petr. 1, 4) i to u zemaljskom progonstvu po milosti, koja posvećuje, a u nebeskoj domovini po postignuću vječnoga blaženstva. Zato je Jedinorođeni Sin Vječnoga Otca htio biti sin čovječji, da mi postanemo slični slici Sina Božjega (Uzpor. Rimlj., 8, 29) i da se obnovimo prema slici Onoga, koji nas je stvorio (Uzpor. Kološ., 3, 10). Stoga svi oni, koji se diče kršćanskim imenom, neka ne gledaju u Božanskom našem Spasitelju samo uzvišeni i najsavršeniji uzor svih kreposti, nego neka i brižnim izbjegavanjem grieha i najrevnijim vježbanjem u duhovnosti, njegovu nauku i život na svom vladanju očituju, da Gospodinu, kad se pojavi budu slični u slavi, gledajući ga kakav jest. (Uzpor. I. Iv. 3, 2).[44]

No kao što Krist hoće, da mu budu slični pojedini udovi, isto hoće da to bude i čitavo Tielo Crkve. Što se doista i zbiva, kad ona (Crkva), idući tragom svoga Osnivača, naučava, upravlja i žrtvuje Božansku Žrtvu. Ona osim toga, prihvaćajući evanđeoske savjete, očituje na sebi Odkupiteljevo siromaštvo, poslušnost i djevičanstvo. Preko svojih mnogobrojnih i raznih ustanova, kojima se kao draguljima resi, pokazuje ona na neki način samoga Krista, bilo kako je uronjen u molitvu na brdu, bilo kako propovieda ljudstvu, bilo kako ozdravlja bolestne i ranjave te obraća na pravi put grješnike, bilo — konačno — kako čini dobro svima. Nije stoga nikakovo čudo ni to, da ona (Crkva), dok je ovdje na zemlji, mora po primjeru

[44] Isus Krist, Sin Božji pokazao nam je, kako mora čovjek živjeti, hoće li biti Božji. On je uzor sviju kreposti. Nije On uzor samo da mu se divimo, nego da ga i n a s l j e d u j e m o, da budemo slika Njegova. Tada ćemo biti s Njime i proslavljeni.

Kristovom podnositi također i progonstva, trpljenje i boli.[45]

Posjeduje puninu vrhunaravnih darova

Još i zato treba držati Krista Glavom Crkve, pošto se On ističe puninom i savršenstvom vrhunaravnih darova, a iz te punine crpi njegovo mistično Tielo. Kao što, naime, — kako primjećuju mnogi Sveti Otci — glava našega smrtnog tiela posjeduje sva osjetila, dočim ostali dielovi našega sastava imaju samo opip, tako i kolikogod bilo vrlina u kršćanskoj zajednici, kolikogod darova, kolikogod karizmata, sve to na najsavršeniji način posjeduje Glava kršćanske zajednice, Krist. »Jer je htio, da u njemu stanuje sva punina« (Kol., 1, 19). Njega rese oni vrhunaravni darovi, koji sliede hipostatsko sjedinjenje, jer u njemu stanuje Duh Sveti s tolikom puninom milosti, da se veća ne može zamisliti. Njemu je dana »vlast nad svakim tielom« (Uzpor. Iv., 17, 2); u njemu je u preobilnoj mjeri »sve blago mudrosti i znanja« (Kološ., 2, 3). On posjeduje također i ono takozvano znanje gledanja (scientiam visionis) i to tako, da obzirom na obseg i jasnoću podpuno nadilazi sve blaženo znanje te vrsti sviju svetih nebesnika. I napokon, On je toliko pun milosti i istine, da od

[45] Jednako tako, kao što je Isus Krist htio, da se njegova nauka i život kao u ogledalu, slici, odrazuju na pojedinom kršćaninu, tako se njegov život i djelovanje kao obnavlja u ž i v o t u i d j e l o v a n j u C r k v e. Isus je bio siromašan, poslušan i djevičanski, Crkva je to u svome redovništvu; Isus moli na samu, Crkva ga u tom nasljeduje po svojim kontemplativnim redovima; Isus ozdravlja bolestne, Crkva se također za njih brine po svojim milosrdnim (karitativnim) ustanovama; Isus obraća grješnike, Crkva propovieda i šalje pučke misionare; konačno, Isus je trpio, ne može ni Crkva biti bez progona i trpljenja.

neizcrpive njegove punoće svi mi primamo (Uzpor. Iv., 1, 14—16).[46]

On daje Tielu vrhunaravni život

Ove pak rieči učenika, kojega je Isus ljubio posebnom ljubavi, potiču nas, da razložimo još i po-

[46] Hipostatsko je sjedinjenje (unio hypostatica) u tomu, što je Božja Osoba (ne narav Božanska) sebi prisjedinila ljudsku narav u Isusu Kristu. Nisu stoga u Isusu pomiešane Božanska i čovječanska narav, nije se čovječja kao izgubila, utopila u Božanskoj, nego je ostala sačuvana. Spasitelj je dakle jedna Osoba — Božanska, sa dvie naravi: Božanskom i čovječjom. Dakako, da ljudska narav Isusova nije nikad bila samosvojna (sui juris), nego je od časa začeća to ljudska narav Božje Osobe.

Isus Krist kao (ovaj) čovjek imade dušu, s čovječjim znanjem i čovječjom voljom, osim znanja Božjega i volje Božje. Što je međutim sve u najsavršenijoj međusobnoj skladnosti, jer im je nosilac jedna te ista Osoba. — Razumljivo je, da je moćima duše Isusove, koja je od prvoga časa začeća imala biti i bila je hipostatski sjedinjena s Božjom Osobom, Bog preodredio i dao u najvećoj punini sve vrhunaravne darove, kojima resi duše sinova ljudskih: milost posvećujuću, prerazne kreposti i vrhunaravne sposobnosti (habituse), darove Duha Svetoga (Izaija gl. 11), t. zv. karizmata (bilježka 10.), uliveno znanje (bez saznavanja putem sjetila).

Kao nuždna posljedica hipostatskoga sjedinjenja bijaše u Isusu Kristu i to, da je svojim čovječjim razumom uživao Boga, kako ga uživaju blaženi u nebu (visio beatifica), dakako u daleko većoj mjeri od sviju nebesnika, jer je posjedovao i milost posvećujuću u svoj punini (a veličina milosti posvećujuće jest mjerilo nebeske slave). Radi toga uživanja blaženstva, On je imao i t. zv. znanje gledanja (scientiam visionis) t. j. gledao je (kao čovjek) već na zemlji Boga, kako se veli: licem u lice; a u Bogu je opet (kao čovjek) gledao sve stvari, čine, misli i želje: prošle, sadašnje i buduće. Da je Spasitelj posjedovao takovo znanje jasno se razabire iz mnogih mjesta Sv. Pisma (Ivan 8, 38; 3, 31—32; 1, 18). Prekasno je to izrekao slavni Bossuet: »On je upućen u sve tajne Božje i vidimo, da im se ne čudi; On o njima govori sasvim naravski, kao onaj, koji je u tim tajnama i u toj slavi rođen.«

sljednji razlog, zašto se mora tvrditi, da je Krist Gospodin Glava mističnoga Tiela. Kao što se živci od glave šire po svim dielovima našega tiela te im daju sposobnost osjećanja i gibanja, tako naš Spasitelj snabdjeva Crkvu svojom moći i snagom, koja čini, da vjernici stvari božanskoga reda i jasnije spoznaju i jače žele. Od njega proiztiče i ulazi u Tielo Crkve svako svietlo, koje vrhunaravski prosvietljuje sve one, što vjeruju i svaka milost, po kojoj postaju sveti, kao što je i On svet.

Prosvjetljuje Crkvu i vjernike

Krist prosvjetljuje čitavu svoju Crkvu; to potvrđuju gotovo nebrojena mjesta u Svetom Pismu i kod Svetih Otaca. »Boga nikada nitko nije vidio: jedinorođeni Sin, koji je u krilu Otčevu, On ga je objavio« (Uzpor. Iv., 1, 18). Došao je od Boga kao učitelj (Uzpor., Iv. 3, 2), da svjedoči za istinu (Uzpor. Iv., 18, 37), prvotnu je Apostolsku Crkvu svojim svietlom tako prosvietlio, da je poglavica Apostolski uzkliknuo: »Gospodine, komu ćemo ići? Ti imaš rieči vječnoga života« (Uzpor. Iv., 6, 68); s neba je pribivao Evanđelistima tako, da su kao Kristovi udovi izvršivali ono, što su spoznavali kao po nekom diktatu same Glave (Uzpor. August., De cons. evang., I., 35, 54: Migne, P. L. XXXIV, 1070):[47] Pa i danas nama, koji boravimo u ovom zemaljskom progonstvu, on je uzrok (auctor) vjere, on će je (tu vjeru) u nebeskoj domovini i

[47] Bog je Evanđeliste i ostale pisce Svetoga Pisma »vrhunaravnom silom tako na pisanje potaknuo i pokrenuo, tako im je pribivao, da su sve ono i samo ono, što je On odredio, i izpravno razumom shvatili i htjeli vjerno zapisati i da su se zgodno i nepogrješivo istinito izrazili« . . . (Leon XIII. u enciklici Providentissimus Deus od 18. XI. 1893. — Denz. br. 1952.).

dovršiti (Uzpor. Žid., 12, 2).[48] On je onaj, koji ulieva vjernicima svietlo vjere; On vrhunaravno obogaćuje Pastire i Učitelje, a najprije svoga Zamjenika na zemlji, božanskim darovima znanja, razuma, mudrosti, da blago vjere vjerno čuvaju, odvažno brane, sveto i brižljivo tumače i utvrđuju; On, iako nevidljiv, predsjeda i Crkvenim Saborima, On je i njihovo svietlo (Uzpor. Ćiril Aleks., Ep. 55 de Symb.: Migne, P. G., LXXVII, 293).

Posvećuje Crkvu i vjernike

Krist je prvi uzrok (auctor) i stvaralac (effector) svetosti. Ne može biti ni jednoga spasonosnog čina, koji ne bi proizlazio od Njega, kao iz nebeskog izvora. »Bez mene, reče, ne možete ništa učiniti« (Uzpor. Iv. 15, 5). Ako u duši osjećamo boli radi počinjenih grieha i kajemo se, ako se sa sinovskim strahom i ufanjem opet obraćamo k Bogu, uviek to kod nas biva po njegovoj sili. I milost i slava imadu svoj izvor u neizcrpivoj njegovoj punini. Osobito pak važnije udove svoga mističkog Tiela Spasitelj naš stalno dariva darovima savjeta, jakosti, svetoga straha i pobožnosti, da čitavo Tielo iz dana u dan sve više napreduje u svetosti i neporočnosti života. I kad se diele sakramenti Crkve izvanjskim obredom, On je Onaj, koji proizvodi učinak u dušama (Uzpor. Sv. Toma, III., qu. 64, a. 3). On također hrani vlastitim tielom i krvlju one, koje je odkupio, utišava uzburkane i smetene pokrete duše; On umnaža milosti i pripravlja dušama i tjelesima postignuće nebeske slave.

Ne veli se samo zato, da Spasitelj dieli udovima svoga mističnog Tiela ovo bogatstvo Božje dobrote,

[48] Vjera je milostni (nezasluženi) dar Božji. Ona u nebu prestaje, jer nastupa gledanje onoga, što do tada nismo gledali, nego samo vjerom prihvaćali. Bogu treba na daru sv. vjere zahvaljivati, milost sv. vjere treba čuvati i po vjeri živjeti. Vidi bilježku br. 60.

što ga od Vječnoga Otca ishodi bilo Euharistijskom Žrtvom na zemlji bilo proslavljenom na nebesima, prikazujući mu rane i moleći, nego i zato što izabire, određuje i dieli pojedincima pojedine milosti »po mjeri, koju je Krist darovao« (Efež. 4, 7).[49] Odatle sliedi, da od Božanskog Odkupitelja, kao iz prvog izvora crpi snagu »cielo Tielo složeno i združeno svakim vezom, da jedan drugom pomaže silom, koja je odmjerena svakomè pojedinom dielu; a to čini da raste tielo na usavršenje svoje u ljubavi (Efež. 4, 16; uzpor. Kol. 2, 19).

Isus Krist svoje mistično Tielo »uzdržava«

Ono što smo gore razložili, Častna Braćo, gdje smo naime zbijeno i kratko predočili način, kako Krist Gospodin hoće, da bogati darovi njegove božanske punine u Crkvi djeluju, da bi mu ona postala što sličnijom, bez sumnje je ne mali povod, da razčlanimo još i treći razlog, iz kojega se također izvodi, zašto se družtvovno Tielo Crkve kiti Kristovim imenom; a taj je razlog u tomu, što naš Spasitelj zajednicu, koju je osnovao, također i u z d r ž a v a.

Kako točno i oštroumno primjećuje Belarmin (Uzpor. De Rom. Pont., I, 9; De Concil., II, 19), nema se ovaj naziv Tiela Kristova izvoditi samo

[49] Ne zovemo Spasitelja darovateljem i djeliteljem milosti s a m o z a t o što nam ih On p r i b a v l j a od Otca bilo time, što mu se prikazuje u euharistijskoj žrtvi sv. Mise, bilo što mu prikazuje svoje svete rane i molitve (to sv. Otac naziva proslavljenim žrtvovanjem), n e g o i z a t o, što On te milosti — po volji Božjoj — dieli i s a m o s v o j n o kao gospodar, koji ih je zaslužio i stekao na križu, pruživši zadovoljštinu Bogu Otcu. On je dakle ne samo naš p o s r e d n i k milosti, nego i začetnik (auctor), prvi uzrok (causa efficiens, effector). Bog je po zaslugama muke i smrti Spasiteljeve stvorio zaklad milosti, odakle ih Isus samovlastno »izabire, određuje i dieli pojedincima«.

odatle, što je Krist Glava svojega mističnog Tiela, nego i odatle, što On Crkvu tako podržava i tako u Crkvi na neki način živi, da je ona kao druga Kristova osoba. To tvrdi i Naučitelj naroda pišući Korinćanima, kad Crkvu naziva »Kristom«, bez da išta uz to pridodaje (Uzpor. I. Korinć., 12, 12); pošao je bez sumnje u tom tragom Učiteljevim, koji mu je doviknuo s neba, kad je progonio Crkvu: »Savle, Savle, zašto me progoniš?« (Uzpor. Djela Ap. 9, 4; 22, 7; 26, 14).[50] Dapače, ako ćemo vjerovati (Grguru) Niškomu, Apostol Crkvu češće naziva (jednostavno) »Kristom« (Uzpor. Grgur Niški, De vita Moysis: Migne, P. G. XLIV, 385); a nije vam, Častna Braćo, nepoznata ni ona Augustinova izreka: »Krist propovieda Krista« (Uzpor. Serm., CCCLIV, 1: Migne, P. L., XXXIX, 1563).[51]

Crkva živi od Kristovih dobara

Dakako da se to izražavanje nema tako shvatiti, kao da se i na čitavu Crkvu proteže ona tajanstvena veza, kojom je Sin Božji sebi pripojio određenu ljudsku narav, nego to znači, da naš Spasitelj s Crkvom zajednički dieli svoja vlastita dobra tako, da ona (Crkva) u svemu svojem vidljivom i nevidljivom načinu života savršeno očituje lik Kristov. Jer, dok Crkva vrši svoju takozvanu juridičku misiju, kojom je Odkupitelj poslao Apostole u sviet, kako je i njega poslao Otac (Uzpor. Ivan 17, 18 i 20, 21), tada je On onaj, koji po Crkvi krsti, naučava, upravlja, odrješuje, veže, prikazuje, žrtvuje.[52]

[50] Savao (Pavao) je progonio Crkvu, a Krist ga pita, zašto Njega (Krista) progoni; Spasitelj dakle sebe istovjetuje s Crkvom.

[51] Christus Christum praedicat.

[52] Nije isti način sjedinjenja Crkve i njezinih članova s Kristom, koji je u sjedinjenu čovječje Kristove naravi s njegovom Božanskom Osobom (hipostatsko sjedinjenje, bilježka 46). Crkva i članovi Crkve i u sjedinjenju s Kristom ostaju samosvojni (sui juris), a veza je njihova s Kristom u tom, što je On osnivač Crkve, što je sav njezin život od njega i od njegovoga Duha, što On Crkvu i njezine članove prosvietljuje, ravna i uzdržava, kako je sve to liepo razložio sv. Otac u ovom prvom dielu svoje enciklike.

Princip toga života — Duh Sveti, Duh je Kristov

Ovim posebnim darivanjem, — koje je čisto unutarnje i nadasve uzvišeno, a koje smo gore prikazali, govoreći o tom, kako Glava utiče na svoje udove, — Krist Gospodin čini, da Crkva živi njegovim vrhunaravnim životom. On hrani i podržaje čitavo njezino Tielo, a i pojedine udove — već prema tomu, koje mjesto u Tielu zapremaju, — kao što čokot hrani i čini plodnima mladice, koje su s njim spojene (Uzpor. Leon XIII, Sapientiae Christianae: A. S. S., XXII, 392; Satis cognitum: Ibid., XXVIII, 710).

Ako li pak pobliže promotrimo taj princip života i kreposti, što ga je Krist (Crkvi) dao i iz kojega izviru svi darovi i stvorene milosti, lako ćemo opaziti da to nije nitko drugi, nego sâm Tješitelj Duh (Sveti), koji od Otca i Sina izlazi i koji se osobitim načinom naziva: »Duh Kristov« ili »Duh Sina« (Rimlj. 8, 9; II. Kor., 3, 17; Galać., 4, 6). Tom je naime Silom (Duhom Svetim) Sin Božji uresio svoju dušu već u samome krilu neoskvrnute Djevice; taj se Duh naslađuje, što može stanovati u blagoslovenoj duši Odkupiteljevoj, kao u svojem najmilijem hramu; toga nam je Duha Krist zaslužio na Križu prolievajući svoju Krv; Njega je napokon, udahnuvši Ga Apostolima, dao Crkvi, da može opraštati griehe (Uzpor. Iv. 20, 22). No dok je Krist jedini, koji je primio toga Duha u svoj pu-

nini (ne na mjeru) (Uzpor. Iv. 3, 34), to se članovima mističnog Tiela dieli od punine samoga Krista, po mjeri, koju je Krist darovao (Uzpor. Efež., 1, 8; 4, 7). I nakon što je Krist proslavljen na Križu, njegov se Duh preobilno izlieva na Crkvu, da bi tako ona i svaki od njezinih udova iz dana u dan postajali sve sličniji našemu Spasitelju. Kristov je to Duh, koji nas je učinio posincima Božjim (Uzpor. Rimlj., 8, 14—17; Galać., 4, 6—7), da bismo se jednom »svi, gledajući odkrivenim licem slavu Gospodnju, preobrazili u istu sliku, iz slave u slavu» (Uzpor. II. Korinć., 3, 18).

Duh Sveti je duša mističnog Tiela

Taj je Kristov Duh i onaj nevidljivi uzrok povezanosti sviju dielova Tiela međusobno kao i njihove veze s Glavom, jer On je čitav u Glavi, čitav u Tielu i čitav u pojedinim udovima; On je u njima prisutan i pomaže ih raznoliko, već prema različnosti njihovih dužnosti i zvanja i prema tomu, da li su na većem ili manjem stupnju duhovnoga savršenstva. Njega treba smatrati, da je On — nebeskim udahnjivanjem života — uzrok (principium) svakog životnog (vitalis) i doista spasonostnog djelovanja u svim dielovima Tiela. On, i ako je sam osobno nazočan u svim udovima i u njima božanski djeluje, ipak u nižim (udovima) djeluje i preko viših. On je napokon onaj, koji, dok u Crkvi obilnim priljevom milosti neprestano proizvodi novi porast, u udovima, koji su sasvim od Tiela odieljeni, ustručava se, da bi po posvetnoj milosti boravio. Tu je prisutnost i djelovanje Duha Isusa Krista sažeto i liepo označio veoma mudri Naš Predšastnik vječne uspomene Leo XIII u encikličnom pismu D i v i n u m i l l u d : »To je dosta

ustvrditi, da pošto je Krist Glava Crkve, Duh Sveti je duša njezina« (A. S. S. XXIX, pag. 650).[53]

Ako pak onu životnu silu i snagu, kojom čitavu kršćansku zajednicu uzdržava njezin Osnivač, ne promatramo više samu u sebi, nego ju gledamo u stvorenim učincima, koji iz nje proizlaze, tada se ona sastoji od nebeskih darova što ih naš Odkupitelj i njegov Duh diele Crkvi; On njih zajedno sa svojim Duhom i proizvodi kao darivatelj vrhunaravnog svietla i kao stvaralac (effector) svetosti. Tako, da i Crkva kao što i svi njezini sveti udovi, može na sebe primieniti onu veliku Apostolovu izreku: »Ja živim, ali ne ja, nego Krist živi u meni« (Galać. 2, 20).

Krist je »Spasitelj« Crkve

Ovo naše dosadašnje razlaganje o »mističnoj Glavi« (Uzpor. Ambroz. De Elia et ieiun., 10, 36—37 i In Psalm., 118, serm. 20, 2: Migne, P. L., XIV, 710 i XV, 1483) ostalo bi nepotpuno, kad se ne bismo barem malo dotakli ove izreke istoga Apostola: »Krist je Glava Crkve: On je Spasitelj njezinoga Tiela« (Efež. 5, 23). Tim je riečima izražen posljednji razlog, zašto se Tielu Crkve pridaje Kristovo ime. Krist je naime božanski Spasitelj toga Tiela. Njega su s punim pravom nazvali Samaritanci »Spasitelj svieta« (Ivan 4, 42), dapače,

---

[53] Vidimo iz ovoga odlomka, koliku ulogu imade Duh Sveti u vrhunaravnom životu Crkve i njezinih udova. Svaki duhovni život i napredak, posvećenje i spasenje biva po Njemu. Štujmo posebno Boga Duha Svetoga! Mnogi su baš po štovanju Duha Svetoga postigli veliku svetost (Sv. Terezija Avilska), a neki su inovjerci štovanjem Duha Svetoga postigli, da su upoznali pravu Kristovu Crkvu. (Kard. Newman). Sjedinjenje ostalih kršćanskih zajednica s katoličkom Crkvom ne bi bilo daleko, kad bi se kod njih uvele molitve Duhu Svetomu, da im pokaže gdje je prava Crkva.

ima se bez svake sumnje reći, da je »Spasitelj sviju», i ako treba dodati sa sv. Pavlom: »osobito vjernika« (Uzpor. I. Tim. 4, 10). On je naime svojom krvlju prije svega stekao svoje udove, što sačinjavaju Crkvu (Djela Ap. 20, 28). No jer smo već do sada dosta obširno pisali o Crkvi, koja se rodila na Križu, o Kristu, koji je darovatelj svietla i stvaralac svetosti, zatim o njemu kao o uzdržavaocu svoga mističnog Tiela, nije potrebno da to dalje razlažemo, nego sad više treba, da svi o tomu poniznim i pažljivim duhom razmišljamo, zahvaljujući neprestano Bogu. Što je pak naš Spasitelj nekoć viseći na Križu započeo, to On neprestance nastavlja u nebeskom blaženstvu[54]: »Glava naša, veli sv. Augustin, za nas posreduje: jedne udove prima, jedne bičuje, jedne očišćava, jedne tješi, jedne stvara, jedne poziva, jedne natrag dozivlje, jedne popravlja, jedne obnavlja« (Ennar. in Ps., LXXXV, 5: Migne, P. L., XXXVII, 1085). Mi pak svi moramo s Kristom u tom spasonosnom poslu sudjelovati, »jer se svi iz jednoga i po jednomu i sami spasavamo i druge spasavamo« (Klement Aleks., Strom., VII, 2: Migne, P. G., IX, 413).[55]

III. Crkva je »mistično« tielo

Prelazimo sad, Častna Braćo, na daljnje razpravljanje, u kojem želimo razjasniti, zašto se Tielo Kristovo, što jest Crkva, zove mistično. Taj na-

[54] Isus Krist ne samo da je naš odkupitelj, nego je i naš posrednik (mediator) kod Otca nebeskoga. Baš zato, jer ga je Otac ovlastio da bude posrednik, mogao je biti naš odkupitelj. Posredovanje svoje za nas nastavlja On i nakon što nas je odkupio, gore u nebeskoj slavi.

[55] Taj jedini po kojemu i u kojemu se mi spasavamo i druge pomažemo spasavati, jest Isus Krist. »Jedan je posrednik Boga i ljudi, Krist«, veli sv. Pavao (I. Tim. 2, 5).

ziv, kojim se služe brojni pisci staroga vremena, potvrđuju i mnoge izprave Rimskih Papa. Mnogi razlozi govore u prilog tomu nazivu: baš po njemu moći je razlikovati družtvovno Tielo Crkve, kojemu je Glava i upravljač Krist, od njegovoga fizičkog Tiela, rođenog od Djevice Bogorodice, kojim sjedi s desne Otcu i krije se pod euharistijskim velom;[56] i onda, što je zbog današnjih zabluda od velike važnosti, tim se nazivom Tielo Crkve razlikuje od svakoga naravnog bilo fizičkog bilo kako kažu moralnog tiela.

Razlika između Tiela mističnoga i tiela fizičkoga

Dok naime u naravnom (fizičkom) tielu princip jedinstva tako veže dielove, da su oni pojedini sasvim lišeni takozvane samosvojnosti, to u mističnom Tielu naprotiv, i ako je međusobna povezanost vrlo tiesna, sila njezina tako međusobno spaja udove, da oni pojedini sasvim sačuvaju vlastitu osobnost. Ako li promatramo međusobni odnos cjeline i pojedinih udova, vidjet ćemo, da su u svakom živom fizičkom tielu svi pojedini udovi određeni da konačno budu jedino na korist čitavoga tjelesnog sastava, dočim u družtvovnom skupu ljudi — ako gledamo samo pod vidom koristi — članovi, jer su osobe, usmjeruju se konačno u korist sviju i svakog pojedinog člana. Kao što je, — da se vratimo opet na naš predmet, — Sin Vječnoga Otca s neba sišao radi našega vječnoga spasenja, tako je osnovao i Tielo Crkve te ga obogatio Božjim Duhom, da omogući i osigura blaženi život

[56] Kristovo je fizičko Tielo ono, kojim je boravio nekoć na zemlji i sad se nalazi u nebesima. I u presv. Oltarskom Sakramentu jest to isto fizičko Tielo Gospodinovo, samo što nije prostorom omeđeno, iako je u prostoru. Crkva je mistično Tielo Kristovo.

bezmrtnim dušama prema onoj Apostolovoj: »Jer je sve vaše; a vi ste Kristovi; a Krist je Božji (I. Kor. 3, 23; Pijo XI, Divini Redemptoris: A. A. S. 1937, p. 80). Kao što je cilj Crkve dobro vjernika, tako je ona određena, da bude i na slavu Božju i na slavu Onoga, koga je Bog poslao: Isusa Krista.[57]

Razlika između mističnog Tiela i čisto moralnoga

Ako li uzporedimo mistično Tielo sa t. zv. moralnim, zapazit ćemo među njima ne malu razliku, što je od velikoga značenja i važnosti. U tielu, koje nazivaju moralnim, princip je jedinstva zajednički cilj i zajednička usmjerenost sviju k istom cilju pomoću družtvovne vlasti; dočim u mističnom Tielu, o kojem razpravljamo, k tomu nastojanju pridolazi i drugi unutarnji princip, koji postoji i djeluje kako u čitavom sastavu tako i u pojedinim njegovim dielovima, te je tako uzvišen, da sam po sebi nadilazi svaki drugi princip povezanosti bilo fizičkoga bilo moralnog tiela. A taj je, kako smo gore rekli, ne naravnoga nego vrhunaravnog reda, dapače, on je sam u sebi doista neizmjeran i nije stvorenje: To

[57] U ovom se odlomku crta razlika između fizičkog tiela (n. pr. čovječjega) i moralnog tiela. Pod moralnim tielom misli se družtvo, zajednica. Dok su u čovječjem tielu pojedini dielovi potpuno nesamostalni i neosobni, dotle članovi družtvovnog tiela ostaju samosvojne osobe i u udruženju. Nadalje, u ljudskom su tielu pojedini udovi stvoreni zato, da može živjeti tielo, dočim se ljudi udružuju u prvom redu zato, da udruženje bude njima, pojedincima, na korist. I Spasitelj je na zemlju sišao radi ljudi, ustanovio je i svoju Crkvu radi njihove duhovne koristi. Crkva je dakle moralno, družtvovno tielo (a ne fizičko). No nije ona samo moralno tielo poput ostalih ljudskih udruženja. Ona živi i vrhunaravnim životom, nju prožima Duh Sveti, Duh Kristov i zato ju zovemo mističnim tielom. Po tom ona daleko nadilazi obična ljudska udruženja. Ta se razlika i uzvišenost opisuje u sliedećem odlomku enciklike.

je naime Božanski Duh, koji je, kako veli Anđeoski Naučitelj, »jedan te isti brojem, a cielu Crkvu izpunja i povezuje« (De Veritate, q. 29, a. 4, c.).

Pravi dakle smisao ove rieči (mistično tielo), govori nam, da se Crkva, koju treba smatrati savršenim družtvom u svojoj vrsti, ne sastoji samo od družtvovnih i pravnih principa i zasada. Ona je bez sumnje daleko uzvišenija od sviju drugih zajednica ljudi (Uzpor. Leo XIII., Sapientiae christianae: A. S. S., XXII, p. 392.); ona ih nadilazi toliko, koliko je milost iznad naravi i koliko bezsmrtno nadilazi sve prolazne stvari (Uzpor. Leo XIII., Satis cognitum: A. S. S., XXVIII, p. 724). Družtva one vrste u prvome redu Ljudsku Zajednicu, ne treba dakako zato podcjenjivati; ipak Crkva nije družtvo jedino njihovog reda, kao što se ni čovjek ne sastoji samo od smrtnoga ovog tiela (Uzpor. Ondje, str. 710).

Premda naime i pravne zasade, na kojima je Crkva utemeljena i uređena, proizlaze iz božanske uredbe, koju je Krist dao, te i one doprinose postignuću vrhunaravnoga cilja, ipak ono, što kršćansku zajednicu uzdiže na stepen, koji sasvim nadilazi svaki naravni red, to je Duh našega Odkupitelja. On kao izvor milosti, darova i sviju karizmata trajno i snažno izpunja Crkvu i u njoj djeluje. Jer, kao što i sastav našega smrtnog tiela i ako je divno Stvoriteljevo djelo, ipak daleko zaostaje za uzvišenim dostojanstvom našega duha; tako i družtvovni uređaj kršćanske države, premda očituje mudrost svoga božanskog Graditelja, ipak je nešto zbilja nižega reda, ako se uzporedi s duhovnim darovima, kojima je (ta zajednica) obdarena i od kojih živi, (te ako se uzporedi) i s božanskim izvorom tih darova.

Juridična Crkva i Crkva ljubavi

Iz toga što smo, Častna Braćo, do sada razvijajući i tumačeći prikazali, jasno proizlazi, kako se u težkoj zabludi nalaze oni, koji si po svome prohtjevu predstavljaju Crkvu kao sakrivenu, a nipošto vidljivu; isto tako i oni, koji ju opet smatraju samo ljudskom ustanovom, koja ima stanovito disciplinsko ustrojstvo i izvanjske obrede, bez kakovog dioničtva na vrhunaravnom životu. (Uzpor. Ondje, str. 710). Dok naprotiv, kao što Krist, Glava i Uzor Crkve, »nije čitav (Krist), ako u njemu gledamo samo na vidljivu ljudsku narav..., ili samo na nevidljivu Božansku narav..., nego je On jedan sa dvie i u obadvie naravi..., tako je i mistično njegovo Tielo (Uzpor. Ondje, str. 710). Zato je Rieč Božja uzela na sebe ljudsku narav bolima podložnu, da se ustanovom vidljive zajednice Božanskom Krvi posvećene, čovjek privede putem vidljivog upravljanja k nevidljivim stvarima.« (Sv. Toma, De veritate, qu. 29, a. 4, ad 3).

Zato žalimo i osuđujemo i žalostnu zabludu onih, koji sanjaju o tobožnjoj nekakvoj Crkvi, koja bi bila družtvo što živi od (međusobne) ljubavi (članova) i veza im je (samo) u bratimstvu, dok toj zajednici suprotstavljaju — ne bez prezira — drugu, koju zovu juridičnom. A to dieliti je zabluda: oni naime ne vide da je Odkupitelj htio, da ista zajednica ljudi, koju je On osnovao, bude družtvo u svojoj vrsti savršeno te snabdjeveno pravnim (juridičnim) i družtvovnim (socialnim) uslovima (elementima) da može nastavljati na zemlji spasonosno djelo Odkupljenja (Sabor Vatik. Sess. IV. Const. dogm. de Eccl., prol.), a s istog tog razloga, radi postignuća tog istog cilja, htio je da istu tu zajednicu obogaćuje Duh (Sveti) Tješitelj darovima i milostima. Dà, Vječni je Otac htio, da ona bude »kraljevstvo ljubeznoga Sina njegovog« (Kološ. 1, 13); ali i kraljevstvo, u kojemu će svi

vjernici pružati podpunu podložnost pameti i volje svoje (Sabor Vatik., Sess. III. Const. de fide cath., cap. 3), te ponizne i podložne duše nasljedovati Onoga, koji je za nas »postao poslušan do smrti« (Filiplj., 2, 8). Ne može zato postojati nikakova prava suprotnost ili protivnost između nevidljivog, kako vele, poslanja Duha Svetoga i juridične vlasti, koju je Krist dao Pastirima i Naučiteljima; štoviše, to se dvoje, — kao tielo i duh u nama — međusobno popunjaju i usavršuju i proizlaze od jednog te istog našeg Spasitelja, koji ne samo da je, udahnuvši Božanski Dah, rekao: »Primite Duha Svetoga« (Ivan 20, 22), nego je i jasno naložio: »Kao što je mene poslao Otac, tako ja šaljem vas« (Ivan 20, 21) i opet: »Tko vas sluša, mene sluša« (Luk. 10, 16).[58]

Ako li vidimo u Crkvi nešto, što odaje slabost naše ljudske naravi, nema se to pripisati juridičnom njezinom uređenju, nego većma tužnoj sklo-

[58] Dvije su glavne zablude obzirom na narav Crkve. Jedni hoće, da Kristova Crkva bude samo nevidljiva zajednica duša, kojima struji vrhunaravni život Božjega Duha, a koja ne smije imati vanjskih uredbi ni pravne oznake savršenog ljudskog družtva. Ovi n. pr. preziru rimokatoličku Crkvu, jer da je razradila samo izvanjski svoj sistem, a da je zanemarila vrhunaravnost. Oni vele, da ne treba posebnih poglavara i zakona, nego, da će članove međusobno povezivati ljubav Kristova Duha. Štoviše, vele da nije Krist Gospodin nekima dao vlast auktoritativno naučavati, nego će vjernike prosvietljivati izravno sam Duh Sveti. Na to mi odgovaramo: kao što se čovjek sastoji od vidljivoga tiela i nevidljive duše, tako su i u Crkvi dva elementa: vidljivi i nevidljivi. Crkva mora biti vidljivo družtvo sa svojim zakonima i uredbama (juridičnost), da ju ljudi mogu zamietiti i da jasno vide put prema luci vječnoga spasenja. Ona uz to posjeduje i unutarnji nevidljivi život, koji je u tajanstvenom strujanju milosti (Crkva ljubavi). To dvostruko obilježje Crkve potječe od samoga Spasitelja, te zato prava Crkva ne može biti ni samo čisto juridična, kao ni podpuno nevidljiva, bez ikakovog

nosti pojedinaca na zlo, koju sklonost Božanski Osnivač Crkve trpi i u istim višim udovima svoga mističnog Tiela, da bi se izkušala krepost i ovaca i Pastira te da im porastu zasluge kršćanske vjere.[59] Krist naime ne će, kako smo gore rekli, da budu grješnici izključeni iz družtva, koje je On osnovao. Ako dakle neki udovi boluju na duhovnim bolestima, to ne može biti razlog, zašto bismo smanjili našu ljubav prema Crkvi, nego neka nam to bude povod, da povećamo svoju sućut prema njezinim udovima.

Jest, sveta je Majka (Crkva) divna, bez ikakve ljage, u sakramentima, po kojima rađa i hrani (svoju) djecu; u vjeri, koju neokaljanu čuva kroz sva vremena; u svetim zakonima, po kojima svima zapovieda i u evanđeoskim savjetima, preko kojih (nas) potiče; i napokon, u nebeskim darovima i karizmatima, po kojima rađa bezbrojne čete mučenika,

pravnog ustrojstva, nego ona mora posjedovati i jedno i drugo.

Druga je zabluda racionalistička, koja ne smatra Crkvu nikakovom vrhunaravnom ustanovom, kojom bi strujio kakav Božanski život, nego gleda na nju kao na jedno o b i č n o u d r u ž e n j e, što je slučajno nastalo te se sticajem sretnih okolnosti razvilo do stanovitog organizacijskog savršenstva. Protiv toj zabludi stoje svi oni dokazi o božanskom ustanovljenju i poslanju Crkve po Isusu Kristu kao i tekstovi Sv. Pisma, koji govore o božanskom životu, što ga posjeduje Crkva i oni, koji po sv. krštenju postaju njezini članovi te dionici božanske naravi.

[59] Griešan i nevaljan život katolika pa i istih službenika Crkve nema se pripisati u zlo Crkvi, njezinoj nauci ili ustrojstvu, nego neurednim sklonostima, koje su kao posljedica iztočnoga grieha u svakom čovjeku, bio on katolik ili poganin. Radi tih sklonosti, teže su naše kušnje, ali su zato veće zasluge, ako sačuvamo svoje kreposti i ako unatoč napastima napredujemo u dobru. Dakako, da bi onaj, koji bolje pozna nauku Crkve i na važnijem je položaju te prema tomu dobiva više vrhunaravnih pomoći, morao biti toliko bolji i životom uzorniji. Ako nije, sam će osobno biti za to odgovoran.

djevica i izpovjednika, a da nipošto ne izcrpi svoju plodnost (Uzpor. Sabor Vat., Sess., III, Const. de fide caht., c. 3). Ne može se njoj u zlo upisati, ako su neki udovi bolestni ili izranjeni. U njihovo ime ona svaki dan moli Boga: »Odpusti nam duge naše« te se i majčinski blago i odlučno bez odugovlačenja daje na njihovo duhovno liečenje.

Kad god dakle spominjemo »mistično« Tielo Isusa Krista, sama ta rieč znači za nas ozbiljnu opomenu. Ta je opomena na neki način sadržana u ovim riečima Sv. Leona: »Spoznaj, o kršćanine, svoje dostojanstvo, i ti, koji si postao dionikom Božje naravi, nemoj se nedostojnim življenjem vraćati u prijašnju nizkost. Misli na to, kakve Glave i kakvoga si Tiela ud« (Serm. XXI, 3 : Migne, P. L., XIV, 192—193).

DRUGI DIO:

SJEDINJENJE VJERNIKA U KRISTU I S KRISTOM U NJEGOVOM MISTIČNOM TIELU

Ugodno će nam biti sada, Častna Braćo, posebno progovoriti o našoj vezi s Kristom u Tielu Crkve, što je, — kako sasvim pravo veli Sv. Augustin (Uzpor. August., Contra Faust., 21, 8 : Migne, P. L., XLII, 392) — velika stvar, tajnovita i božanska, ali baš zato se često događa, da ju neki krivo shvaćaju i tumače. Ponajprije, jasno je, da je (to sjedinjenje s Kristom u Tielu Crkve) najtješnije: jer ne samo da ga Sveto Pismo uzoređuje s vezom čistoga braka i sa životnim jedinstvom mladica i čokota te sa sastavom našega tiela (Uzpor. Efež., 5, 22—23; Iv. 15, 1—5; Efež. 4, 16); nego je to tako tiesna veza, da — oslanjajući se na onu Apostolovu: »On (Krist) je Glava Tiela Crkve« (Kol. 1, 18) — najstarija i trajno po Otcima iznašana svjedočanstva uče, da Božanski Odkupitelj sa svojim družtvovnim Tielom sačinjava jednu mističnu osobu, ili kako veli Augustin: čitavoga Krista (Uzpor. Enarr. in Ps., XVII, 51 i XC, II, 1 : Migne, P. L., XXXVI, 154 i XXXVII, 1159). Tako, da se sam naš Spasitelj nije ustručavao u svome svećeničkom govoru ovu vezu uzporediti s onom, kakova je u onom tajanstvenom sjedinjenju, po kojem je Sin u Otcu, a Otac u Sinu (Iv. 17, 21—23).

Juridična i družtvovna veza

Naša veza u Kristu i s Kristom sastoji se u prvom redu u tomu, da zato, što je voljom svoga Osnivača kršćanska zajednica družtvovno i savršeno Tielo, treba da u njoj postoji međusobna veza sviju udova, radi njihove usmjerenosti k istom cilju. Što je pak plemenitiji cilj, prema kojemu je to nastojanje usmjereno, što je božanstveniji izvor iz kojega ono proizlazi, to je bez sumnje i uzvišeniji vez. Cilj je pak najviši: trajno posvećenje udova samoga Tiela u svrhu proslave Boga i Jaganjca, koji je zaklan (Otkriv. 5, 12—13). I izvor je (tog nastojanja) najbožanstveniji: to je ne samo zahtjev Vječnoga Otca i trajna volja našega Spasitelja, nego također i nutarnje nadahnuće i poticaj Duha Svetoga u pametima i dušama našim. Ako nije moguće bez Duha Svetoga probuditi ni najmanji čin, koji bi bio spasonosan, kako bi moglo nebrojeno množtvo bilo kojega naroda, bilo kojega plemena, zajednički nastojati oko proslave Trojedinog Boga, ako li ne po djelovanju Onoga, koji izlazi od Otca i jednoga i vječnog Sina po ljubavi.

A jer pak, kako smo gore rekli, ovakovo družtvovno Kristovo Tielo određenjem svoga Osnivača ima biti vidljivo, treba da se to zajedničko nastojanje sviju udova i izvanjski očituje, kako izpoviedanjem iste vjere, tako zajedničarstvom svetih sakramenata, dioničtvom u istoj žrtvi te napokon u djelotvornom izpunjavanju istih zakona. Zato je bez sumnje potrebno, da bude svima vidljiva vrhovna Glava to jest Vikar Isusa Krista na zemlji, koji će uspješno rukoviditi djelo međusobne suradnje udova, da se postigne preduzeti cilj. Kao što je naime Božanski Odkupitelj poslao Duha istine, koji u njegovo ime (Uzpor. Iv. 14, 16 i 26) nevidljivo upravlja Crkvom, tako je zapoviedio Petru i njegovim Nasljednicima, da zastupajući na zemlji njegovu Osobu, vrše vidljivu upravu kršćanske države.

Veza po vjeri, ufanju i ljubavi

Osim ove juridične povezanosti, po kojoj već samoj vez što postoji među udovima Crkve daleko nadilazi vezu članova bilo koje ljudske zajednice, pa i najsavršenije, treba pridodati i drugi razlog jedinstva, po kojemu smo najtješnije združeni i međusobno i s Bogom, a to su: kršćanska vjera, ufanje i ljubav.

»Jedan je Gospodin, kako napominje Apostol, i jedna vjera« (Efež. 4, 5), ona naime vjera kojom prianjamo uz jednoga Boga i uz Onoga, koga je On poslao, Isusa Krista (Uzpor. Iv. 17, 8). Kako se pak tiesno vežemo s Bogom po toj vjeri, govore nam rieči onoga Apostola, kojega je Isus posebno ljubio: »Koji prizna, da je Isus Sin Božji, Bog ostaje u njemu i on u Bogu« (I. posl. Iv. 4, 15). Jednako se po toj kršćanskoj vjeri vežemo i međusobno i s našom Božanskom Glavom. Jer kolikogod nas je vjernika »imajući isti duh vjere« (II. Korinć. 4, 13) istim smo Kristovim svietlom prosvietljivani, istom Kristovom hranom hranjeni i istom Kristovom vlašću i učiteljstvom upravljani. Jer u svima živi isti duh vjere, to svi istim životom »živimo u vjeri Sina Božjega, koji nas je ljubio i predao sebe za nas« (Uzpor. Galać. 2, 20); i Krist, Glava naša, koji postaje nazočan po živoj vjeri u nama i stanuje u srdcima našim (Uzpor. Efež. 3, 17), kao što je začetnik naše vjere, tako će ju On i dovršiti (Uzpor. Žid. 12, 2).[60]

Kao što, dok živimo ovdje na zemlji, prianjamo vjerom uz Boga kao uz izvor istine, tako po kreposti kršćanskoga ufanja čeznemo za njim, kao izvorom blaženstva, »čekajući blaženu nadu i dolazak slave velikoga Boga« (Tit. 2, 13). Radi ove obće čežnje za nebeskim kraljevstvom, zbog koje ne će-

[60] Vjeru će našu Krist dovršiti, kad dođemo u nebo, gdje će nam dati da g l e d a m o ono što sada v j e r u j e m o. Vidi bilježku br. 48.

mo da imamo ovdje grad, koji ostaje, nego tražimo onaj koji ima doći (Uzpor. Žid. 13, 14), i žudimo za nebeskom slavom, nije se Apostol Naroda ustručavao reći: »Jedno ste Tielo i jedan Duh, kao što ste i pozvani u jednoj nadi prema zvanju svome« (Efež. 4, 4); štoviše, da je ta nada u slavu: Krist u nama (Uzpor. Kološ. 1, 27).

Ako li vez vjere i ufanja, kojim smo združeni s Božanskim Odkupiteljem u njegovom mističnom Tielu, imade tako veliku važnost i značenje, nije manje važna i plodonosna veza ljubavi. Jer ako je već u naravnom redu nešto najuzvišenije ljubav, koja rađa pravim prijateljstvom što ćemo reći o onoj vrhunaravnoj ljubavi, koju u naše duše ulieva sam Bog? »Bog je ljubav i koji ostaje u ljubavi, u Bogu ostaje i Bog ostaje u njemu« (I. posl. Iv. 4, 16). Bog je to tako uredio, dok ga ljubimo, da nam On ljubav uzvraća i da Ga ta ljubav dovodi k nama prema onoj: »Tko mene ljubi... i Otac će moj ljubiti njega i k njemu ćemo doći i kod njega ćemo se nastaniti« (Iv. 14, 23). Ljubav nas dakle jače nego li ikoja druga krepost veže s Kristom. Razžareni Njegovim nebeskim žarom, toliki sinovi Crkve veselili su se što smiju za Njega trpjeti uvrede te do zadnjega daha života i do prolievanja krvi, sve, pa i najteže vršiti i podnositi. Zato nas božanski naš Spasitelj žarko potiče ovim riečima: »Ostanite u ljubavi mojoj«. A jer je ljubav, ako se ne očituje i na neki način dovrši u dobrim djelima, stvar suhoparna i podpuno prazna, zato odmah dodaje sliedeće: »Ako moje zapoviedi uzdržite, ostat ćete u mojoj ljubavi, kao što sam i ja održao zapoviedi svojega Otca i ostajem u njegovoj ljubavi«. (Iv. 15, 9—10).

Ljubav prema bližnjemu

Ovoj pak ljubavi spram Boga i Krista mora odgovarati ljubav prema bližnjemu. Jer kako možemo tvrditi da ljubimo Božanskog Spasitelja, ako mr-

zimo one, koje je On odkupio svojom dragocjenom Krvi, da ih učini udovima svoga mističnog Tiela? Zato nas opominje onaj Apostol, kojega je više od drugih Krist ljubio: »Ako tko reče: ljubim Boga, a mrzi na brata svojega, laža je. Jer tko ne ljubi brata svojega, kojega vidi, kako može ljubiti Boga, koga ne vidi? I ovu zapovied imamo od Boga: tko ljubi Boga, da ljubi i brata svojega« (I. posl. Iv. 4, 20—21). Štoviše, valja uztvrditi i to, da ćemo mi biti to jače sjedinjeni s Bogom, s Kristom, što ćemo više biti udovi jedan drugomu (Rimlj. 12, 5), koji se brinu jedni za druge (I. Korinć. 12, 25); kao što i s druge strane, što ćemo biti žarčom ljubavlju vezani uz Boga i Božansku našu Glavu, to ćemo više prianjati jedni uz druge i jače biti ljubavlju međusobno povezani.

Isusova ljubav prema nama

Nas je pak Jedinorođeni Sin Božji prije početka svieta k sebi prigrlio vječnim i neograničenim svojim spoznanjem i trajnom ljubavlju. I da tu ljubav pokaže vidljivo i načinom koji upravo zapanjuje, združio je sa sobom našu narav u hipostatskom sjedinjenju; po čemu se zbiva — ono što liepom nekom jednostavnošću izrazuje Maksim Turinski — da »u Kristu naše tielo nas ljubi« (Serm. XXIX: Migne, P. L., LVII, 594).[61]

Ovakovo poznanje puno ljubavi, s kojim nas je Božanski Odkupitelj pratio već od prvoga časa svoga Začeća, nadilazi svaki ljudski um; jer On po onom blaženom gledanju što ga je uživao odkako se pojavio u krilu Bogorodice, stalno i trajno misli na sve udove mističnoga Tiela i ljubi ih spasonosnom ljubavlju. O divne li Božje milostivosti prema nama, o neprocjenivog li načina neizmjerne ljubavi! U jaslicama, na Križu, u vječnoj Otčevoj slavi,

[61] O hipostatskom sjedinjenju Sina Božjega sa čovječjom naravi vidi bilježku br. 46.

Krist gleda pred sobom sve udove Crkve jasnije i grli ih većom ljubavlju, nego li majka svoga sina, što joj je u krilu; jače (ih pozna i ljubi), nego li pojedinac sam sebe poznaje i ljubi.

Crkva je na neki način usavršenje Krista

Iz ovoga, što smo do sada kazali, Častna Braćo, lako se razabire, zašto Apostol Pavao tako često piše, da je Krist u nama, a mi u Kristu. Postoji za to i dublji razlog. Kako smo naime gore dosta podrobno razložili, u nama je Krist po svojem Duhu, s kojim nas združuje i po kojem djeluje u nama tako, da što god božanskoga čini Duh Sveti u dušama, treba reći, da to ondje čini i Krist (Uzpor. Sv. Toma, Comm. in Ep. ad Eph. cap. II, lect. 5). »Ako tko nema Duha Kristova, veli Apostol, on nije njegov: a ako je Krist u vama... duh živi radi toga, jer ste opravdani« (Rimlj. 8, 9—10).

Radi ovoga priobćivanja Kristovoga Duha, — po čemu se svi izvrstni, obilni i plodonosni darovi kreposti i karizmata Glave slievaju u sve udove Crkve te se prema položaju, koji (ti udovi) u mističnom Tielu Kristovom zauzimlju, danomice usavršuju, — postaje Crkva kao neka punina i nadopuna Krista; Krist se dakle u svemu na neki način u Crkvi dovršuje (Uzpor. Sv. Toma, Comm. in Ep. ad Eph., cap. I. lect. 8). Ovim smo se riečima dotakli i razloga, zašto, — prema nauci sv. Augustina, koju smo već u kratko naveli, — mistična Glava, Krist i Crkva — koja ovdje na zemlji kao drugi Krist zastupa Njegovu osobu, — sačinjavaju jednog novog čovjeka, u kojem se, u svrhu nastavljanja odkupiteljskog djela Križa, združuju nebo i zemlja. Zato zovemo Kristom i Glavu i Tielo; to je čitav Krist.[62]

[62] Glava Crkve je fizički Krist, koji posjeduje svoje fizičke udove. U Crkvi On dobiva i mistične udove, On u njoj dobiva kao neku svoju puninu, usavršenje.

Nije Nam dakako nepoznato, da postoje mnoge prepreke za shvaćanje i tumačenje ove tajanstvene nauke o našem sjedinjenju s Božanskim Odkupiteljem, a napose o stanovanju Duha Svetoga u dušama, koje (prepreke), radi ograničenosti razuma onih, koji ih proučavaju, zavijaju tu tajanstvenu nauku kao u neku maglu. Ali znamo i to, da će iz izpravnog i marnog proučavanja ovog predmeta i iz međusobnog razračunavanja raznih mišljenja te natjecanjem među vrstama shvaćanja — samo ako će takovo istraživanje biti vođeno ljubavlju i s dužnom odanošću prema Crkvi — izbiti i proizteći nove spoznaje veoma dragocjene za unapređenje svetih nauka ove vrste. Zato nipošto ne osuđujemo one, koji idu raznim putovima i načinima, da bi dokučili i prema mogućnostima osvietlili tajnu ovog divnog našeg sjedinjenja s Kristom. Ali što svima mora biti zajedničko i o čemu nema razprave, — ako hoće, da ne zastrane od prave nauke i od pravog učiteljstva Crkve — jest, da zabace svako tumačenje ovoga mističnog sjedinjenja, prema kojem bi (tumačenju) u kojem bilo smislu vjernici bili tako uzdignuti iznad naravi i tako krivo u vrhunaravnost uvršteni, da bi se njima pripisivalo kao vlastito bilo koje svojstvo vječnoga Boga. Osim toga neka imaju čvrsto na pameti to, da je u ovim stvarima sve zajedničko Presvetomu Trojstvu, štogod se odnosi na Boga kao vrhovni uzrok djelovanja.[63]

[63] Ovdje je sv. Otac upozorio čega se neka teolozi čuvaju, opisujući način našeg sjedinjenja s Kristom ili način prebivanja Duha Svetoga, odnosno presv. Trojstva u nama. Neka paze naime, da ne bi toliko uzdigli čovjeka u vrhunaravnom pogledu, da bi mu pridavali Božje vlastitosti, da bi ga izjednačili s Bogom. To bi bio mistični panteizam. Osim toga, veli sv. Otac, sva ta vrhunaravna djelovanja u nama jesu vlastitost čitavoga presv. Trojstva, a ne izključivo jedne samo Osobe (n. pr. Duha Svetoga). U ostalim stvarima ostavlja teolozima slobodu shvaćanja i razpravljanja.

Potrebno je da misle i na to, da se tu radi o skrivenoj tajni, u koju se u ovom zemaljskom progonstvu ne može podpuno zagledati, ma kako zastor odkrivali, niti ju je moguće ikad ljudskim jezikom opisati. Kaže se, da Božanske Osobe stanuju (u nama), u koliko su nedokučivim načinom prisutne u razumnim stvorovima, koji s njima saobraćaju po spoznajama i po ljubavi (Uzpor. Sv. Toma, I, qu. 43, a. 3), ali na neki način, koji sasvim nadilazi svaku narav, te je najtješniji i sasvim osebujan. Da bar malo zagledamo u to, nemojmo podcieniti onaj put i način, koji Sabor Vatikanski (Sess. III, Const. de fide cath., cap. 4) za takve stvari veoma preporuča; a koji nam daje svietla za bar djelomično upoznavanje Božjih tajna; taj je pak način u tomu, da uzpoređujemo tajne međusobno i opet s njihovom konačnom svrhom.[64] Zato je vrlo zgodno ono, što Naš Predšastnik bl. usp. Leon XIII., govoreći o ovom našem sjedinjenju s Kristom i o stanovanju (Duha) Svetoga Tješitelja u nama, obraća pogled na ono blaženo nebesko gledanje, u kojem će se ova mistična veza jednom dovršiti i postići svoje usavršenje. »Ova divna veza, veli on, koju nazivamo prebivanjem (Božjim u nama), razlikuje se od one kojom su nebesnici združeni s Bogom u blaženstvu, samo položajem iliti stanjem« (Uzpor. Divinum illud: A. S. S. XXIX, p. 653).[65] U tom će se gledanju moći na sasvim čudesni način ojačanim vrhunaravnim svietlom promatrati Otca, Sina i Božjega Duha, kroz svu vječnost iz najveće blizine gledati izlaženje Božanskih Osoba i uživati slično blaženstvo, kakovo posjeduje presveto i nerazdruživo Trojstvo.

[64] Vidi o tom u bilježci br. 7.

[65] Razlika stanja iliti položaja je u tome, što smo mi još putnici na zemlji, a oni su blaženi posjednici neba, osobito onog posebnog vrhunaravnog dara (lumen gloriae) kojim im je omogućeno otvoreno promatranje neizmjernog života Božjega Bića.

Presveta Euharistija slika i sredstvo našega sjedinjenja s Kristom

Čini nam se, kao da bi bilo nepodpuno ovo što smo do sada iznieli o najužem sjedinjenju mističnog Tiela Isusa Krista s njegovom Glavom, kad ne bi k tomu dodali barem nešto o Presvetoj Euharistiji, po kojoj se to sjedinjenje u ovom smrtnom životu razvija do najvišega stupnja.

Htio je naime Krist Gospodin, da se to divno i nikad dosta pohvaljeno sjedinjenje, po kojem se združujemo međusobno i sa našom Božanskom Glavom, posebno očituje vjernicima po Euharistijskoj Žrtvi. Kod te žrtve svećenici zastupaju ne samo našega Spasitelja, nego i čitavo mistično Tielo te pojedine vjernike; tu ujedno i sami vjernici, združeni zajedničkim prošnjama i molitvama, po rukama istoga svećenika prikazuju Vječnomu Otcu najmiliji prinos hvale i zadovoljštine za potrebe čitave Crkve: neokaljanog (naime) Jaganjca, koji postaje prisutan na oltaru jedino po rieči svećenika.[66] I kao što je Božanski Odkupitelj umirući na Križu, sama sebe prikazao Vječnom Otcu kao Glavu čitavoga ljudskoga roda, tako On »u ovoj čistoj žrtvi« (Malah., 1, 11) prikazuje nebeskom Otcu ne samo sebe, kao Glavu Crkve, nego (prikazuje) u sebi i svoje mistične udove, koje sve, pa i one slabije i bolestnije nosi On u svojemu Srdcu punom ljubavi.

Sakramenat Euharistije, ta živa i predivna slika jedinstva Crkve — u koliko kruh, koji se posvećuje, od mnogog zrnja postaje jedna cjelina (Uzpor. Didache, 9, 4) — daruje nam sâm izvor nebeske milosti, da od Njega crpimo onoga Duha ljubavi, po kojem ne živimo više našim životom nego

[66] Dok sv. Otac izjavljuje, da i vjernici prinose Otcu Nebeskom žrtvu sv. Mise, ističe, da se pretvorba prilika kruha i vina zbiva j e d i n o po riečima svećenikovim. Bili bi u vjerskoj zabludi (herezi) oni, koji bi j e d n a k u u l o g u kod sv. Mise pripisivali vjernicima, kao svećeniku.

Kristovim i u svim udovima njegovog družtvovnog Tiela ljubimo samog Odkupitelja.

Zato, ako li ih danas, u ovim težkim prilikama vremena, imade dosta, koji su se toliko priljubili uz Krista Gospodina, velom Euharistije zakritoga, da ih od njegove ljubavi nisu kadri razstaviti: ni nevolja, ni stiska, ni glad, ni golotinja, ni pogibao, ni progonstvo, ni mač (Uzpor. Rimlj. 8, 35), tada je jasno, da sveta Pričest — čije je češće primanje, čak od djetinjstva, po Božjem Promislu opet uvedeno, — može biti izvor takove jakosti, koja je neriedko kadra učiniti od kršćana i heroje te ih podržavati.

TREĆI DIO:

PASTIRSKE OPOMENE I POTICAJI

Zablude na polju duhovnosti

Častna Braćo! Budu li vjernici ovo što smo rekli pobožno i izpravno shvaćali i toga se brižno držali, lako će se očuvati i od onih zabluda, koje proizlaze iz proizvoljnog iztraživanja ovog težkog predmeta, a vrlo su za vjeru opasne i smućuju duše.

Krivi misticizam

Ima ih naime, koji ne paze dosta na to, da je Apostol Pavao o ovom predmetu rabio rieči samo u prenesenom smislu i jer ne čine ono što bi trebalo, naime, ne luče posebne i vlastite oznake tiela fizičkoga, moralnoga (i) mističnog, izkrivljeno prikazuju (ovu) vezu; i dok s jedne strane zahtievaju, da se mora držati, da se Božanski Odkupitelj i udovi Crkve vežu i spajaju u jednu fizičku osobu, te ljudima pridaju Božanske osebine, dotle s druge strane iziđe, da je Krist Gospodin podvrgnut zabludama i ljudskoj sklonosti na zlo.[67] Zabludi takvog

[67] Sjedinjenje s Kristom u fizičkoj osobi značilo bi, da naše osobe prestaju biti samosvojne, nego postaju Božanska Osoba Kristova. Gube samosvojnost, potom i odgovornost za svoje čine. Po toj bi nauci to bio Krist, koji je u zabludi i koji griješi u nama. Svakako je to strašno krivovjerje, taj lažni misticizam. Sjedinjenje naše s Kristom sastoji se u mističnoj vezi, po kojoj naše osobe ostaju i dalje samosvojne. Vidi bilježke br. 52 i 57.

naučavanja veoma se protive i katolička vjera i nauka svetih Otaca, a također sasvim drugčije misli i izjavljuje se i Apostol Naroda, koji, makar da dovodi u divnu vezu Krista i njegovo mistično Tielo, ipak jedno od drugoga razlikuje, kao Zaručnika od Zaručnice (Uzpor. Efež. 5, 22—23).

Opasni kvietizam

Jednako je tako daleko od istine i opasna zabluda onih, koji iz tajanstvene veze nas sviju s Kristom nastoje izvesti neki ludi, kako vele: kvietizam. Prema toj se nauci sav duhovni život kršćana i njihovo napredovanje u krepostima pripisuje jedino djelovanju Duha Svetoga, a da se izključuje i pušta po strani naše sudjelovanje i saradnja, koju moramo pružati (djelovanju Duha Svetoga). Jasno, da nitko ne može niekati, da je Sveti Duh Isusa Krista doista jedini izvor, iz kojega proizlaze svaka vrhunaravna sila za Crkvu i njezine udove. Jer »Gospod daje milost i slavu«, veli Psalmista (Psal. 83, 12). Ali ipak, da bi ljudi stalno uztrajali u djelima svetosti, da napreduju u milosti i kreposti vesela srdca, napokon, da osim što sami postojano teže prema vrhuncu kršćanskoga savršenstva i druge koliko mogu na to potiču, sve to ne će Duh nebeski izvoditi ako li ljudi s njime ne sarađuju svojim svakodnevnim i aktivnim sudjelovanjem. Jer »ne dolaze Božja dobra onima, koji spavaju, nego onima, koji bdiju«, veli (sv.) Ambrozije (Expos. Evang. sec. Luc., IV, 49 : Migne, P. L. XV, 1626). Jer ako li se udovi našega smrtnog tiela jačaju i postaju krepči stalnim gibanjem, bez sumnje se to obistinjuje još više u družtvovnom Tielu Isusa Krista, gdje pojedini udovi imadu svaki svoju slobodu, savjest i vlastito djelovanje. Zato onaj, koji je rekao: »Živim, ali ne više ja, nego Krist živi u meni« (Galać. 2, 20), isti taj nije propustio uztvrditi: »Milost njegova (t. j. Božja) nije bila bez ploda u meni, nego sam radio više od sviju njih: ali ne ja,

nego milost Božja samnom« (I. Korinć. 15. 10). Po svemu je dakle jasno, da po ovakovim krivim naukama ne bi ovo otajstvo, o kojem je rieč, bilo na duhovnu korist vjernika, nego na njihovu tužnu propast.

Zablude o izpoviedi i molitvi

Iz njihovih krivih zasada proizlazi, što neki tvrde, kako ne treba toliko naglašavati često izpoviedanje lakih grieha, jer da je zgodnija ona općenita izpovied što ju čini Zaručnica Kristova (Crkva) sa svojim sebi pripojenim sinovima, preko svećenikâ, kad pristupaju k oltaru. Istina je, da se može što je vama, Častna Braćo, dobro poznato, oproštenje ovih grieha (t. j. lakih) postići na više načina, koje doista treba pohvaliti, ali u svrhu, da bi svaki dan živo napredovali na putu kreposti, veoma želimo preporučiti onaj pobožni običaj česte izpoviedi, što ga nije Crkva uvela bez poticaja Duha Svetoga. Česta izpovied omogućuje veće pravo poznavanje samoga sebe, povećava porast kršćanske poniznosti, ništi moralnu zločestoću, ustuk je protiv duhovnoj lienosti i mlakosti, čisti savjest, jača volju, omogućuje spasonosno vodstvo duša i snagom se samoga sakramenta povećava milost. Neka znadu, napose oni iz redova mlađega klera, koji umanjuju i oslabljuju vriednost česte sv. izpoviedi, da poduzimaju nešto što je protivno Kristovom Duhu i što neizrecivo škodi mističnom Tielu našega Spasitelja.[68]

[68] Zabludu kojom se omalovažuje izpoviedanje l a k i h grieha u sakramentu pokore pripisuje Sv. Otac nekima od m l a đ e g a klera. Mlađi je kler naime više zastupan u t. zv. l i t u r g i j s k o m p o k r e t u, koji je pokret za duhovni preporod duša veoma blagotvoran. Može se naći na tom području gdjekoji, koji zađe predaleko, te omalovažava često izpoviedanje samih lakih grieha, s razloga, što možemo oproštenje istih postići i na druge načine (n. pr. u konfiteoru kod sv. Mise). Sv. Otac brani i vrlo preporuča čestu sv. izpovied te nabraja mnogobrojne koristi, što odatle za duhovni napredak izlaze. Napose su dragocjene t. zv. sakramentalne milosti. Vidi o tom u bilježci br. 14.

Neki su opet koji osporavaju svaki zbiljski učinak našim molitvama, kojima nešto prosimo[69] ili koji nastoje uvjeriti ljude, da su privatne molitve bez prave vriednosti nego da je prava molitva tek javna, koja se vrši u ime Crkve, jer ta proizlazi iz mističnoga Tiela Kristovog. To je pak krivo: jer nije Božanski Odkupitelj sa sobom najuže povezao samo svoju Crkvu, ljubljenu Zaručnicu, nego u njoj također i duše sviju pojedinih vjernika, s kojima On živo želi što srdačnije razgovarati, napose poslije Svete Pričesti. Premda je javna molitva, jer ju vrši Majka Crkva, radi dostojanstva Kristove Zaručnice, odličnija od sviju drugih, ipak sve molitve pa i najprivatnije ne gube ni na dostojanstvu ni na djelotvornosti te (i one) mnogo doprinose koristi i svega mističnog Tiela; jer sve što pojedini udovi čine dobro i izpravno u tom Tielu, ne može, a da ne bude to spasonosno za sve, radi Općinstva Svetih. Niti se može braniti pojedinim ljudima, zato što su članovi ovoga Tiela, da ne mole za sebe i posebne milosti ili što je potrebno za ovaj život, ako se dakako podlažu volji Božjoj: jer oni ipak ostaju samosvojne osobe i svaki ima svoje vlastite potrebe (Uzpor. Sv. Toma, II. II, qu. 83, a. 5 et 6). Kako pak moraju svi veoma cieniti razmatranje nebeskih stvari, dokazuju to ne samo crkveni izvori, nego i uporaba i primjer sviju, koji su se odlikovali svetošću.

Ima napokon još i takovih, koji vele, da svoje molitve nemamo upravljati na samu osobu Isusa

[69] To bi bili oni, koji n. pr. vele, da Bog znade što nama treba i što će nam dati, pak da nema smisla posebno nešto prositi, nego da je jedino razborita molitva kojom se Boga slavi. Jest, molitva s l a v l j e n j a Boga je najsavršenija molitva, ali se ne smije prezreti ni nazvati bezsmislenom molitva p r o š n j e. Ta vidimo i u samoj liturgiji, kako sv. Crkva moli za svoju djecu različita, pa i vremenita dobra, dakako sve u vidu one: »Ne moja, nego Tvoja nek' se vrši volja.«

Krista, nego na Boga ili Vječnom Otcu po Kristu, jer da našega Spasitelja kao Glavu njegovoga mističnog Tiela treba smatrati samo »posrednikom između Boga i ljudi« (I. Timot. 2, 5). To ne samo da se protivi shvaćanju Crkve i kršćanskom običaju, nego ne odgovara ni istini. Jer Krist je, da govorimo u doslovnom smislu i točno, Glava čitave Crkve po obadvim svojim naravima zajedno (Uzp. Sv. Toma, De Veritate, qu. 29, a. 4, c), kao što je uostalom i sam izjavio: »Ako li me što zamolite u moje ime, to ću učiniti« (Ivan 14, 14). I premda se, osobito u Euharistijskoj Žrtvi — gdje Krist posebnim načinom, jerbo je On ujedno svećenik i žrtva, vrši službu posrednika — molitve većim dielom upravljaju Vječnomu Otcu po njegovom Jedinorođencu, ipak se, i ne rietko, pa i u samoj sv. Misi obraćamo molitvama i Božanskom Odkupitelju, jer potrebno je, da svi kršćani znadu i jasno uvide, da je čovjek Isus Krist također Sin Božji i sâm Bog. I zato, dok se vojujuća Crkva klanja i moli neokaljanom Jaganjcu i presvetoj Hostiji, kao da prilaže glas svoj glasu slavne Crkve, koja vječno pjeva: »Onome što sjedi na priestolju i Janjetu: blagoslov i čast i slava i vlast u vieke vjekova« (Apokal. 5, 13).

Poticaj da ljubimo Crkvu

Nakon što smo, Častna Braćo, kao Učitelj sveobće Crkve osvietlili pameti svietlom istine, razlagajući ovu tajnu koja sadrži čudesnu vezu svih nas s Kristom, s razloga pastirske naše službe smatramo zgodnim, da još posebno potaknemo duše, kako bi to mistično Tielo uzljubile onom gorućom ljubavi, koja nije samo u mislima i riečima, nego i u djelima. Ako li su sljedbenici Starog Zakona pjevali o svome zemaljskom Gradu: »Ako bih zaboravio tebe, Jerusaleme, neka usahne desnica moja: neka mi jezik prione za nebce, ako se tebe ne bih spomenuo; ako ne bih držao Jerusalema visoko iznad svake radosti svoje« (Psal. 136, 5—6), s koliko većim ponosom i bujnijom radosti moramo mi klicati zato, što smo stanovnici grada, od živog i izabranog kamenja sagrađenog na svetoj gori, »na glavnom ugaonom kamenu Isusu Kristu« (Efež. 2, 20; I Petrova 2, 4—5). Jer se ne može zamisliti ništa uzvišenijeg, ništa uglednijeg, i bez sumnje, ništa častnijeg, nego li je: biti član svete, katoličke, apostolske i Rimske Crkve, po kojoj postajemo udovi jednoga istoga toli častnog Tiela, nama ravna jedna zajednička tako uzvišena Glava; prožima nas jedan te isti Božji Duh; hranjeni smo u ovom zemaljskom progonstvu jednom te istom naukom i istim Anđeoskim Kruhom, sve dotle, dok konačno ne budemo uživali zajedničko i vječno blaženstvo u nebu.

Načini naše ljubavi prema Crkvi

Da ne bismo bili zavedeni od anđela tmine, koji se pretvara u anđela svietla (Uzpor. II. Korinć. 11, 14), neka nam bude vrhovni zakon (te) naše ljubavi to, da Zaručnicu Kristovu ljubimo onakovu, kakovom ju je Krist htio imati te ju svojom krvlju odkupio. Moraju nam biti veoma dragi ne samo sakramenti, kojima nas hrani Crkva, ta ljubezna Majka, ne samo blagdani, kojima nas tješi i razveseljuje i svete pjesme i liturgijski obredi, po kojima podiže naše pameti k nebeskim stvarima, nego i takozvani sakramentali[70] i one razne pobožne vježbe, po kojima ona duše vjernika puni slastima Kristovog Duha i utjehom. I ne samo da nam je dužnost, kako dolikuje sinovima, uzvraćati Crkvi majčinsku njezinu ljubav, koju ona prema

[70] Sakramentali su blagoslovine: na pr. blagoslovena voda, jelo, svieće, razna blagoslivanja. Vidi knjižicu: Matija Kulunčić D. I., Blagoslovine sv. Katoličke Crkve (Split, 1937.).

nama goji, nego moramo poštivati i vlast, koju joj je Krist dao, a koja (vlast) zarobljuje naš razum za pokornost Kristovu (Uzpor. II. Korinć. 10, 5). I zato se od nas traži: da se pokoravamo njezinim zakonima i ćudorednim zapoviedima, koje su kadkada i težke našoj naravi zbog posljedica njenog pada po iztočnom griehu; nadalje, da buntovno naše tielo svojevoljnom pokorom krotimo; štoviše, potiče nas, da se kadkada odrečemo i onih ugodnosti, koje nisu opasne. Nije dosta ni to, da bismo ovo mistično Tielo ljubili samo u koliko je preodlično radi Božanske Glave i bogatih vrhunaravnih darova, nego ga treba obuhvaćati djelotvornom ljubavlju i u koliko se očituje u nama smrtnicima, pa i preko ljudskih i slabih elemenata, koji kadkada nisu vriedni onoga položaja, što ga zapremaju u tom častnom Tielu.

Gledajmo u Crkvi samoga Krista

Da pak ljubav, što u našim dušama stoluje, bude čvrsta i temeljita i da ona iz dana u dan raste, naviknimo se na to, da u Crkvi gledamo samoga Krista. Krist je naime, koji u Crkvi svojoj živi, koji po njoj naučava, upravlja i posvećuje; Krist je također, koji se na razne načine očituje preko raznih svojih družtvovnih udova. Kada bi se svi kršćani doista trsili, da žive po duhu ovakove žive vjere, tada bi bez sumnje, ne samo častno i s dužnim poštovanjem susretali odličnije udove ovoga mističnog Tiela, osobito one, koji će po odredbi Božanske Glave morati jednom polagati račun za duše naše (Uzpor. Židov. 13, 17),[70a] nego bi im bili veoma na srdcu i oni (udovi), koje naš Spasitelj osobito ljubi: a to su bolestnici, ranjeni i bolni, kojima treba bilo naravnog bilo vrhunaravnog lieka; to su djeca, čija se nevinost može danas tako lako upropastiti i čija se dušica može kao vosak oblikovati; to su napokon i siromasi: dok njih pomažemo, mora se iz naše prevelike milosrdnosti vidjeti, da u njima gledamo osobu samoga Isusa Krista.

[70a] To su duhovni pastiri (svećenici i biskupi).

S pravom nas podsjeća Apostol: »Potrebniji su udovi Tiela, koji izgledaju slabiji; i većom pažnjom pazimo na one udove Tiela, koje smatramo kao manje častne« (I. Korinć. 12, 22—23). Poradi najviše službe, koju obnašamo, smatramo se Mi u savjesti obvezanima, da tu vrlo ozbiljnu rieč ponovno naglasimo danas, kad s velikom žalošću gledamo, da se kadšto oduzima život tjelesno nakaznima, ludima i zaraženima nasljednim bolestima, jer da su neugodni teret za zajednicu; i to neki iztiču kao novo iznašašće ljudskoga napredka i da je to za obću korist. A tko pametan ne vidi, kako se to strahovito protivi ne samo naravnom i Božjem zakonu (Uzpor. Decret. S. Officii, 2. Dec. 1940: A. A. S., 1940, p. 553), koji je upisan u sve duše, nego i plemenitijim osjećajima čovječnosti? Zato krv takovih, koji su našem Odkupitelju to draži, što su većeg smilovanja vriedni, »više sa zemlje k Bogu« (Uzpor. Gen., 4, 10).

Ugledajmo se u Kristovu ljubav prema Crkvi

Da ona prava ljubav, kojom u Crkvi i u njezinim udovima moramo gledati našega Spasitelja, ne bi malo pomalo u nama oslabila, zgodno je promatrati samoga Isusa kao najveći uzor ljubavi prema Crkvi.

Ponajprije ćemo nasljedovati širinu te ljubavi. Jedna je dakako Kristova Zaručnica, naime Crkva; ipak je ljubav Božanskog Zaručnika tako široka, da nikoga ne izključujući, grli u svojoj Zaručnici čitav ljudski rod. Zato je naš Spasitelj prolio krv svoju na križu, da s Bogom izmiri sve ljude, podieljene narodnošću i rasom, te da ih u jednom

Tielu sastavi. Zato prava ljubav prema Crkvi zahtieva ne samo da budemo unutar samoga Tiela jedan drugome udovi, koji se brinu jedan za drugoga (Uzpor. Rimlj. 12, 5; I. Korinć. 12, 25), i ako se slavi jedan ud, da se ostali s njime raduju, a ako li strada, moraju ostali s njim suosjećati (Uzpor. I. Korinć. 12, 26), nego da i druge ljude, koji još nisu s nama u Crkvi spojeni, priznamo braćom Kristovom po tielu, koji su zajedno s nama pozvani k istom vječnom spasenju.[71] Istina je, nažalost, osobito dandanas, da ne manjka i takovih, koji oholo veličaju razdvojenost, mržnju i odmazdu kao nešto što uzdiže i povećava dostojanstvo čovjeka i njegovu vriednost. Mi pak, dok sa žalošću gledamo tužne plodove te nauke, sliedimo svoga miroljubivog Kralja, koji nas je učio ljubiti ne samo one, koji nisu rođeni od istog naroda ni od iste rase (Uzpor. Luka 10, 33—37), nego i iste neprijatelje (Uzpor. Luka 6, 27—35; Mat. 5, 44—48). Mi, čije je duše prožela mila rieč Apostola Naroda, zajedno s njime slavimo duljinu, širinu, visinu i dubinu ljubavi Kristove (Uzpor. Efež. 3, 18); koju niti može raztrgati različnost roda i običaja, niti ju širina silnog oceana može oslabiti, a ne mogu je uništiti ni ratovi, bili oni opravdani ili nepravedni. U pretežki ovaj čas, Častna Braćo, kad tolike boli muče tjelesa a žalosti (muče) duhove, potrebno je sve potaći na ovu nadnaravnu ljubav, kako bi se udružile snage sviju dobrih — mislimo napose na one, koji su se stavili na razpolaganje bilo kojem družtvu za pomoć nevoljnima — da se naporima samilosti i milosrdnosti, koji upravo zadivljuju, pomogne nebrojenim potrebama duše i tiela; te da tako posvuda zasja brižljiva darežljivost i neizcrpiva djelotvornost mističnog Tiela Isusa Krista.[72]

[71] Braća Kristova po tielu su svi ljudi, pa i oni koji nisu po sv. krštenju uvršteni u mistično Tielo Kristovo, u Crkvu. Da su braća Kristu p o t i e l u to znači: u tom smislu, što je Sin Božji uzeo na se čovječju narav te je postao čovjekom.

Radimo mnogo po uzoru Spasiteljevom

Kao što u Kristu ta svestrana ljubav, kojom je ljubio Crkvu, nosi i obilježje stalnosti, tako treba da i mi ljubimo mistično Kristovo Tielo postojano i revno. Nadalje, nema ni jednoga sata u životu našega Odkupitelja sve tamo od njegova Začeća, kad je postavio prvi temelj Crkvi, pa do svršetka njegovog smrtnog života, da On ne bi radio bilo svietleći primjerom svoje svetosti bilo propoviedanjem, razgovorima, sakupljanjem (naroda), određujući, što je trebalo za osnutak i učvršćenje Crkve. Radio je do umornosti, makar bijaše Sin Božji. Želimo stoga, da svi, koji smatraju Crkvu svojom majkom, brižno razmisle, kako nije dužnost samo crkvenih službenika i onih, koji su, posvetivši se Bogu, dali se na redovnički život, marljivo se i ozbiljno truditi oko izgradnje i porasta mističnoga Tiela Kristovog, nego je dužnost i ostalih udova toga Tiela, da tomu svaki doprinese svoj dio. Želimo, da si togá budu napose sviestni — što uistinu već i jesu — oni, koji, vojujući u četama Katoličke Akcije, pružaju svoju pomoć Biskupima i svećenicima u apostolatu; kao i oni, koji istu stvar pomažu u nabožnim družtvima. Nema ga, tko ne bi vidio, da je ta brižna djelatnost sviju njih od najvećeg značenja i najveće važnosti u prilikama sadašnjeg vremena.

[72] Vidi se, da su sv. Otcu posebno na srdcu ona dobrotvorna družtva, koja se napose u ovom vremenu patnja trse, kako bi se pomoglo biednicima svake vrsti: ranjenima, bezkućnicima, izagnanicima. Takva su kod nas udruženja na pr. Karitas, Crveni Križ, Pomoć. Dakako, da spiritus movens u tom radu nema biti čisto naravni filantropizam, nego vrhunaravna kršćanska ljubav. I oni koji ih darivaju neka to čine s vrhunaravnom nakanom.

Ne možemo, a da ne bismo ovom prilikom rekli nešto i očevima te majkama obitelji, kojima je naš Spasitelj povjerio najnježnije udove svoga mističnog Tiela. Njih žarko potičemo za ljubav Isusa Krista i Crkve, neka posvećuju najveću brigu povjerenom im podmladku i da uznastoje, kako će ga očuvati od svih mogućih zamki, u koje može (mladež) dandanas tako lako upasti.

I molimo za Crkvu kao što je molio i Spasitelj

Posebno je pak Odkupitelj naš očitovao svoju goruću ljubav prema Crkvi molitvama, što ih je za nju prikazivao nebeskom Otcu. Tako je — da samo na to podsjetimo — poznato svima, Častna Braćo, kako je On, neposredno prije nego li će podnieti muke na Križu, žarko molio za Petra (Uzpor. Luka 22, 32), za ostale Apostole (Uzpor. Ivan 17, 9—19) i konačno za sve, koji će po propoviedanju rieči Božje u njega uzvjerovati (Uzpor. Ivan 17, 20—23).

I mi, sliedeć taj Kristov primjer, dajmo molimo svakog dana Gospodara žetve, da pošalje poslenike u žetvu svoju (Uzpor. Mat. 9, 38; Luka 10, 2); dnevice neka se diže k nebu prošnja sviju nas, kojom preporučujemo (Bogu) sve udove mističnog Tiela Kristovog. Ponajprije (preporučujmo Bogu u molitvi) Biskupe, kojima je povjerena posebna briga svakomu za njegovu Biskupiju; zatim svećenike, redovnike i redovnice, koje je Bog pozvao, da brane, šire i promiču Kraljevstvo Božanskog Odkupitelja bilo među svojima, bilo u vanjskim pa i poganskim zemljama.[73] Neka u ovoj

[73] Kada se mi sjetimo u svojim molitvama naših hrvatskih misionara, koji za sv. vjeru rade u dalekim poganskim zemljama ili naših vojnih svećenika, koji su otišli za našom mladeži u vojničtvo izvan Domovine ili onih, koji pružaju utjehu sv. vjere našim radnicima u stranomu svietu?

zajedničkoj molitvi ne bude zaboravljen ni jedan član ovoga častnog Tiela; no napose se preporučuje moliti za one, koje ili pritištu boli i tjeskobe ovoga zemaljskog prebivališta ili koji su već umrli, pak se čiste u vatri izpaštanja.[74] Ne izpustimo ni one, koji još primaju pouku u kršćanskim istinama, kako bi se mogli što prije kupelju krstne vode očistiti.[75]

Molimo i za one, koji su još izvan Crkve

Živo želimo, da se žarkom ljubavlju uprave te zajedničke molitve i za one, koje ili još nije prosvietlila istina Evanđelja te nisu ušli u sigurni ovčinjak Crkve, ili koji su zbog nesretnog razkola vjere i jedinstva odieljeni od Nas, koji ovdje na zemlji, i ako nedostojni, predstavljamo osobu Isusa Krista. Zato ponavljamo onu božansku molitvu, kojom je naš Spasitelj molio nebeskoga Otca: »Da svi budu jedno, kao što ti Otče u meni i ja u tebi, da i oni u nama budu jedno, da vjeruje svieť, da si me ti poslao« (Ivan 17, 21).

Kako jamačno znate, Častna Braćo, Mi smo već u početku našega Pontifikata stavili pod nebesku zaštitu i Božju upravu ove, koji nisu pripadnici vidljivog tiela Katoličke Crkve te smo svečano izjavili, da i Mi, sliedeći primjer Dobrog Pastira, ne želimo ništa toliko, koliko, da oni imadu život i to u izobilju (Uzpor. Encikl. Summi Pontificatus: A. A. S. 1939, p. 419). Iza kako smo ih preporučili molitvama čitave Crkve, želimo tu našu svečanu tvrdnju ponoviti u ovoj Enciklici, kojom smo izrekli pohvale »velikoga i slavnog Tiela Kristovog (Iren., Adv. Haer., IV, 33, 7: Migne, P. G. VII,

[74] To jest u čistilištu.

[75] To su t. zv. katekumeni, koji se pripravljaju za sv. krštenje, a ima ih mnogo napose u misijskim područjima. Ima krajeva u Indiji gdje čitava naselja traže sv. krst, a misionara je malo, da ih tako brzo pouče, kako bi oni htjeli.

1076), i pozivamo ih svakoga pojedinog i sve zajedno, srdcem punim ljubavi, neka se dragovoljno predadu nutarnjim poticajima milosti Božje, te uznastoje, da se oslobode stanja, u kojem ne mogu biti sigurni za svoje vječno spasenje (Uzpor. Pijo IX., Iam vos omnes, 13. Sept. 1868.; Act. Conc. Vat., C. L., VII, 10); jer i ako i njih neka kao nesviestna čežnja i želja veže uz Odkupiteljevo mistično Tielo, ipak ostaju bez tolikih nebeskih darova i pomoći, koje je moguće uživati samo u Katoličkoj Crkvi.[76] Neka zato uniđu u katoličko jedinstvo, i neka se svi, povezani u sastavu Tiela Isusa Krista s Nama nađu uz jednu Glavu u preslavnome zajedničarstvu ljubavi(Uzpor. Gelas. I, Epist. XIV: Migne, P. L., LIX, 89). Ne prestajući nikad moliti Duha ljubavi i istine, Mi ih čekamo razkriljenih ruku, kao one, koji ulaze ne u tuđu, nego u svoju vlastitu i otčinsku kuću.[77]

Premda želimo, da se neprestano šalju k Bogu ovakove molitve čitavoga mističnoga Tiela, da bi svi, koji lutaju, što prije ušli u jedan ovčinjak Isusa Krista, izjavljujemo s druge strane, da je absolutno potrebito, da se to čini slobodno i dragovoljno, jer nitko ne vjeruje, tko (vjerovati) ne će (Uzpor. August., In Ioann. Ev. tract., XXVI, 2: Migne, P. L., XXX, 1607). Zato, ako bi neki, koji ne vjeruju, bili nagnani na to, da uđu u zgradu

[76] Koji se bez osobne krivnje nalaze izvan Katoličke Crkve te nose u sebi na neki način »nesviestno« razpoloženje, da bi prigrlili pravu vjeru, ako ju upoznaju, oni po tom svom duševnom razpoloženju na neki način pripadaju Crkvi i od njezinih milosti dobivaju dio, ali ostaju lišeni tolikih milostnih dobara, koja dobivaju samo pravi članovi Crkve. Oni su dužni pobrinuti se, da upoznaju pravu Crkvu.

[77] Kako li je nježan i mio ovaj poziv Sv. Otca upravljen svima koji su odieljeni od jedinstva Crkve Kristove! Morao bi ganuti svakog nekatolika, koji je dobre volje i koji ne postavlja zapreke djelovanju Duha Svetoga u svojoj duši bilo raznim ljudskim obzirima bilo griehom.

crkve, da pristupe k oltaru i primu sakramente, jasno je, da ti ne postaju pravi vjernici (Uzpor. August., Ondje), jer vjera bez koje »nije moguće ugoditi Bogu« (Žid., 11, 6) mora biti slobodna »podložnost razuma i volje« (Vatik. Sabor, Const. De fide cath., cap. 3).[78] Ako li se zato kada dogodi, da bi, protivno stalnoj nauci ove Apostolske Stolice (Uzpor. Leo XIII., Immortale Dei: A. S. S., XVIII, pp. 174—175; Cod. Iur. Can., c. 1351), netko bio silom natjeran da primi katoličku vjeru, mi ne možemo učiniti drugo, nego da to po savjesti naše službe osudimo. Jer ljudi imadu slobodnu volju, te mogu pod pritiskom duševnih komešanja i zlih požuda svoju slobodu i zlorabiti, zato je nuždno, da ih Otac svietla po Duhu svoga ljubljenoga Sina snažno k istini privuče. A što su, nažalost, još mnogi od katoličke istine udaljeni i što ne će da popuste nadahnuću Božje milosti, to je ne samo zato, što oni sami (Uzpor. August. Ondje), nego što ni vjernici ne šalju Bogu usrdnijih molitava na tu nakanu. Mi ponovno i ponovno sve potičemo, da, goreći od ljubavi prema Crkvi i sliedeći primjer božanskog Spasitelja, za to uztrajno mole.

Molimo za vladare i upravljače narodâ

Još je nešto, ne samo potrebno, nego i nuždno, osobito u današnjim prilikama, da se naime prikazuju žarke molitve za Kraljeve i Vladare i za sve one, koji upravljajući kormilo narodâ, mogu svojom vanjskom zaštitom pomoći i Crkvu; (neka bi Bog dao, da) se sve opet sredi, te da na poticaj Božje ljubavi izmorenom ljudskom rodu iz strašnih valova ove oluje izkrsne »mir, djelo pravednosti«

[78] Sv. Otac odsuđuje svako stupanje u Katoličku Crkvu, ako to nije slobodno i dragovoljno. Čovjek bez vjere i uvjerenja nije istinski član Crkve niti stoji na putu spasenja, makar se dao krstiti i upisati u Katoličku Crkvu.

(Izaija 32, 17) a sveta Majka Crkva, da uzmogne provoditi tih i miran život u svakoj pobožnosti i čistoći (Uzpor. I. Tim. 2, 2). Od Boga treba moliti, da uzljube mudrost svi, koji upravljaju narodima (Uzpor. Mudr. 6, 23), kako ne bi na njih nikad pala ova pretežka rieč Duha Svetoga: »Svevišnji će iztražiti djela vaša i osnove vaše pretresti, jer premda ste bili sluge vlasti njegove, vladali ste nepravedno, niste se držali zakona pravednosti i nijeste živjeli po volji Božjoj. Strahovit će On doći brzo na vas, jer će se izvršiti strog sud na vladaocima. Jer nizkomu se oprašta iz milosrđa, a silni će se kazniti silno. Bog ne će imati obzira pred ničijom osobom, ne će se bojati nikoga od velikih, jer On je stvorio maloga i velikoga i jednakim se načinom brine za sve; ali moćnijima priete teže kazne. Vama dakle, Vladaoci, upravljene su ove moje rieči, da se naučite mudrosti i da ne radite protivno« (Mudr. 6, 4—10).

Prikazujmo za Crkvu svoje trpljenje.

Krist Gospodin nije očitovao svoju ljubav prema neokaljanoj Zaručnici samo neumornim radom i neprestanom molitvom, nego i time, što je za nju rado i s ljubavlju podnosio svoje boli i gorčine. »Jer je ljubio svoje, ... do kraja ih je ljubio« (Ivan 13, 1). I baš krvlju svojom stekao je Crkvu (Uzpor. Djela Ap. 20, 28). Tim krvavim tragom našega Kralja, jer to zahtieva sigurnost našega spasenja, poći ćemo i mi: »Jer ako smo s njim najuže združeni u sličnost smrti njegove, bit ćemo i uzkrsnućem« (Rimlj. 6, 5) i »ako smo s njim umrli, s njim ćemo i živjeti« (II. Tim. 2, 11). Zahtieva to i prava djelotvorna ljubav k Crkvi i spram onih duša, koje ona rađa za Krista. Jer premda je Spasitelj naš gorkim mukama i pregorkom smrću (svojom) zaslužio za svoju Crkvu

upravo neizmjerno blago milosti, ipak se, po odredbi Božje Providnosti, darovi tih milosti nama djelomično podieljuju; da to bude manje ili više obilno, to nemalo ovisi i o našim dobrim djelima, koja na ljudske duše privlače kišu tih nebeskih darova, što ju Bog rado daje. A ta će kiša nebeskih milosti biti bez sumnje veća, što ne samo da ćemo vruće moliti, napose sudjelujući kod Euharistijske Žrtve (sv. Mise), makar i svaki dan, ako je to moguće, ili ne samo što ćemo se truditi djelima kršćanske ljubavi olakšati nevolje tolikima koji su u oskudici, nego i tako, budemo li više cienili neprolazna dobra, nego li prolazne stvari ovoga svieta, a također i time, budemo li obuzdavali ovo smrtno tielo dragovoljnim mrtvenjem, uzkraćujući mu što je nedozvoljeno, ali i nalažući mu što je neugodno i težko; te napokon, budemo li trud i nevolje ovoga života primali kao iz ruke Božje poniznim srdcem. Tako ćemo naime, po riečima Apostolovim »nadopunjati boli Kristove u tielu svome, za Tielo njegovo, a to je Crkva« (Uzpor. Kološ. 1, 24).

Dok ovo pišemo, dolazi nam, nažalost, pred oči množina biednika, s kojima zajedno bolno plačemo, a to su bolestnici, siromasi, osakaćeni, udovice i sirotčad i toliki drugi, koji su bilo svojim vlastitim gorčinama, bilo (gorčinama) svojih (dragih) neriedko sve do na smrt izmučeni. Zato sve one koji su bilo zbog čega ožalošćeni i gorčinom zaliveni, otčinski potičemo, neka s pouzdanjem obrate svoj pogled k nebu i neka svoje boli prikažu Onome, koji će ih jednom obilno naplatiti. Neka svi imaju na pameti, da nije bezkoristna bol njihova, nego da će biti na korist i njima i Crkvi, budu li ju, misleći na taj cilj, podnosili strpljivo. A da bi se to moglo što savjestnije činiti, vrlo mnogo tomu pomaže svakodnevna pobožna vježba prikazivanja samoga sebe Bogu, što je običavaju vršiti članovi onog pobožnog udruženja, koje se zove

apostolstvo molitve. To Bogu veoma milo udruženje od svega srdca ovdje preporučujemo.

Premda radi nastojanja oko spasenja dušâ ne smijemo nikada prestati združivati naše boli s mukama Božanskog Spasitelja, svima to, Častna Braćo, mora biti dužnost osobito danas, kad golemi ratni požar pali gotovo čitavu zemlju i rađa tolika usmrćenja, tolike biede i tolike nevolje. Svi su osobito dandanas dužni i suzdržavati se od požuda, od prohtjeva zamamnog svieta i neobuzdanog tiela, štoviše i od onih zemaljskih izpraznosti i taština, koje ništa ne doprinose ni kršćanskoj izgradnji duha niti za postignuće neba. Radije si često dozovimo u pamet važne rieči neumrlog Našeg Predšastnika Leona Velikog, koji tvrdi, da smo mi po krštenju postali tielo Razpetoga (Uzpor.. Serm. LXIII, 6; LXVI, 3: Migne, P. L., LIV, 357 i 366); kao i onu liepu molitvu sv. Ambrozija: »Pritegni me, Kriste, uz Križ, u kojem je spasenje onima koji lutaju, u kojem je jedino počinak umornima i u kom jedino živu svi, koji umiru« (In Ps. 118, XXII, 30: Migne, P. L., XV, 1521).

Prije nego li završimo (ovo) pisanje, ne možemo se suzdržati, a da ne bismo opet ponovno potaknuli sve, neka ljube svetu Majku Crkvu usrdnom i djelotvornom ljubavlju. Ako li nam doista leži na srdcu spas čitave ljudske obitelji, prikazujmo danomice Vječnom Otcu naše molitve, poslove i tegobe za dobro Crkve, za njezin što sretniji i veći napredak. I dok je nebo zastrto tmastim oblacima i dok velike nedaće biju čitavu ljudsku zajednicu i istu Crkvu, izručimo sebe i sve svoje Otcu milosrđa, moleći: »Pogledaj, molimo, Gospodine, na ovu obitelj svoju, za koju se nije Naš Gospodin Isus Krist ustručavao predati u ruke zlikovaca i podnieti smrt na Križu« (Služba Vel. Sedmice).

ZAGLAVAK:

ZAGOVOR MAJKE BOŽJE

Neka izpuni, Častna braćo, ove Naše otčinske želje, koje su bez sumnje i vaše, te neka svima izprosi istinsku ljubav prema Crkvi (Sveta) Djeva Bogorodica, čija je presveta duša bila napunjena Duhom Isusa Krista, više nego li sve duše zajedno, što ih je god Bog stvorio. Ona je »u ime ciele ljudske naravi« dala pristanak, da se izvrši »neke vrsti duhovni brak između Sina Božjega i ljudske naravi« (Sv. Toma, III, q. 80, a. 1). Ona (nam) je po čudesnom rođenju dala kao izvor svega nebeskog života Krista Gospodina, koji je već u njezinom djevičanskom krilu primio dostojanstvo Glave Crkve; kad se rodio, Ona je Njega, Proroka, Kralja i Svećenika pokazala onima, koji su između Židova i pogana prvi došli, da mu se poklone. Osim toga, njezin je Jedinorođenac na njezinu majčinsku molbu u Kani Galilejskoj izvršio divno čudo, po kojem su »vjerovali u njega učenici njegovi« (Ivan 2, 11). Ona, koja nije imala ni osobnoga ni iztočnoga grieha, združena uviek najuže sa Sinom svojim, prikazala Ga je, kao nova Eva, Vječnom Otcu na Golgoti zajedno sa žrtvom materinskih prava i ljubavi majčinske, za svu djecu Adamovu, okaljanu njegovim tužnim padom; i tako Ona, koja je tjelesna majka naše Glave, postala je duhovna majka sviju njegovih udova s novog naslova boli i slave. Ona je moćnim svojim molitvama izprosila, da je Duh Božanskog Odkupitelja, koji je već na

Križu darovan, novorođenoj Crkvi na Duhove udieljen po čudesnim darovima. I napokon, podnoseći hrabro i srdačno svoje neizrecive boli, Ona, prava Kraljica mučenika, nadopunila je, bolje od svih vjernika »boli Kristove... za Tielo njegovo, a to je Crkva« (Kološ. 1, 24). Ona se istom majčinskom brigom i velikom ljubavlju skrbi i za mistično Kristovo Tielo, rođeno iz probodenog Srdca Spasiteljevog (Uzpor. Službu — oficij — blagd. Presv. Srdca u himnu večernj.), kao što je u jaslicama (materinskim) mliekom kriepila i hranila djetešce Isusa.

Ta ista presveta Roditeljka sviju udova Kristovih (Uzpor. Pijo X., Ad diem illum: A. S. S., XXXVI, p. 453), čijem smo Neokaljanom Srdcu s pouzdanjem posvetili sve ljude i koja sada u nebu sjaji slavom na tielu i duši te zajedno sa Sinom svojim kraljuje, neka se udostoji od Njega izprositi, da bi od Božanske Glave bez prestanka tekli bujni potoci milosti u sve udove mističnogaTiela; neka Ona neprestanim svojim zagovorom kao u prošlosti tako i u sadašnjosti štiti Crkvu te konačno njoj i čitavoj ljudskoj zajednici od Boga izprosi mirnija vremena.

U toj nadi, Častna Braćo, vama svima kao i ovcama, što su vam svakom pojedinom povjerene, podieljujemo žarkim osjećajima srdca Apostolski Blagoslov, kao zalog nebeskih milosti i znak Naše posebne naklonosti.

Dano u Rimu, kod Svetoga Petra, dne 29. lipnja, na blagdan Sv. Apostola Petra i Pavla, 1943. godine, Našega Pontifikata pete.

PAPA PIO XII.

POPIS ZNAMENITIJIH ENCIKLIKA

Leo XIII. (1878.—1903.)

Inscrutabili Dei consilio — 21. - IV. - 1878.
Crkva — majka prave uljudbe (civilizacije).
Quod Apostolici muneris — 28. - XII. - 1878.
Opasnost od socijalizma.
Aeterni Patris — 4. - VIII. - 1879.
Obnova znanosti na temelju filozofskih principa sv. Tome.
Arcanum divinae Sapientiae — 10. - II. - 1880.
O kršćanskom braku.
Diuturnum illud — 29. - VI. - 1881.
Postanak građanske vlasti.
Auspicatis concessum — 17. - IX. - 1882.
Sv. Franjo Asiški i njegov Treći red.
Supremi apostolatus — 1. - IX. - 1883.
O pobožnosti sv. Krunice.
Humanum genus — 20. - IV. - 1884.
Slobodnozidarstvo
Immortale Dei — 1. - XI. - 1885.
O kršćanskoj državi.
Libertas — 20. - VI. - 1888.
O ličnoj slobodi.
Quamquam pluries — 15. - VII. - 1889.
Zaštita sv. Josipa i Blažene Djevice Marije.
Sapientiae christianae — 10. - I. - 1890.
O dužnostima građana prema državi i prema Bogu.
Rerum novarum — 15. - V. - 1891.
Radničko pitanje.
Octobri mense — 22. - IX. - 1891.
Magnae Dei Matris — 8. - IX. - 1892.
Laetitiae Sanctae — 8. - IX. - 1893.
O sv. Krunici (sve tri).
Providentissimus Deus — 18. - XI. - 1893.
O učenju Sv. Pisma.
Iucunda semper expectatione — 8. - IX. - 1894.
O sv. Krunici.
Satis cognitum — 29. - VI. - 1896.
O jedinstvu Crkve.
Fidentem piamque — 20. - IX. - 1896.
O sv. Krunici.
Divinum illud — 9. - V. - 1897.
O Duhu Svetom.
Augustissimae Virginis — 12. - IX. - 1897.
O sv. Krunici.
Graves de communi re — 18. - I. - 1901.
O kršćanskoj demokraciji.

Mirae caritatis in hominum salutem — 28. - V. - 1902.
O Presv. Oltarskom Sakramentu.

Pio X. (1903.—1914.)

Ad diem illum laetissimum — 2. - II. - 1904.
O dogmi Bezgriešnog Začeća Marijina.
Acerbo nimis — 15. - IV. - 1905.
O vjerskoj pouci naroda.
Vehementer Nos esse — 11. - II. - 1906.
O razstavi države i Crkve u Francuzkoj.
Quoniam in re Biblica — 27. - III. - 1906.
O učenju Sv. Pisma u bogoslovnim učevnim zavodima.
Pascendi Dominici gregis — 8. IX. - 1907.
O modernistima i modernizmu.
Editae saepe Dei — 26. - V. - 1910.
O tristogodišnjici proglašenja svetim sv. Karla Boromejskoga.
Singulari quadam — 24. - IX. - 1912.
O katoličkim i mješovitim radničkim udruženjima.
Motuproprio Sacrorum Antistitum — 1. - IX. - 1910.
Propisi za suzbijanje modernizma.

Benedikt XV. (1914.—1922.)

Ad beatissimi Apostolorum Principis — 1. - XI. - 1914.
Prigodom stupanja na papinsko priestolje.
Maximum illud — 30. - XI. - 1919.
O proširenju kršćanske vjere po svietu.
Pacem, Dei munus — 23. - V. - 1920.
O uzpostavi mira među narodima.
Spiritus Paraclitus — 15. - IX. - 1920.
O sv. Jeronimu.

Pio XI. (1922.—1939.)

Ubi arcano Dei — 23. - XII. - 1922.
Mir Kristov u kraljevstvu Kristovu.
Rerum omnium — 26. - I. - 1923.
O sv. Franji Saleškom.
Studiorum ducem — 29. - VI. - 1923.
O sv. Tomi Akvinskom.
Ecclesiam Dei — 12. - XI. - 1923.
O sv. Jozafatu, mučeniku za crkveno jedinstvo.
Quas primas — 11. - XII. - 1925.
Ustanovljenje svetkovine Krista Kralja.
Rerum Ecclesiae — 28. - II. - 1926.
O pomaganju misija.

Rite expiatis — 30. - IV. - 1926.
Prigodom 700 god. smrti sv. Franje Asiškog.
Mortalium animos — 6. - I. - 1928.
O promicanju pravog religioznog jedinstva.
Miserentissimus Redemptor — 8. - V. - 1928.
Naknada Presv. Srdcu Isusovu.
Rerum orientalium — 8. - IX. - 1928.
O radu za kršćanski Iztok.
Divini illius Magistri — 31. - XII. - 1929.
O kršćanskom uzgoju mladeži.
Casti connubii — 31. - XII. - 1930.
O kršćanskom braku.
Quadragesimo anno — 15. - V. - 1931.
O družtvenom poredku.
Vigilanti cura — 29. - VI. - 1936.
O slikopisima (kinematografskim predstavama) na biskupe Udruž. država Sjeverne Amerike.
Divini Redemptoris — 19. - III. - 1937.
O bezbožnom komunizmu.
Mit brennender Sorge — 14. - III. - 1937.
O stanju katoličke Crkve u Njemačkoj.
Ingravescentibus malis — 29. - IX. - 1937.
O sv. Krunici.

Pio XII. (od 1939.)

Summi Pontificatus — 20. - X. - 1939.
O uzrocima današnjih zala i o izlazku iz tog položaja.
Sertum laetitiae — 1. - XI. - 1939.
O radu za izobrazbu klera i ozbiljnom proučavanju suvremenih pitanja.
Corporis Christi mystici — 29. - VI. - 1943.
O Kristovu mističnom Tielu.
Divino afflante Spiritu — 30. - IX. - 1943.
O proučavanju i razumievanju Sv. Pisma.

NAPOMENA. Izvorni tekst enciklika i sviju papinskih pisama objavljuje se u službenom glasilu sv. Stolice: »Acta Apostolicae Sedis«. — U izvornom (latinskom) jeziku i franc. prievodu izdala je enciklike pojedinih papa nakladnička kuća: »Maison de la bonne presse« u Parizu. Hrvatske prievode enciklika objelodanjuju crkvena glasila pojedinih biskupija (»Katolički List« u Zagrebu, »Vrhbosna« u Sarajevu). Knjižnica »Zviezda mora« u Hvaru izdala je mnoge enciklike u hrv. prievodu kao zasebni otisak. Tako i »Akademija Regina Apostolorum« u Sarajevu.

SADRŽAJ

Str.

Predgovor 5

Crkva kao čitav Krist. Uvodni članak I. Gemmela D. I. 9

ENCIKLIČNO PISMO: 33

Uvod 33

Prvi dio: Crkva je mistično Tielo Kristovo . . 41

I. Crkva je »tielo« 42

II. Crkva je Tielo »Kristovo« . . . 52

Isus Krist je »Osnivač« toga Tiela 53
Isus Krist je »Glava« toga Tiela 60
Isus Krist svoje mistično Tielo »uzdržava« . 75
Krist je »Spasitelj« Crkve 79

III. Crkva je »mistično« tielo . . . 80

Drugi dio: Sjedinjenje vjernika u Kristu i s Kristom u Njegovom Mističnom Tielu 88
Juridična i družtvovna veza 89
Veza po vjeri, ufanju i ljubavi 90
O prebivanju Božjem u nama 94
Presveta Euharistija slika i sredstvo našega sjedinjenja s Kristom 96

Treći dio: Patirske opomene i poticaji 98

Zablude na polju duhovnosti . . . 98

Krivi misticizam 98
Opasni kvietizam 99
Zablude o izpoviedi i molitvi 100

Poticaj da ljubimo Crkvu 102

Zaglavak: Zagovor Majke Božje 115

Popis znamenitijih enciklika Leona XIII., Pija X., Benedikta XV., Pija XI. i Pija X. 117